

ΕΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΜΕΤΕΝΕΧΘΕΙΣΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΡΑΦΟΜΕΝΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΥΠΟ

Μ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΥ

Α. Φ. ΚΑΙ ΠΡΩΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ

ΜΕΤΑ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε΄. ΕΠΙΘΕΩΡΗΘΕΙΣΑ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΠΑΡΑ ΤΩ ΕΚΔΟΤΗ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ | ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14 | 63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1886

1886.
524

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΜΕΤΕΝΕΧΘΕΙΣΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΡΑΦΟΜΕΝΗΝ ΓΛΩΣΣΑΝ

ΥΠΟ

Μ. ΒΡΑΤΣΑΝΟΥ

Α. Φ. ΚΑΙ ΠΡΩΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΔΙΔΑΚΤΗΡΕΙΟΥ

ΜΕΤΑ ΧΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε΄. ΕΠΙΘΕΩΡΗΘΕΙΣΑ

ΤΕΥΧΟΣ Α΄.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΕΚΔΟΤΗΙ Σ. Κ. ΒΛΑΣΤΩΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ | ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

14 ΟΔΟΣ ΝΙΚΗΣ 14

63 ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 63

1886

Πᾶν ἀρτίτυπον μὴ φέρον τὴν ιδίωχειρον ὑπογραφήν
μου ἢ σφραγίδα θεωρεῖται κλοπιμαῖον καὶ καταδιώχεται
κατὰ τὸν νόμον.

M. T. Βρατανος

23. Καταβάς δὲ διὰ ταύτης τῆς πεδιάδος, ἐπροχώρησε σταθμοὺς τέσσαρας, παρασάγγας εἴκοσι πέντε, καὶ ἦλθεν εἰς Ταρσοὺς πόλιν τῆς Κιλικίας μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ὅπου ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Σουενέσεως, τοῦ βασιλέως τῶν Κιλικίων· διὰ μέσου δὲ τῆς πόλεως τρέχει ποταμὸς ὀνομαζόμενος Κύδνος, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος εἶνε δύο πλῆθρων.

24. Ταύτην τὴν πόλιν κατέλιπον οἱ κάτοικοι μετὰ τοῦ Σουενέσεως καὶ ἔφυγον εἰς τόπον ὄχυρον ἐπάνω τῶν ὄρέων, πλὴν ἐκείνων, οἵτινες εἶχον τὰ καπηλεῖα· ἔμειναν δὲ καὶ ὅσοι κατόικουν ἐν τοῖς παραθαλασσίαις εἰς Σόλους καὶ Ἴσσοὺς.

25. Ἡ δὲ Ἐπίαξα, ἡ γυνὴ τοῦ Σουενέσιος, εἶχε φθάσει εἰς Ταρσοὺς, πέντε ἡμέρας πρὸ τοῦ Κύρου. Ἐνῶ δὲ ὁ Μένων διήρχετο τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἔφθανον εἰς τὴν πεδιάδα, ἐχάθησαν δύο λόχοι αὐτοῦ — διότι, ὡς ἔλεγόν τινες, κατεκόπησαν ὑπὸ τῶν Κιλικίων, ἐνῶ διήρπαζόν τι, ὡς δὲ ἄλλοι, διότι ἔμειναν ὀπίσω, καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ εὕρωσι τὸ ἄλλο στράτευμα, οὐδὲ τὰς ὁδοὺς, καὶ ἔπειτα περιπλανώμενοι ἀπωλέσθησαν — ἦσαν δὲ οὗτοι ἑκατὸν ὀπλίται.

26. Οἱ δ' ἄλλοι Ἕλληνες, ὀργιζόμενοι διὰ τὸν ὄλεθρον τῶν συστρατιωτῶν των, διήρπασαν καὶ τὴν πόλιν Ταρσοὺς, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀνάκτορα. Ὁ δὲ Κύρος ἀφοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἐκάλεσε τὸν Σουέννεσιν νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν. Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι οὐδέποτε ἕως τότε ἦλθεν εἰς χεῖρας πρὸς ἀνώτερόν του, οὔτε τότε ἠθέλε νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν Κύρον· ἡ γυνὴ του, ὁμως τὸν ἔπεισε νὰ ἔλθῃ, ἀφοῦ ἔλαβεν ἔνορκον ὑπόσχεσιν, ὅτι δὲν θὰ βλαφθῇ.

27. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἀφοῦ ἐγένετο συνέντευξις αὐτῶν, ὁ μὲν Σουέννεσις ἔδωκεν εἰς τὸν Κύρον χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στράτευμα· ὁ δὲ Κύρος εἰς ἐκείνον ἔδωκε δῶρα,

ὅσα δίδουσιν οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας, ὅταν θέλωσι νὰ τιμήσωσί τινα, ἤγουν ἵππον χρυσοχάλινον καὶ περιδέριον χρυσοῦν καὶ βραχιόλια χρυσᾶ, καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν, καὶ στολὴν Περσικὴν, καὶ τέλος τῶ ὑπεσχέθη νὰ μὴ ἐπιτρέπη νὰ διαρπάζηται πλέον ἢ χώρα του· τοὺς δὲ ἀνθρώπους του, ὅσοι ἤχμαλωτίσθησαν καὶ ἐγένοντο δοῦλοι, ὅπου καὶ ἂν εὐρεθῶσι, νὰ τοὺς λαμβάνη ὀπίσω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

1. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ τὸ στράτευμα εἰκοσιν ἡμέρας, διότι οἱ στρατιῶται ἤρνούντο νὰ προχωρήσωσιν· ἐπειδὴ ὑπόπτειον, ὅτι πορεύονται κατὰ τοῦ βασιλέως, καὶ ἔλεγον, ὅτι δὲν ἐμισθώθησαν πρὸς τοῦτο. Πρῶτος δὲ ὁ Κλέαρχος ἐβίαζε τοὺς στρατιώτας του νὰ προχωρῶσιν· ἐκεῖνοι ὅμως, ὅτε ἤρχισαν νὰ προχωρῶσιν, ἐλιθοβόλησαν καὶ αὐτόν, καὶ τὰ φορτηγὰ του ζῶα.

2. Ὁ Κλέαρχος τότε μὲν ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονευθῆ διὰ τοῦ λιθοβολισμοῦ, ὕστερον ὅμως, ἐπειδὴ ἐνόησεν, ὅτι δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ τοὺς βιάσῃ, συνήθροισε τοὺς στρατιώτας του εἰς συνέλευσιν· καὶ πρῶτον μὲν πολλὴν ὥραν ἴστατο κλαίων· οἱ δὲ στρατιῶται βλέποντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων· ἔπειτα δὲ ὠμίλησεν τοιοῦτοτρόπως.

3. «Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ὅτι λυποῦμαι πολὺ διὰ τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων κατάστασιν. Διότι ὁ Κῦρος μὲ ἔκρινεν ἄξιον τῆς φιλίας του, καὶ δικόμενον ἐκ τῆς πατρίδος μου καὶ δι' ἄλλων τρόπων μὲ ἐτίμησε καὶ δέκα χιλιάδας δαρεικῶν μοι ἔδωκε· τοὺς ὁποίους ἐγὼ λαβὼν, δὲν ἐφύλαξα δι' ἑμαυτόν, οὔτε ἐσκόρπισα εἰς ἡδυπαθείας, ἀλλ' ἔδαπάνων εἰς ὑμᾶς».

4. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπολέμησα κατὰ τῶν Θρακῶν,

καὶ μεθ' ὑμῶν ἐτιμῶρουν αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, διότι ἤθελον νὰ ἀφαιρέσωσι τὴν γῆν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες κατῴκουν ἐκεῖ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κῦρος μὲ ἐκάλεσεν, ἔλαβον ὑμᾶς καὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν, ἵνα ὠφελήσω αὐτόν, ἂν εἶχε χρεῖαν τινά, ἀντὶ τόσων εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας ἔλαβον παρ' αὐτοῦ.»

5. «Ἐπειδὴ ὁμως ὑμεῖς δὲν θέλετε νὰ πορευῆσθε μετ' ἐμοῦ, ἀνάγκη εἶναι, ἢ, ἀφοῦ προδώσω ὑμᾶς, νὰ ἦμαι φίλος τοῦ Κύρου, ἢ ἀφοῦ φανῶ ψεύστης πρὸς ἐκείνον, νὰ ἦμαι μεθ' ὑμῶν. Ἐὰν μὲν λοιπὸν θὰ πράξω δίκαια, δὲν γνωρίζω, θὰ προτιμήσω ὁμως ὑμᾶς, καὶ μεθ' ὑμῶν θέλω πάθει ὅ,τι κατ' ἀνάγκην καὶ ἂν ἔλθῃ. Καὶ οὐδεὶς θὰ εἶπη ποτέ, ὅτι ἐγὼ ὀδηγήσας Ἑλληνας εἰς τὴν χώραν τῶν βαρβάρων, προδώσας τοὺς Ἑλληνας, προετίμησα τὴν φιλίαν τῶν βαρβάρων.»

6. «Ἄλλ' ἐπειδὴ ὑμεῖς δὲν θέλετε νὰ πεισθῆτε εἰς ἐμέ, μήτε νὰ με ἀκολουθῆτε, ἐγὼ θὰ ἀκολουθήσω ὑμᾶς, καὶ θὰ πάθω ὅ,τι καὶ ἂν ἦναι ἀνάγκη. Διότι ὑμᾶς ἐγὼ νομίζω καὶ πατρίδα καὶ φίλους, καὶ συμμάχους, καὶ μεθ' ὑμῶν ὄν, νομίζω, ὅτι θὰ ἦμαι ἐν τιμῇ, ὅπου καὶ ἂν εὐρίσκωμαι, ἐὰν δὲ ἀποχωρισθῶ ὑμῶν, νομίζω, ὅτι δὲν θὰ ἦμαι ἰκανὸς οὔτε φίλον νὰ ὠφελήσω, οὔτε ἐχθρὸν νὰ ἀποκρούσω. Ἐχετε λοιπὸν τοιαύτην γνώμην περὶ ἐμοῦ, ὅτι ἐγὼ ἔρχομαι, ὅπου ὑμεῖς θέλετε νὰ πορευθῆτε.»

7. Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται καὶ οἱ ἰδικοί του καὶ οἱ ἄλλοι, ἀκούσαντες, ὅτι ἀρνεῖται νὰ πορευθῆται κατὰ τοῦ βασιλέως, ἐπήνεσαν αὐτόν· περισσότεροι δὲ τῶν δύο χιλιάδων στρατιωτῶν τοῦ Ξενίου καὶ Πασίωνος, λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευοφόρα, ἦλθον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κλεάρχου.

8. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ εὐρίσκετο εἰς ἀπορίαν διὰ ταῦ-

(ΞΕΝΟΦ. ΑΝΑΒ. Α΄.)

2

τα, καὶ ἐλυπεῖτο, ἐκάλει τὸν Κλέαρχον νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν· οὗτος ὁμως δὲν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ, ἀλλὰ κρυφίως τῶν στρατιωτῶν ἀνήγγειλεν εἰς αὐτόν νὰ ἔχῃ θάρρος, διότι τὰ πράγματα θέλουσι διορθωθῆ· παρεκίνει δὲ αὐτόν νὰ στέλλῃ νὰ τον καλῆ· αὐτὸς ὁμως ἠρνεῖτο νὰ ὑπάγῃ.

9. Μετὰ δὲ ταῦτα συναθροίσας τοὺς στρατιώτας του καὶ τοὺς ὅσοι νεωστὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν καὶ πάντα ἄλλον θέλοντα ν' ἀκούσῃ, εἶπε ταῦτα. «Ἄνδρες στρατιῶται, ὅποιαν σχέσιν ἔχει ὁ Κῦρος πρὸς ἡμᾶς, τὴν αὐτὴν ἔχομεν καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτόν· διότι οὔτε ἡμεῖς εἶμεθα πλέον στρατιῶται ἐκείνου, ἐπειδὴ δὲν ἀκολουθοῦμεν αὐτόν, οὔτε ἐκείνος πλέον παρέχει εἰς ἡμᾶς μισθόν.»

10. «Γνωρίζω ὁμως ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του ἀδικεῖται ὑφ' ὑμῶν· διὰ ταῦτα εἰ καὶ μὲ καλεῖ νὰ ὑπάγω πρὸς αὐτόν, ἐγὼ ὁμως δὲν θέλω, μάλιστα μὲν, διότι αἰσχύνομαι, ὡς γνωρίζων καλῶς, ὅτι ἔχω ἀπατήσῃ αὐτόν καθ' ὅλοκληρίαν, ἔπειτα δὲ καὶ φοβοῦμαι, μήπως, ἀφοῦ με λάβῃ, μὲ τιμωρήσῃ δι' ὅσα νομίζει, ὅτι ἔχει ἀδικηθῆ ὑπ' ἐμοῦ.»

11. «Εἰς ἐμὲ λοιπὸν φαίνεται καλόν, ὅτι δὲν εἶναι καιρὸς νὰ κοιμώμεθα, μήτε νὰ ἀμελῶμεν ἡμῶν αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ σκεπτώμεθα, τί πρέπει νὰ πράττωμεν ἕνεκα τούτων. Καὶ ἕως ὅτου μένομεν αὐτοῦ, μοὶ φαίνεται καλόν, ὅτι πρέπει νὰ σκεπτώμεθα, πῶς θέλομεν μένει μὲ τρόπον ἀσφαλίστατον, καὶ ἂν φαίνηται καλόν νὰ ἀπέλθωμεν τώρα, πρέπει νὰ σκεπτώμεθα, πῶς θέλομεν ἀναχωρήσει ἀσφαλίστατα, καὶ πῶς θέλομεν ἔχει τὰ πρὸς τροφήν ἀναγκαῖα· διότι ἄνευ τούτων οὐδεὶς οὔτε στρατηγός, οὔτε στρατιώτης χρησιμεύει εἰς τίποτε.»

12. «Ὁ Κῦρος δὲ εἶναι πολλοῦ λόγου ἄξιος φίλος ἐκείνου, οὔτινος εἶνε φίλος, βαρύτερος δὲ ἐχθρὸς ἐκείνου, οὔτινος, εἶναι πολέμιος. Πρὸς τούτοις δὲ ἔχει δύναμιν καὶ

πεζικὴν καὶ ἰππικὴν καὶ ναυτικὴν, τὴν ὁποίαν πάντες καὶ βλέπομεν καὶ ἠξεύρομεν· διότι μοι φαίνεται, ὅτι οὔτε μακρὰν αὐτοῦ εἴμεθα ἐστρατοπεδευμένοι· ὥστε καιρὸς νὰ λέγη τις, ὅ,τι γινώσκει, ὅτι εἶναι ἄριστον.» Ταῦτα εἰπὼν ἐσιώπησεν.

13. Ἐπειτα δὲ ἐσηκώθησαν, ἄλλοι μὲν ἀθυρομήτως, ἵνα εἴπωσι τὴν γνώμην των, ἄλλοι δὲ καὶ ἀπ' ἐκείνου προσδιωρισμένοι, δεικνύοντες, πόσον δύσκολον εἶναι καὶ νὰ μένωσι καὶ νὰ ἀπέλθωσιν ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Κύρου.

14. Εἰς δὲ τότε, προσποιούμενος, ὅτι σπεύδει ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, προέτεινε νὰ ἐκλέξωσιν, ὅσον δύνανται τάχιστα, ἄλλους στρατηγούς, ἂν δὲν θέλῃ ὁ Κλέαρχος νὰ τους ὀδηγήσῃ ὀπίσω· τὰ δὲ πρὸς τροφήν ἀναγκαῖα νὰ ἀγοράζωσιν, ἦτο δὲ ἡ ἀγορὰ ἐντὸς τοῦ βαρβαρικοῦ στρατεύματος· καὶ νὰ συναθροίζωσι τὰ πράγματά των· ἀφοῦ δὲ ἔλθωσιν εἰς τὸν Κύρον νὰ ζητήσωσι παρ' αὐτοῦ πλοῖα πρὸς ἀναχώρησιν· ἐὰν δὲ δὲν δίδῃ εἰς αὐτοὺς πλοῖα, νὰ ζητῶσι παρὰ τοῦ Κύρου ὀδηγόν, ὅστις θέλει τους ὀδηγήσῃ ὡς φίλους διὰ τῆς χώρας του. Καὶ ἐὰν δὲν δίδῃ μήτε πλοῖα, μήτε ὀδηγόν, νὰ παραπεταχθῶσι παρευθὺς ὡς εἰς μάχην· νὰ πέμψωσι δὲ καὶ ἀνθρώπους διὰ νὰ προκαταλάβωσι τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, ἵνα μὴ προφθάσωσι μήτε ὁ Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καὶ τὰς κυριεύσωσι καὶ λάβωσιν ὀπίσω ὅσους αἰχμαλώτους καὶ ὅσα πράγματα ἔχομεν ἀρπάσει παρ' αὐτῶν. Οὗτος μὲν τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον ὠμίλησεν ὁ Κλέαρχος τοιοῦτοτρόπως.

15. «Μηδεὶς ἐξ ὑμῶν ἅς μὴ προτείνῃ, ἵνα ἐγὼ γίνω στρατηγὸς εἰς ταύτην τὴν ἐκστρατείαν, διότι βλέπω εἰς τοῦτο πολλὰς αἰτίας, διὰ τὰς ὁποίας δὲν πρέπει ἐγὼ νὰ το πράττω· ὅτι ὁμως θὰ ὑπακούω, ὅσον δύνamai μάλι-

στα, εἰς τὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον θέλετε ἐκλέξει, περὶ τούτου ἅς μὴ ἀμφιβάλλη κανεῖς, ἵνα μάθητε, ὅτι γνωρίζω καὶ νὰ ὑποτάσσωμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου περισσότερον παντὸς ἀνθρώπου».

16. Μετὰ δὲ τοῦτον ἐστηκώθη ἄλλος, ἐπιδεικνύων μὲν τὴν ἀνοησίαν ἐκείνου, ὅστις προέτεινε νὰ ζητῶμεν πλοῖα, ὡσὰν ὁ Κῦρος νὰ μὴ εἶχε χρεῖαν αὐτῶν, ἵνα ἐπιστρέψῃ ὀπίσω, ἐπιδεικνύων δὲ ὅτι εἶναι ἀνόητον νὰ ζητῶμεν ὁδηγὸν παρ' ἐκείνου, τοῦ ὁποίου βλάπτομεν τὴν ἐπιχείρησιν. Ἐὰν δὲ πιστεύσωμεν εἰς τὸν ὁδηγόν, τὸν ὁποῖον ὁ Κῦρος ἤθελε δώσει εἰς ἡμᾶς, τί ἐμποδίζει αὐτὸν νὰ διατάξῃ νὰ προκαταλάβωσι τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων, ἵνα βλάβῃ ἡμᾶς;

17. Διότι ἐγὼ θὰ ἐδίσταζον νὰ ἔμβω εἰς τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα ἤθελε δώσει εἰς ἡμᾶς, φοβούμενος, μήπως μᾶς καταβυθίσῃ μετὰ τῶν πλοίων, θὰ ἐφοβούμην δὲ νὰ ἀκολουθήσω τὸν ὁδηγόν, τὸν ὁποῖον θὰ ἐδίδεν εἰς ἡμᾶς, μήπως μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τοιοῦτον τόπον, ὁπόθεν δὲν θέλει εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξέλθωμεν· θὰ ἐπεθύμουν ὅμως, ἂν ἔφευγον ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Κύρου, νὰ ἔπραττον τοῦτο κρυφίως αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν.

18. Ἄλλ' ἐγὼ λέγω, ὅτι ταῦτα εἶναι φλυαρία· μοὶ φαίνεται δὲ καλόν, ἀφοῦ ὑπάγωσιν εἰς τὸν Κῦρον, ὅσοι εἶναι κατὰλληλοι πρὸς τοῦτο μετὰ τοῦ Κλεάρχου, νὰ ἐρωτῶσιν ἐκεῖνον, εἰς τί θέλει νὰ μεταχειρισθῇ ἡμᾶς· καὶ ἂν μὲν θέλῃ νὰ μεταχειρισθῇ καὶ ἡμᾶς, ὡς μετεχειρίσθη πρότερον τοὺς μισθωτοὺς Ἑλληνας στρατιώτας, νὰ τον ἀκολουθήσωμεν καὶ ἡμεῖς, καὶ νὰ μὴ ὦμεν χειρότεροι ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀνέβησαν μετὰ τούτου πρότερον.

19. Ἐὰν δὲ ἡ ἐπιχείρησις φαίνεται ἀνωτέρα καὶ ἐπιπονωτέρα, νὰ ζητήσωμεν, ἢ ἀφοῦ πείσῃ ἡμᾶς, νὰ συμ-

παραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ἢ ἀφοῦ πεισθῆ, νὰ ἀφήσῃ ἡμᾶς ἐλευθέρους νὰ ἀπέλθωμεν· διότι ἐὰν τὸ πρᾶγμα γίνῃ οὕτως, τότε ἀκολουθοῦντες αὐτόν, θέλομεν τὸν ἀκολουθεῖ ὡς φίλοι καὶ προθύμως, καὶ ἀπερχόμενοι, δυνάμεθα νὰ ἐπιστρέψωμεν ἀσφαλῶς. Ὅ,τι δὲ ἀποκριθῆ πρὸς ταῦτα ὁ Κῦρος, νὰ το ἀναγγείλωσιν ἐνταῦθα, καὶ ἡμεῖς, ἀφοῦ ἀκούσωμεν τοὺς λόγους του, νὰ ἀποφασίσωμεν μετὰ σκέψεως.

20. Ἐφάνησαν ταῦτα καλὰ εἰς τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐκλέξαντες ἄνδρας, πέμπουσιν αὐτοὺς μετὰ τοῦ Κλεάρχου· καὶ οὗτοι ἐλθόντες ἔλεγον εἰς αὐτόν τὰ ἀποφασισθέντα ὑπὸ τοῦ στρατοῦ καὶ ἡρώτων τὴν γνώμην του. Ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίθη, ὅτι ἤκουσε περὶ τοῦ Ἀβρακόμα τοῦ ἐχθροῦ του, ὅτι εἶναι πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, δώδεκα σταθμοὺς μακρὰν· κατὰ τούτου λοιπόν, εἶπεν, ὅτι θέλει νὰ ἔλθῃ· καὶ ἂν μὲν εἶναι ἐκεῖ, εἶπεν, ὅτι πρέπει νὰ τιμωρήσῃ αὐτόν, ἂν δὲ φύγῃ, ἐκεῖ τότε θέλομεν σκεφθῆ περὶ τούτων.

21. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ ἐκλεχθέντες ἀνήγγειλαν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατιώτας· οὗτοι δὲ ἂν καὶ ὑπώπτεον, ὅτι ὀδηγεῖ αὐτοὺς κατὰ τοῦ βασιλέως, ἀπεφάσισαν ὅμως νὰ τον ἀκολουθήσωσι. Ζητοῦσι δὲ αὐξήσιν μισθοῦ. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπόσχεται νὰ αὐξήσῃ τὸν μισθὸν αὐτῶν κατὰ τὸ ἥμισυ περισσότερον τοῦ ὅσου ἐλάβανον πρότερον, ἤγουν ἀντὶ ἐνὸς δαρεικοῦ ἕνα καὶ ἥμισυν κατὰ μῆνα εἰς ἕκαστον στρατιώτην· ὅτι ὅμως ὠδήγει αὐτοὺς κατὰ τοῦ βασιλέως, οὐδεὶς οὐδ' ἐνταῦθα ἤκουσε νὰ το λέγῃσι τούλάχιστον εἰς τὸ φανερόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

1. Ἐνταῦθα προχωρεῖ σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα καὶ φθάνει εἰς τὸν Ψάρον ποταμόν, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος ἦτο τρία πλῆθρα.

Ἐντεῦθεν προχωρεῖ σταθμὸν ἓνα παρασάγγας πέντε, καὶ φθάνει εἰς τὸν Πύραμον ποταμὸν, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος εἶναι ἓν στάδιον.

Ἐντεῦθεν προχωρεῖ σταθμοὺς δύο, παρασάγγας δέκα πέντε, καὶ φθάνει εἰς Ἴσσοὺς, πόλιν τῆς Κιλικίας παραθαλάσσιον, κειμένην εἰς τὰ ἔσχατα ὄρια αὐτῆς, κατοικουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα.

2. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἦλθον τὰ ἐκ τῆς Πελοποννήσου στελλόμενα πρὸς βοήθειαν τοῦ Κύρου τριάκοντα πέντε πλοῖα, καὶ ναύαρχος αὐτῶν Πυθαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος. Ὁδήγει δὲ τὸν στόλον ἐκ τῆς Ἐφέσου Ταμῶς ὁ Αἰγύπτιος, ἔχων ἄλλα εἴκοσι πέντε πλοῖα τοῦ Κύρου, δι' ὧν ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον, ὅτε οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν φίλοι τοῦ Τισσαφέρους, καὶ ἐπολέμει μετὰ τοῦ Κύρου κατ' αὐτοῦ.

3. Ἦτο δὲ ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων καὶ Χειρίσφορος ὁ Λακεδαιμόνιος, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔχων ἑπτακοσίους ὀπλίτας, τῶν ὁποίων ἦτο στρατηγὸς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κύρου. Τὰ δὲ πλοῖα προσωρμίζοντο πλησίον τῆς σκηνῆς τοῦ Κύρου. Ἐνταῦθα καὶ οἱ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀβρακόμα μισθωτοὶ Ἕλληνες φυγόντες ἀπ' αὐτοῦ ἦλθον εἰς τὸν Κύρον, καὶ συνεστράτευον μετ' αὐτοῦ κατὰ τοῦ βασιλέως· ἦσαν δὲ αὐτοὶ ὀπλίται τετρακόσιοι.

4. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ σταθμὸν ἓνα, παρασάγγας πέντε καὶ φθάνει εἰς τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. Ἦσαν δὲ αἱ πύλαι αὗται δύο τεῖχη, καὶ τὸ μὲν ἔσθθεν, τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας, κατεῖχεν ὁ Συέννεσις καὶ φρουρὰ Κιλικίων, τὸ δὲ ἔξω, τὸ ἔμπροσθεν τῆς Συρίας, ἔλεγον, ὅτι ἐφύλαττον στρατιῶται τοῦ βασιλέως. Διὰ μέσου δὲ τούτων τρέχει ποταμὸς ὀνομαζόμενος Κάρσος, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος εἶναι ἓν πλῆθρον. Ὅλη δὲ ἡ μεταξὺ

τῶν δύο τειχῶν ἀπόστασις εἶχε μῆκος τριῶν σταδίων, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν διὰ τῆς βίας νὰ διέλθῃ τις· διότι ἡ διάβασις ἦτο στενὴ καὶ τὰ τεῖχη ἔφθανον μέχρι τῆς θαλάσσης, ἄνωθεν δὲ ἦσαν ἀπόκρημνοι βράχοι· καὶ ἐπὶ τῶν δύο δὲ τειχῶν ἦσαν κατεσκευασμέναι πύλαι.

5. Πρὸς ταύτην λοιπὸν τὴν διάβασιν ἔστειλεν ὁ Κύρος καὶ ἔφερε τὰ πλοῖα, ἵνα ἀποβιβάσῃ ὀπλίτας καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν πυλῶν, οἱ ὅποιοι νὰ διέλθωσιν, ἀφοῦ ἐκβιάσωσι τοὺς πολεμίους, ἐὰν οὗτοι ἠθελον φυλάττει τὰς πύλας τῆς Συρίας, τὸ ὅποιον ὁ Κύρος ἐστοχάζετο ὅτι ἠθελε πράξει ὁ Ἀβρακόμας, διότι εἶχε πολὺ στράτευμα. Ὁ Ἀβρακόμας ὅμως δὲν ἔπραξε τοῦτο, ἀλλ' ἀφοῦ ἤκουσεν, ὅτι ὁ Κύρος ἦτο εἰς τὴν Κιλικίαν, στρέψας ὀπίσω, ἤρχετο ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς τὸν βασιλέα μετὰ στρατεύματος τριακοσίων, ὡς ἔλεγον, χιλιάδων.

6. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ διὰ τῆς Συρίας σταθμὸν ἕνα, παρασάγγας πέντε, καὶ ἔρχεται εἰς Μυριάνδρον, πόλιν παραθαλάσσιον, ὑπὸ Φοινίκων κατοικουμένην. Ἦτο δὲ ἡ χώρα λιμὴν ἐμπορικός, καὶ ἐλιμενίζοντο ἐκεῖ πολλὰ ἐμπορικὰ πλοῖα.

7. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ Ξενίας ὁ Ἀρκάς, στρατηγός, καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεύς, ἐμβάντες εἰς πλοῖον, ἀφοῦ μετέφερον εἰς αὐτὸ τὰ πολυτιμώτατά των πράγματα, ἀπέπλευσαν, ἕνεκα τῆς προσβληθείσης φιλοτιμίας των, κατὰ τὴν γνώμην τῶν πλείστων, διότι ὁ Κύρος ἐπέτρεπεν εἰς τὸν Κλέαρχον νὰ ἔχῃ τοὺς στρατιώτας των, οἵτινες ἤλθον πρὸς αὐτὸν (τὸν Κλέαρχον), μὲ τὴν ιδέαν, ὅτι ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν, καὶ δὲν ἐκστρατεύουσιν ἐναντίον τοῦ βασιλέως. Ἀφοῦ δὲ ἔγειναν ἄφαντοι, διεδόθη λόγος, ὅτι καταδιώκει αὐτοὺς ὁ Κύρος διὰ πολεμικῶν πλοίων· καὶ ἄλλοι μὲν ἠύχοντο νὰ συλλη-

φθῶσι, διότι ἦσαν ἄθλιοι, ἄλλοι δέ τους ἔλυποῦντο, ἐὰν συνελαμβάνοντο.

8. Ἄλλ' ὁ Κῦρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς, εἶπεν· «Ἐχουσιν ἐγκαταλείψει ἡμᾶς, ὁ Ξενίας καὶ ὁ Πασίων· ἄς ἡξεύρωσιν ὁμῶς καλῶς, ὅτι δὲν ἔχουσι κρυφθῆ ἀπ' ἐμοῦ, διότι γνωρίζω εἰς ποῖον μέρος ἔχουσιν ὑπάγει· οὔτε ἔχουσι διαφύγει, διότι ἔχω τριήρεις διὰ νὰ συλλάβω τὸ πλοῖόν των. Ἄλλά, μὰ τοὺς Θεούς, δὲν θέλω τοὺς καταδιώξει, ἵνα μὴ εἴπη τις, ὅτι ἐγώ, ἐφ' ὅσον χρόνον εὐρίσκεται ἄνθρωπός τις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου, τὸν μεταχειρίζομαι εἰς τὰς χρεῖας μου· ὅταν δὲ θελήσῃ νὰ ἀπέλθῃ, συλλαμβάνω αὐτὸν καὶ τον κακοποιῶ καὶ ἀρπάζω τὰ χρήματά τῶν. Ἄλλ' ἄς ὑπάγωσιν, ὅπου θέλουσιν, ἔχοντες συναίσθησιν, ὅτι αὐτοὶ ἐφέρθησαν κακῶς πρὸς ἡμᾶς, καὶ ὄχι ἡμεῖς πρὸς αὐτούς· ἂν καὶ ἔχω εἰς τὴν ἐξουσίαν μου καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὰς γυναῖκας, φυλαττομένας εἰς τὰς Τράλλεις, ὁμῶς οὐδὲ τούτων θέλουσι στερηθῆ, ἀλλὰ θέλουσί τας λάβει διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν, τὴν ὁποίαν πρότερον ἔδειξαν εἰς ἐμέ».

9. Καὶ ὁ μὲν Κῦρος ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἂν καὶ ἦσαν τινες ὄχι πολὺ πρόθυμοι εἰς τὴν κατὰ τοῦ βασιλέως ἐκστρατεῖαν, ἀκούοντες ὁμῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Κύρου, ἐπορεύοντο μετ' αὐτοῦ μετὰ πλείονος εὐχαριστήσεως καὶ προθυμίας.

Μετὰ ταῦτα προχωρεῖ ὁ Κῦρος σταθμούς τέσσαρας, παρασάγγας εἴκοσι, καὶ φθάνει εἰς τὸν Χάλον ποταμόν, ἔχοντα ἐνὸς πλέθρου πλάτος καὶ πλήρη μεγάλων καὶ ἡμέρων ἰχθύων, τοὺς ὁποίους οἱ Σύροι ἐλάτρευον ὡς θεούς, καὶ δὲν ἄφινον νὰ τους βλάπτωσι, καθὼς καὶ τὰς περιστεράς. Αἱ δὲ κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον τὰς σκηνάς

των, ἦσαν τῆς Παρυσάτιδος, δεδομέναι εἰς αὐτὴν δι' ἔξοδα τοῦ καλλωπισμοῦ της.

10. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ σταθμοὺς πέντε, παρασάγγας τριάκοντα, καὶ φθάνει εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδητος, ποταμοῦ, ἔχοντος ἑνὸς πλήθρου πλάτος. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βελίονος, ὅστις ὑπῆρξεν ἄρχων τῆς Συρίας, καὶ κῆπος πολὺ μέγας καὶ ὠραῖος, περιέχων πάντας τοὺς καρπούς, ὅσους παράγουσι καὶ αἱ τέσσαρες ὠραι τοῦ ἔτους. Ὁ Κῦρος δὲ τον κατέκοψε, καὶ τὰ ἀνάκτορα κατέκαυσε.

11. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δεκαπέντε, καὶ φθάνει εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ἔχοντα πλάτος τεσσάρων σταδίων· καὶ πόλις ἐκεῖ κατωκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων, ὀνομαζομένη Θάψακος· ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε. Καὶ ὁ Κῦρος ἔστειλε καὶ ἔκραξε τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων, καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ ὁδὸς θὰ ἦναι εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· καὶ τοῖς εἶπεν νὰ το εἰπωσιν εἰς τοὺς στρατιώτας καὶ νὰ πείθωσιν αὐτοὺς νὰ τον ἀκολουθῶσιν.

12. Οἱ δὲ στρατηγοὶ συγκαλέσαντες τοὺς στρατιώτας, ἀνήγγειλαν εἰς αὐτοὺς ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ὠργίζοντο κατὰ τῶν στρατηγῶν καὶ εἶπον, ὅτι ἐνῶ ἤξευρον πρὸ πολλοῦ καιροῦ τὴν ἐκστρατεῖαν ταύτην, τὴν ἔκρυπτον, καὶ ἠρνοῦντο νὰ προχωρήσωσιν, ἂν δὲν δίδῃ χρήματα ὁ Κῦρος εἰς αὐτούς, καθὼς εἶχον δοθῆ καὶ εἰς τοὺς πρότερον ἀναβάντας μετὰ τοῦ Κύρου εἰς τὸν πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ μάλιστα ἐνῶ ἐκεῖνοι δὲν ἐπορεύοντο εἰς μάχην, ἀλλ' ὁ πατὴρ εἶχε καλέσει τὸν Κῦρον.

14. Τοὺς λόγους τούτους τῶν στρατιωτῶν ἀνέφερον οἱ στρατηγοὶ εἰς τὸν Κῦρον· ἐκεῖνος δὲ ὑπεσχέθη νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον στρατιώτην πέντε μναῖς ἀργυρᾶς, ὅταν φθάσωσιν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ πλήρῃ τὸν μισθόν, μέχρις

οὐ ἐπαναφέρῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἰωνίαν. Τὸ μὲν λοιπὸν πλειότερον μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐπέστη ἐκ τῶν ὑποσχέσεων τούτων τοῦ Κύρου. Ὁ Μένων ὁμῶς καὶ πρὶν γίνῃ φανερόν, τί θὰ πράξωσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, θὰ ἀκολουθήσωσι δηλαδὴ τὸν Κύρον, ἢ ὄχι, συνήθροισε τὸ στράτευμά του χωριστὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς.

14. « Ἄνδρες, ἂν πεισθῆτε εἰς τοὺς λόγους μου, χωρὶς νὰ κινδυνεύσητε, ἢ νὰ κοπιήσητε, θέλετε προτιμηθῆ ὑπὸ τοῦ Κύρου περισσότερον τῶν ἄλλων στρατιωτῶν. Τί λοιπὸν συμβουλεύω ὑμᾶς νὰ πράξητε; Τώρα ἔχει ἀνάγκη ὁ Κύρος, ἵνα οἱ Ἕλληνες ἀκολουθῶσιν αὐτὸν κατὰ τοῦ βασιλείως. Ἐγὼ λοιπὸν λέγω, ὅτι ἡμεῖς πρέπει νὰ διαβῆτε τὸν Εὐφράτην ποταμόν, πρὸ τοῦ νὰ γίνῃ φανερόν, τί οἱ ἄλλοι Ἕλληνες θὰ ἀποκριθῶσιν εἰς τὸν Κύρον ».

15. « Διότι ἂν μὲν ἀποφασίσωσι νὰ τον ἀκολουθήσωσιν, ὑμεῖς θέλετε φανῆ αἷτιοι τούτου, διότι σεῖς πρῶτοι ἐκάμετε ἀρχὴν νὰ διαβαίνητε τὸν ποταμόν, καὶ μεγάλην χάριν θὰ γνωρίζῃ εἰς ἡμᾶς ὁ Κύρος διὰ τὴν μεγάλην ὑμῶν προθυμίαν καὶ θέλει τὴν ἀνταποδώσει, διότι ὁ Κύρος ἠξεύρει κάλλιον πάντων νὰ ἀνταποδίδῃ τὴν χάριν. Ἐὰν δὲ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες δὲν ἀποφασίσωσι νὰ ἀκολουθήσωσι τὸν Κύρον, τότε ἐπιστρέφομεν πάντες ὀπίσω, ὑμᾶς δὲ μόνους, ἐπειδὴ πείθεσθε εἰς αὐτόν, θὰ μεταχειρισθῆ ὡς πολλὰ πιστοὺς καὶ εἰς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας· καὶ ὅ,τι ἄλλο ἂν χρειασθῆτε, ἠξεύρω, ὅτι, ὡς φίλοι τοῦ Κύρου, θὰ το ἐπιτύχητε παρ' αὐτοῦ ».

16. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται, κατεπεισθήσαν καὶ διέβησαν τὸν ποταμόν, πρὶν ἢ οἱ ἄλλοι ἀποκριθῶσιν. Ὁ δὲ Κύρος ὅτε ἔμαθεν, ὅτι εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν, ἐχάρη, καὶ πέμψας εἰς τὸ στράτευμα τὸν Γλοῦν, εἶπεν.

« Ἐγὼ τῶρα μὲν σᾶς ἐπαινῶ, ὦ ἄνδρες, θὰ φροντίσω δέ, πῶς καὶ ὑμεῖς θέλετε μὲ ἐπαινέσει, εἰ δὲ μή, νὰ μὴ με νομιζήτε πλέον, ὅτι εἶμαι Κύριος ».

17. Οἱ μὲν λοιπὸν στρατιῶται, ἔχοντες μεγάλας ἐλπίδας, εὐχοντο νὰ ἐπιτύχη τὸν σκοπὸν τοῦ ὁ Κῦρος· εἰς δὲ τὸν Μένωνα, ἔλεγον, ὅτι καὶ δῶρα μεγαλοπρεπῆ ἔπεμψεν. Ἀφοῦ δὲ ἐπραξε ταῦτα, διέβη τὸν ποταμὸν καὶ συνηκολούθει μετ' αὐτοῦ καὶ ὅλον τὸ ἄλλο στράτευμα· καὶ ἐκ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ὑπεράνω τῶν μαστῶν.

18. Ἔλεγον δὲ οἱ Θαψακηνοί, ὅτι οὐδεὶς ποτε διέβη τὸν ποταμὸν τοῦτον πεζός, ἀλλὰ πάντοτε διὰ πλοίων, τὰ ὅποια τότε προχωρῶν ὁ Ἀβρακόμας κατέκαυσεν, ἵνα μὴ διαβῆ τὸν ποταμὸν ὁ Κῦρος. Ἐνόμιζεν δὲ ὅτι τοῦτο ἦτο θεῖον σημεῖον, καὶ ὅτι ὁ ποταμὸς φανερώς ὑπεχώρει εἰς τὸν Κῦρον, ὡς εἰς μέλλοντα νὰ γίνῃ βασιλεύς.

19. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ διὰ τῆς Συρίας ἐννέα σταθμούς, παρασάγγας πενήτηκοντα, καὶ ἔρχεται εἰς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. Ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι, πλήρεις σίτου καὶ οἴνου· ἐνταῦθα ἔμειναν τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἔλαβον τροφάς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

1. 2. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ διὰ τῆς Ἀραβίας, ἔχων ἐν δεξιᾷ τὸν Εὐράτην ποταμὸν, καὶ προχωρεῖ πέντε σταθμούς ἐρήμους, παρασάγγας τριάκοντα πέντε. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν τόπον ὄλη ἡ γῆ ἦτο πεδίας ὀμαλή, ὡς θάλασσα, πλήρης δὲ ἀψινθίου, ὃ, τι δὲ ἄλλο χόρτον, ἢ κάλαμος ἦτο, πάντα ἦσαν εὐώδη, ὡς ἀρώματα· δένδρον δὲ οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐκεῖ, ἀλλὰ θηρία παντὸς εἶδους, πλεῖστοι μὲν ἄγριοι ὄνοι, πολλοὶ δὲ στρουθοκάμηλοι· ὑπῆρχον δὲ καὶ

ἄγριαι χῆνες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία κατεδίω-
κον οἱ ἵππεῖς ἐνίοτε. Καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ὅταν τις διώκῃ αὐ-
τούς, τρέχουσιν ἐμπρός, καὶ ἔπειτα ἴστανται· διότι τρέ-
χουσι πολὺ ταχύτερον τῶν ἵππων· καὶ πάλιν, ὅταν πλη-
σιάζωσιν οἱ ἵπποι, πρᾶττουσι τὸ ἴδιον· καὶ δὲν ἦτο δυνα-
τὸν νὰ συλλάβῃ τις ὄνον ἄγριον, πλὴν ἐὰν οἱ ἵππεῖς ἰσά-
μενοι κατὰ διαστήματα διάφορα, κατεδίωκον αὐτούς ἐκ
διαδοχῆς. Τὰ δὲ κρέατά των ἦσαν ὡς τὰ τῶν ἐλάφων,
ἀλλὰ τρυφερώτερα.

3. Οὐδεὶς ὁμως συνέλαβεν στρουθοκάμηλον· διότι ὅσοι
ἵππεῖς κατεδίωζαν τοιαύτην, ταχέως ἔπαυον τοῦ ἔργου τῆς
καταδιώξεως· διότι πολὺ ἀπεμακρύνετο διὰ τῆς φυγῆς,
μεταχειριζομένη τοὺς μὲν πόδας πρὸς δρόμον, ἀνοίγουσα
δὲ τὰς πτέρυγας, καθὼς ἰστῖον. Τὰς δὲ ἀγρίας χῆνας δύ-
ναται τις νὰ συλλαμβάνῃ, ἐὰν ταχέως τὰς κάμνη νὰ ση-
κῶνεται· διότι ὀλίγον πετῶσι, καθὼς πέρδικες, καὶ τα-
χέως ἀποκάμνουσι. Τὰ δὲ κρέατα αὐτῶν ἦσαν νοσιμώτατα.

4. Πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς πεδιάδος, ἔρχονται
εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν, ἔχοντα πλάτος ἐνὸς πλέθρου.
Ἐνταῦθα ἦτο πόλις μεγάλη, ὀνομαζομένη Κορσωτή, πε-
ριεβρέχετο δ' αὕτη τριγύρω ὑπὸ τοῦ Μάσκα ποταμοῦ·
ἐκεῖ δὲ ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἔλαβον τροφάς.

5. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ σταθμοὺς ἐρήμους δεκατρεῖς,
παρασάγγας ἐννεμήκοντα, ἔχων τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν
δεξιᾷ, καὶ φθάνει εἰς τὰς Πύλας. Εἰς τούτους τοὺς σταθ-
μοὺς πολλὰ ζῶα ἀπωλέσθησαν ἕνεκα τῆς πείνης· διότι
δὲν ὑπῆρχεν χόρτον, οὔτε ἄλλο κανὲν δένδρον, ἀλλ' ἅπασα
ἡ χώρα ἦτο γυμνή· καὶ οἱ κάτοικοι ὀρύττοντες μυλοπέ-
τρας πλησίον τοῦ ποταμοῦ, καὶ κατασκευάζοντες αὐτάς,
ἔφερον καὶ ἐπώλουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἀνταγορά-
ζοντες σίτον, ἔζων.

6. Οἱ δὲ στρατιῶται δὲν εἶχον πλέον σίτον, καὶ δὲν εὔρισκον πόθεν νὰ ἀγοράσωσι τοιοῦτον, εἰμὴ εἰς τὴν Λυδίαν ἀγορὰν ἐντὸς τοῦ βαρβαρικοῦ στρατεύματος τοῦ Κύρου, ἀντὶ τεσσάρων σίγλων ἐκάστην καπίθην ἀλεύρου, ἢ ἐκ σίτου, ἢ ἐκ κριθῆς· ὁ δὲ σίγλος ἔχει ἀξίαν ἑπτὰ ὀβολῶν καὶ ἡμίσεως Ἀττικῶν· ἡ δὲ καπίθη ἐχώρει δύο χοϊνικὰς Ἀττικὰς· οἱ στρατιῶται λοιπὸν ἔζων τρώγοντες κρέατα.

7. Προχωρῶν δὲ ὁ Κύρος ἠναγκάζετο δι' εὔρεσιν ὕδατος ἢ χόρτου νὰ μένη εἰς σταθμούς, πολὺ ἀπέχοντας ἀπ' ἀλλήλων. Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ τῆς ταχύτητος, μεθ' ἧς προεχώρει ὁ Κύρος, ἔστω τὸ ἐξῆς. Ἐπειδὴ ἀπήντησαν ὁδὸν στενόχωρον καὶ πηλόν, καὶ αἱ ἀμάξαι δυσκόλως ἠδύναντο νὰ διέλθωσι δι' αὐτοῦ, ἐνεφανίσθη ἐκεῖ ὁ Κύρος μετὰ τῶν ἀρίστων καὶ εὐδαιμονεστάτων ἀνδρῶν, οὓς εἶχε πλησίον του καὶ διέταξε τὸν Γλοῦν καὶ Πίγρητα, ἀφοῦ λάβωσιν ἀνθρώπους ἐκ τοῦ βαρβαρικοῦ στρατοῦ, νὰ ἐκβάλωσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ διὰ τῆς βοηθείας αὐτῶν τὰς ἀμάξας.

8. Ἐπειδὴ δὲ τῷ ἐφαίνετο, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο γίνεται μετὰ βραδύτητος, διέταξεν, ὡς μετ' ὀργῆς, τοὺς πλησίον του εὔρισκομένους μεγίστους ἄρχοντας τῶν Περσῶν νὰ βοηθήσωσι καὶ αὐτοί, ἵνα ἐκβάλωσι τὰς ἀμάξας τὸ ταχύτερον. Τότε δὲ ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ μέρος τι τῆς Περσικῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας. Ῥίψαντες δηλαδὴ τοὺς πορφυροῦς κἀνδύς των, ὅπου ἕκαστος ἔτυχε νὰ εὔρισκετο, ἔτρεχον, ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ στεφάνου νίκης, καὶ μάλιστα εἰς λόφον πολὺ κατηφορικόν, φοροῦντες καὶ ἐκείνους τοὺς πολυτελεῖς χιτῶνας καὶ τὰς ποικιλοχρόους ἀναξυρίδας, μερικοὶ δὲ καὶ περιδέραια εἰς τὸν λαιμὸν καὶ βραχιόλια εἰς τὰς χεῖρας· εὐθὺς ὅμως μετὰ πάντων τούτων τῶν στολισμῶν πηδήσαντες εἰς τὸν πηλόν, ἐξέβαλον τὰς

ἀμάρξας σηκωτὰς ταχύτερον, ἢ ὅσον ἤθελέ τις τὸ πι-
στεύσει.

9. Συντόμως δ' εἶπειν ὁ Κύρος ἦτο φανερός, ὅτι καθ' ὄλην τὴν ὁδὸν ἐβιάζετο, καὶ δὲν κατέτριβε τὸν καιρὸν τοῦ καθήμενος ἀλλαχοῦ, ἢ ὅπου ἔπρεπε γὰ λάβῃ τροφάς, ἢ ἄλλο τι ἀναγκαῖον, νομίζων, ὅτι ὅσω ταχύτερον ἤθελε φθάσει, τόσω ὀλιγώτερον προητοιμασμένον θὰ εὕρῃ τὸν βασιλέα πρὸς μάχην, καὶ ὅσον ἀργότερον, τόσω περισσό-
τερον στράτευμα θὰ συνήθροισεν ὁ βασιλεύς, καὶ τῶντι εἰς τὸν προσέχοντα γίνεται εὐκολονόητον, ὅτι ἡ ἀρχὴ τοῦ βασιλέως διὰ μὲν τὴν πολλὴν ἔκτασιν τῆς χώρας καὶ τὴν πολυανθρωπίαν εἶναι ἰσχυρά, διὰ δὲ τὸ μῆκος τῶν ὁδῶν καὶ τὸν διαχωρισμὸν τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἀσθενής, ἐὰν ὁ ἐχθρὸς ταχέως ἐνήργει τὸν πόλεμον.

10. Πέραν δὲ τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ κατὰ τοὺς ἐρή-
μους σταθμοὺς ἦτο πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὀνομα-
ζομένη Χαρμάνδη. Ἐκ ταύτης οἱ στρατιῶται ἠγόραζον
τρόφιμα διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν ἐντὸς σχεδιῶν κατὰ
τὸν ἐξῆς τρόπον. Ὅσα δέρματα εἶχον ὡς καλύμματα τῶν
σκευῶν, ἐγέμιζον ἐκ χόρτου ἐλαφροῦ, ἔπειτα τὰ ἥνωνον
καὶ ἔραπτον, ἵνα μὴ βρέχηται τὸ χόρτον· ἐπὶ τούτων
διέβαινον καὶ ἐλάμβανον τροφάς, τουτέστι οἶνον κατε-
σκευασμένον ἐκ φοινίκων καὶ ἄρτον ἐκ κεγχρίου, διότι οὗ-
τος ὁ καρπὸς εὕρισκετο πολὺς εἰς τὴν χώραν.

11. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα ἦλθον εἰς τινα διένεξιν οἱ
στρατιῶται τοῦ Μένωνος καὶ τοῦ Κλεάρχου, ὁ Κλέαρχος
νομίσας, ὅτι ὁ στρατιώτης τοῦ Μένωνος εἶχεν ἄδικον,
τὸν ἔδειρε· αὐτὸς δὲ ἐλθὼν εἰς τοὺς συντρόφους του, πα-
ρεπονεῖτο διὰ τοῦτο· ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ συστρατιῶ-
ται του δυσηρεστοῦντο καὶ ὠργίζοντο μεγάλως κατὰ τοῦ
Κλεάρχου.

12. Τὴν αὐτὴν δ' ἡμέραν ἔλθων ὁ Κλέαρχος εἰς τὴν διάβασιν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκεῖ ἐπισκεφθεὶς τὴν ἀγοράν, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἔφιππος διὰ μέσου τοῦ στρατεύματος τοῦ Μένωνος, ἔχων ὀλίγους τινὰς μεθ' ἑαυτοῦ. Ὁ Κύρος δὲ δὲν εἶχεν ἀκόμη φθάσει ἐκεῖ, ἀλλ' ἦτο ἔτι καθ' ὁδόν. Ἐκ τῶν στρατιωτῶν λοιπὸν τοῦ Μένωνος σχίζων τις ξύλα, καθὼς εἶδε τὸν Κλέαρχον διαβαίνοντα. ῥίπτει κατ' αὐτοῦ τὴν ἀξίνην, ἀλλὰ δὲν τον ἐπέτυχεν· ἄλλος δὲ μετὰ τὸν ἄλλον, ἔπειτα δὲ πολλοί, ἐπειδὴ ἔγεινε κραυγὴ, ῥίπτουσι πέτρας κατ' αὐτοῦ.

13. Ὁ δὲ Κλέαρχος καταφεύγει εἰς τὸ στράτευμά του καὶ εὐθὺς προστάζει νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα· καὶ τοὺς μὲν ὀπλίτας διέταξε νὰ μείνωσιν ἐκεῖ κρατοῦντες τὰς ἀσπίδας ἔμπροσθεν τῶν γονάτων, αὐτὸς δὲ λαβὼν τοὺς Θρακὰς καὶ τοὺς ἵππεῖς, οἱ ὅποιοι ἦσαν εἰς τὸ στράτευμά του ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα, καὶ οἱ πλείοτεροι τούτων Θρακῆς, ἤρχετο ἐναντίον τῶν στρατιωτῶν τοῦ Μένωνος, ὥστε ἐκεῖνοι εἶχον ἐκπληχθῆ, καὶ αὐτὸς ὁ Μένων, καὶ ἔτρεχον νὰ λάβωσι τὰ ὄπλα· ἄλλοι δὲ καὶ ἐσταμάτησαν, μὴ γνωρίζοντες, τί νὰ πράξωσιν.

14. Ὁ δὲ Πρόξενος ὁ ὅποῖος ἔτυχε νὰ φθάσῃ ὕστερον τῶν ἄλλων, καὶ εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ τάγμα ὀπλιτῶν, εὐθὺς ὀδηγῶν εἰς τὸ μέσον καὶ τῶν δύο τὸ στράτευμά του ἀφῆκε κάτω εἰς τὴν γῆν τὰ ὄπλα, καὶ παρεκάλει τὸν Κλέαρχον νὰ καταπαύσῃ τὴν ὀργὴν του. Ἄλλ' ὁ Κλέαρχος ὠργίζετο ἔτι μᾶλλον, διότι ἐνῶ αὐτὸς ὀλίγον ἔλειψε νὰ φονευθῆ διὰ τῶν πετρῶν, ἐκεῖνος διηγείτο τὰ πάθημά του αὐτὸ μετὰ πραότητος, καὶ εἶπεν εἰς αὐτὸν νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τοῦ μέσου.

15. Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξύ φθάνει καὶ ὁ Κύρος· καὶ καθὼς ἔμαθε τὴν ὑπόθεσιν, πάραυτα ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς

χειρας καὶ μετὰ τῶν πιστῶν του δορυφόρων, ὅσους ἔτυχε νὰ ἔχη πλησίον του, τρέχων ἦλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ λέγει τὰ ἐξῆς.

16. «Κλέαρχε καὶ Πρόξενε, καὶ ὅσοι ἄλλοι Ἕλληνες εἶσθε ἐνταῦθα, ἀγνοεῖτε, τί πράττετε· διότι ἐὰν συνάψητε μάχην τινὰ πρὸς ἀλλήλους, ἔστε βέβαιοι, ὅτι κατὰ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ ἐγὼ θέλω κατακοπῆ καὶ ὑμεῖς ὄχι πολὺ ὕστερον· διότι ἐὰν τὰ ἡμέτερα ἔχουσι κακῶς, πάντες οὗτοι οἱ βάρβαροι, τοὺς ὁποίους βλέπετε, θέλουσι φανῆ ἐπικινδυνωδέστεροι ἐχθροὶ ἡμῶν, ἢ οἱ ὄντες μετὰ τοῦ βασιλέως.»

47. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἦλθεν εἰς ἑαυτόν· καὶ ἀφοῦ ἔπαυσαν τὴν φιλονεικίαν καὶ τὰ δύο μέρη ἔβαλον κάτω τὰ ὄπλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

1. Ἐνῶ δὲ ἤρχισαν νὰ προχωρῶσιν ἐκεῖθεν, ἐφαίνοντο ἰχνη ἵππων καὶ κόπρος· ἐκ δὲ τῶν ἰχνῶν εἰκάζετο ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππέων, ὅτι ἦτο ἕως δύο χιλιάδες· οὗτοι δὲ προχωροῦντες ἔκαιον καὶ χόρτον καὶ ὅ,τι ἄλλο ἦτο χρήσιμον εἰς τὸ στράτευμα. Ὀρόντας δὲ, Πέρσης ἀνὴρ, συγγενῆς τοῦ βασιλέως, καὶ φημιζόμενος εἰς τὰ πολεμικὰ ὡς εἰς τῶν ἀρίστων Περσῶν, ἐπιβουλεύει τὸν Κῦρον· οὗτος καὶ πρότερον ἐπολέμησεν τὸν Κῦρον, ἀλλ' ὕστερον συνεφιλιώθη μετ' αὐτοῦ.

2. Οὗτος εἶπεν εἰς τὸν Κῦρον, ὅτι ἐὰν δώσῃ εἰς αὐτὸν χιλίους ἵππεῖς, δύναται δι' ἐνέδρας ἢ νὰ φονεύσῃ τοὺς προκατακαίοντας ἵππεῖς, ἢ νὰ συλλάβῃ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ζῶντας, καὶ νὰ ἐμποδίσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ προχωρῶσι καίοντες τὴν χώραν, καὶ νὰ κατορθώσῃ, ὥστε νὰ μὴ

ἦναι δυνατὸν, ποτε εἰς αὐτοὺς νὰ ἴδωσι τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου καὶ νὰ το ἀναγγείλωσιν εἰς τὸν βασιλέα. Εἰς δὲ τὸν Κῦρον ἐράνησαν ὠφέλιμα ὅσα ἤκουσε, καὶ διέταξεν αὐτὸν νὰ λάβῃ μέρος ἰππέων ἐξ ἐκάστου στρατηγοῦ.

3. Ὁ δὲ Ὀρόντας νομίσας, ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι οἱ ἰππεῖς, καθὼς ἐπεθύμει, γράφει ἐπιστολὴν πρὸς τὸν βασιλέα, ὅτι θὰ ἔλθῃ ἔχων ἰππεῖς, ὅσους δύναται περισσοτέρους, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ παραγγείλῃ εἰς τοὺς ἰππεῖς του νὰ ὑποδέχωνται αὐτὸν ὡς φίλον. Ὑπῆρχον δὲ εἰς τὴν ἐπιστολὴν καὶ ὑπομνήματα ἀρχαίας φιλίας καὶ πίστεως. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν δίδει εἰς ἄνδρα, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἐνόμιζεν πιστόν· ἀλλ' ἐκεῖνος λαβὼν αὐτήν, τὴν παραδίδει εἰς τὸν Κῦρον.

4. Ἀναγνοὺς δὲ αὐτήν ὁ Κῦρος, συλλαμβάνει τὸν Ὀρόντην καὶ προσκαλεῖ εἰς τὴν σκηνὴν του ἑπτὰ ἐκ τῶν ἀνωτέρων Περσῶν ἀξιωματικῶν, τοὺς ὁποίους εἶχε πλησίον του· διέταξε δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων νὰ φέρωσι στρατιώτας ὠπλισμένους, οἱ ὁποῖοι νὰ μένωσι περίξ τῆς σκηνῆς του. Ἐκεῖνοι δὲ ἔπραξαν καθὼς ὁ Κῦρος διέταξε καὶ ἔφεραν ἕως τρεῖς χιλιάδας ὀπλιτῶν.

4. Τὸν Κλέαρχον ὁμοῦς ἐκάλεσε καὶ ἐντὸς τῆς σκηνῆς ὡς σύμβουλον, διότι καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κύρου καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐφαίνετο, ὅτι ἐτιμᾶτο περισσότερο πάντων τῶν Ἑλλήνων· οὗτος δὲ ὁ Κλέαρχος ἀφοῦ ἐξῆλθε τῆς σκηνῆς, διηγήθη εἰς τοὺς φίλους τὴν κρίσιν τοῦ Ὀρόντα, καθὼς ἔγεινε· διότι δὲν ἦτο τὸ πρᾶγμα κρυπτόν. Ἐλεγε λοιπόν, ὅτι ὁ Κῦρος ἤρχισε νὰ ὀμιλῇ τοιοῦτοτρόπως.

6. «Ἐκάλεσα ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες φίλοι, ἵνα μεθ' ὑμῶν σκεπτόμενος, ὅ,τι εἶναι δίκαιον καὶ ἐνώπιον τῶν θεῶν, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, τοῦτο νὰ πράξω περὶ τούτου τοῦ Ὀρόντα. Τοῦτον πρῶτον ὁ πατήρ μου ἔδωκε νὰ ἦναι ὑπή-

κοος εἰς ἐμέ. Ἐπειδὴ δὲ προσετάχθη, ὡς ἔλεγεν αὐτός, ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ μου, μὲ ἐπολέμησε, κατέχων τότε τὴν ἀκρόπολιν τῶν Σάρδεων, καὶ ἐγὼ ἐξακολουθῶν τὸν πόλεμον κατ' αὐτοῦ, τὸν ἕκαμα νὰ στοχασθῆ, καὶ νὰ παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ με πολεμῆ, καὶ ἔλαβον καὶ ἔδωκα τὴν δεξιάν μου καὶ εἰρήνευσα μετ' αὐτοῦ.»

7. Μετὰ ταῦτα, εἶπεν ὁ Κύρος. « Σὲ ἠδίκησα εἰς τι, ὦ Ὀρόντα; » « Ὅχι, » ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Πάλιν δὲ τὸν ἠρώτησεν ὁ Κύρος, « ὕστερον ὅμως, καθὼς σὺ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖς, χωρὶς νὰ σε ψλάψω εἰς τίποτε, δὲν ἀπεστάτησας ἀπ' ἐμοῦ καὶ ἠνώθης μετὰ τῶν Μυσῶν καὶ ἔβλαπτες τὴν χώραν μου, ὅσον ἠδύνασο; » « Ναί, » εἶπεν ὁ Ὀρόντας. « Ὅποτε δὲ πάλιν, ἐγνώρισας τὴν ἀδυναμίαν σου, δὲν ἤλθες εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ἔλεγες, ὅτι μετενόησας, καὶ ἀποῦ με κατέπεισας, ἔδωκας πάλιν εἰς ἐμέ ἔνορκον ὑπόσχεσιν φιλίας καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ τοιαύτην; » Καὶ ταῦτα ὁμολόγησεν ὁ Ὀρόντας.

8. « Εἰς τί λοιπὸν ἀδικηθεῖς ὑπ' ἐμοῦ, καὶ τῶρα πάλιν τρίτην φορὰν συνελήφθης ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπίβουλεύων μοι; » « Εἰς οὐδὲν ἠδικήθην. » ἀπεκρίθη ὁ Ὀρόντας. Τότε ἠρώτησεν αὐτὸν πάλιν ὁ Κύρος. « Ὅμολογεῖς λοιπὸν, ὅτι ἔχεις γίνεαι ἄδικος πρὸς ἐμέ; » « Δὲν δύναμαι, ἢ νὰ τὸ ὁμολογήσω. » εἶπεν ὁ Ὀρόντας. Ἐπειτα πάλιν ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Κύρος. « Δύνασαι νὰ ἦσαι εἰς τὸ ἐξῆς ἐχθρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ ἰδικός μου φίλος καὶ πιστός; » Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη, « καὶ ἂν ἤθελον γίνη φίλος σου, ὦ Κύρε, οὐδέποτε σὺ πλέον ἤθελες τὸ πιστεύσει. »

9. Τότε ἀπαντῶν εἰς τούτους τοὺς λόγους εἶπεν ὁ Κύρος πρὸς τοὺς παρευρισκομένους. « Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα ἔχει πράξει, τοιαῦτα δὲ λέγει. Σὺ δὲ πρῶτος ἐξ ὑμῶν, ὦ Κλέαρχε, εἰπέ τὴν γνώμην σου, ὅ,τι κρίνεις εὐλογον. »

Καὶ ὁ Κλέαρχος εἶπεν. « Ἡ γνώμη μου εἶναι, τοῦτον τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐκβάλωμεν ἐκ τοῦ μέσου ὅσον τὸ δυνατόν τάχιστα, ἵνα μὴ ἀναγκαζώμεθα νὰ προφυλαττώμεθα ἀπὸ τούτου, ἀλλὰ τὸν πρὸς φύλαξιν τούτου καιρὸν μας δαπανῶμεν νὰ εὐεργετῶμεν τούτους, οἱ ὅποιοι θέλουσι νὰ ἦναι φίλοι μας ».

10. Ταύτην δὲ τὴν γνώμην, εἶπεν, ἦν καὶ οἱ ἄλλοι παρεδέχθησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα κατὰ προσταγὴν τοῦ Κύρου ὅλοι ἐγεθθέντες καὶ αὐτοὶ οἱ συγγενεῖς ἐπίασαν τὸν Ὀρόνταν ἀπὸ τῆς ζώνης, ὅπερ σημαίνει τὴν εἰς θάνατον καταδίκην. Ἐπειτα ἐξῆγον αὐτὸν ἐκ τῆς σκηνῆς ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶχον λάβει τὴν διαταγὴν. Καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν ἀπαγόμενον, ὅσοι καὶ πρότερον προσεκύνουν αὐτόν, καὶ τότε τὸν προσεκύνησαν, εἰ καὶ ἤξευρον, ὅτι ὠδηγεῖτο εἰς θάνατον.

11. Ἀφοῦ δὲ ὠδηγήθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀρταπάτου, τοῦ πιστοτάτου σκηπτούχου τοῦ Κύρου, μετὰ ταῦτα οὐδεὶς πλέον εἶδε τὸν Ὀρόνταν, οὔτε ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα, οὐδὲ κανεὶς ἐν γνώσει ἔλεγε, πῶς ἐγένετο ὁ τρόπος τοῦ θανάτου του, ἀλλὰ κατὰ συμπερασμὸν ὠμίλου ἄλλοι κατ' ἄλλον τρόπον. Τάφος δ' αὐτοῦ οὐδεὶς ποτε ἐφάνη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

1. Ἐντεῦθεν προχωρεῖ διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς, παρασάγγας δώδεκα. Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ σταθμῷ ὁ Κύρος ἐζήτησε τὸ στράτευμα τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων εἰς τὴν πεδιάδα περὶ τὸ μεσονύκτιον· διότι ἐνόμισεν, ὅτι τὴν ἐπιούσαν αὐγὴν θέλει ἔλθει ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ στρατεύματός του, ἵνα πολεμήσῃ· καὶ παρήγγειλε τὸν μὲν Κλέαρχον νὰ διοικῇ τὴν δεξιὰν πτέρυγα,

Μένωνα δὲ τὸν Θεσσαλόν, τὴν ἀριστεράν· αὐτὸς δὲ ἔβα-
λεν εἰς τάξιν τοὺς ἰδικούς του.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν, ἅμα ἐξημέρωσεν, ἐλθόντες
φυγάδες ἐκ τοῦ στρατεύματος τοῦ μεγάλου βασιλέως, διη-
γοῦντο πρὸς τὸν Κύρον περὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ βασιλέως.
Ὁ δὲ Κύρος συναθροίσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς
τῶν Ἑλλήνων συνεσκέπτετο μετ' αὐτῶν, πῶς νὰ κάμῃ
τὴν μάχην, καὶ αὐτὸς ἐνεθάρρυνε διὰ τῶν ἐξῆς συμβουλῶν.

3. « Ἄνδρες Ἕλληνες, ἐγὼ ἐκάλεσα ὑμᾶς πρὸς βοή-
θειάν μου, οὐχὶ διότι εἶχον ἔλλειψιν βαρβάρων στρατιω-
τῶν, ἀλλὰ διότι θεωρῶ ὑμᾶς καλλιτέρους καὶ ἀνωτέρους
πολλῶν βαρβάρων, διὰ τοῦτο σᾶς προσέλαβον. Φροντί-
σατε λοιπόν, πῶς νὰ φανῆτε ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας σας, διὰ
τὴν ὁποίαν σᾶς μακαρίζω· διότι μάθετε καλῶς, ὅτι τὴν
ἐλευθερίαν ἤθελον προτιμῆσαι περισσότερον, ἢ πᾶν ἄλλο
ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον ἔχω, καὶ ἄλλα πολλὰ πλείονα ».

4. « Διὰ νὰ μάθητε δὲ πρὸς ποίους ἀνθρώπους θὰ ἀ-
γωνισθῆτε, ἐγὼ, ὡς καλῶς ἠξεύρων, θὰ σᾶς το εἶπω. Τὸ
μὲν πλῆθος τῶν Περσῶν εἶναι πολὺ καὶ ἐπέρχεται μετὰ
πολλῆς κραυγῆς· καὶ ἂν δὲν πτοηθῆτε ὑπὸ τούτων τῶν
κραυγῶν, ἐντρέπομαι νὰ εἶπω εἰς ὑμᾶς, ὅποιοι εἶναι εἰς τὰ
ἄλλα πολεμικά των ἔργα οἱ ἀνθρωποι τῆς χώρας ταύτης,
τοὺς ὁποίους θέλετε γνωρίσει. Ἐὰν δὲ ὑμεῖς, οἱ ὅποιοι
εἴσθαι φύσει γενναῖοι, δείξητε καὶ καρδίαν, ἐγὼ τὸν θέ-
λοντα μὲν ἐξ ὑμῶν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του.
θὰ καταστήτω ζηλωτὸν εἰς τοὺς συμπολίτας του, καὶ
πολλοὺς δέ, φρονῶ, ὅτι θὰ κάμω νὰ προτιμῆσωσιν ἐμὲ
ἀντὶ τῆς πατρίδος των ».

5. Παρῶν δ' ἐκεῖ, φυγὰς Σάμιος, πιστὸς δὲ τοῦ Κύ-
ρου, ὀνομαζόμενος Γαυλίτης, εἶπε, « Καὶ ὁμως, ὦ Κύρε,
λέγουσί τινες, ὅτι τώρα ὑπόσχεσαι πολλά, διότι εὐρίσκε-

σαι πλησίον τοιούτου κινδύνου. Ἄφοῦ δὲ τὰ πράγματα γίνωσι κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, λέγουσιν, ὅτι θὰ λησμονήσης τὰς ὑποσχέσεις σου· καὶ ἄλλοι πάλιν λέγουσιν, ὅτι καὶ ἂν ἐνθυμῆσαι, καὶ ἂν θέλῃς, δὲν δύνασαι νὰ ἐκπληρώσης ὅσα τώρα ὑπόσχεσαι».

6. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος εἶπεν· « Δὲν εἶναι ἀληθές, ὦ ἄνδρες, ὅτι δὲν θὰ ἔχω, πῶς νὰ ἐκπληρώσω τὰς ὑποσχέσεις μου, διότι ἡ ἐπικράτεια τοῦ πατρός μου εἶναι πολὺ ἐκτεταμένη, καὶ πρὸς μὲν μεσημβρίαν ἐκτείνεται τόσον, ὥστε διὰ τὴν μεγάλην θερμότητα δὲν δύναται νὰ κατοικῆται ὑπ' ἀνθρώπων, πρὸς ἄρκτον δὲ τόσον, ὥστε δὲν δύναται νὰ κατοικῆται ἕνεκα τοῦ ψύχους. Πάντας δὲ τοὺς ἐν τῷ μεταξύ τόπους διοικοῦσιν οἱ φίλοι τοῦ ἀδελφοῦ μου ».

7. Ἐὰν λοιπὸν ἡμεῖς νικήσωμεν, πρέπει ἡμεῖς οἱ φίλοι μου νὰ γίνητε κύριοι τούτων τῶν χωρῶν. Ὡστε δὲν φοβοῦμαι, μὴ δὲν ἔχω, τί νὰ δώσω εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν φίλων μου, ὅταν νικήσω, ἀλλὰ μὴ δὲν ἔχω τόσους φίλους, ὥστε νὰ δώσω εἰς αὐτοὺς ἐκ τῶν πολλῶν, τὰ ὅποια ἔχω. Εἰς ἕκαστον δ' ἐξ ὑμῶν θέλω δώσει καὶ χρυσοῦν στέφανον ».

8. Ἐκεῖνοι δὲ ἀφοῦ ἤκουσαν ταῦτα, καὶ οἱ ἴδιοι ἦσαν πολὺ προθυμότεροι, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὰ ἀνήγγελλον. Παρουσιάσθησαν δὲ εἰς αὐτὸν καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ τινες ἐκ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ἐπιθυμοῦντες νὰ μάθωσιν ὁποίαν ἀνταμοιβὴν θὰ λάβωσιν, ἂν νικήσωσιν. Ἐκεῖνος δὲ ὑποσχόμενος τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἐλπίδων πάντων τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτόν, τοὺς ἀπέλυεν.

9. Παρεκίνουν δὲ αὐτὸν πάντες, ὅσοι διελέγοντο μετ' αὐτοῦ, νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς τὴν μάχην, ἀλλὰ νὰ ταχθῇ ὕπισθεν τῶν Ἑλλήνων. Τότε ὁ Κλέαρχος ἠρώτησε τὸν

Κῦρον οὕτω πως. « Στοχάζεσαι, ὦ Κῦρε, ὅτι θέλει σταθῆ ὁ ἀδελφός σου νὰ πολεμήσῃ; » Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν, « ἔάν ᾖναι ἀληθῶς υἱὸς τοῦ Δαρείου καὶ τῆς Παρυσάτιδος, ἀδελφός δὲ ἰδικός μου, δὲν θὰ λάβω ἐγὼ αὐτὰ ἄνευ μάχης ».

10. Ἀφοῦ λοιπὸν παρετάχθη καὶ ἠριθμήθη ὁ στρατός, εὐρέθησαν οἱ μὲν Ἕλληνες δέκα χιλιάδες καὶ πεντακόσιοι πελτασταί. Οἱ δὲ βαρβάροι στρατιῶται τοῦ Κύρου ἑκατὸν χιλιάδες, καὶ ἄμαξαι δρεπανηφόροι ἕως εἴκοσι.

11. Περί δὲ τῶν πολεμίων ἔλεγον, ὅτι ἦτο ἕν ἑκατομμύριον καὶ διακόσιαι χιλιάδες, καὶ ἄμαξαι δρεπανηφόροι διακόσιαι. Ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι ἕξ χιλιάδες ἰππέων, τῶν ὁποίων στρατηγὸς ἦτο ὁ Ἀρταγέρσης· καὶ οὗτοι ἦσαν κατατεταγμένοι ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως.

12. Τοῦ δὲ βασιλικῆς στρατεύματος ἦσαν τέσσαρες ἄρχοντες καὶ στρατηγοὶ καὶ ἡγεμόνες, ἕκαστος τριακοσίων χιλιάδων, Ἀβρακόμας, Τισσαφέρνης, Γωθρύας καὶ Ἀβράκης. Ἐκ τούτων ὁμοῦ τῶν στρατευμάτων ἔφθασαν εἰς τὴν μάχην ἑννεακόσιαι χιλιάδες καὶ ἄμαξαι δρεπανηφόροι ἑκατὸν πενήκοντα· διότι ὁ Ἀβρακόμας ἔφθασεν, ἐρχόμενος ἐκ τῆς Φοινίκης, πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην.

13. Ταῦτα δὲ ἀνήγγειλαν πρὸς τὸν Κῦρον, ὅσοι ἐκ τῶν ἐχθρῶν ἔφυγον παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸ τῆς μάχης, τὰ αὐτὰ δὲ ἔλεγον καὶ ὅσοι ἐκ τῶν πολεμίων συνελήφθησαν ὕστερον μετὰ τὴν μάχην.

14. Ἐντεῦθεν δὲ προχωρεῖ ὁ Κῦρος σκιθμὸν ἓνα, παρασάγγας τρεῖς, ἔχων ἅπαντα τὸν στρατὸν του καὶ τὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων παρατεταγμένον, ὡς εἰς μάχην· διότι ἐνόμιζεν, ὅτι ταύτην τὴν ἡμέραν θέλει κάμει τὴν μάχην ὁ βασιλεύς· διότι κατὰ τὸ μέσον τούτου τοῦ σταθμοῦ ἦτο τάφρος ἐσκαμμένη βαθεῖα, πέντε ὀργυιῶν τὸ πλάτος, καὶ τριῶν τὸ βάθος.

15. Ἡ δὲ τάφρος ἐξετείνετο πρὸς τὰ ἄνω διὰ τῆς πεδιάδος δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ τείχους τῆς Μηδίας. Ἐνταῦθα δὲ ἦσαν αἱ διώρυχες, αἱ λαμβάνουσαι ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· ἦσαν δὲ τέσσαρες ἔχουσαι ἐνὸς πλέθρου πλάτος, καὶ πολλὰ βαθεῖαι, καὶ εἰς αὐτὰς ἔπλεον σιταγωγὰ πλοῖα· χύνονται δὲ εἰς τὸν Εὐφράτην, καὶ εἶναι μακρὰν ἢ μία τῆς ἄλλης ἓνα παρασάγγην, καὶ ἔχουσιν ἐπ' αὐτῶν γεγύρας.

16. Πλησίον δὲ τοῦ Εὐφράτου ἦτο πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου, ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ πλάτος. Ταύτην δὲ τὴν τάφρον κατέστησεν ὁ μέγας βασιλεὺς ὡς προφύλαγμα, ὅτε ἔμαθεν, ὅτι ὁ Κῦρος ἐπλησίαζε· ταύτην δὲ τὴν πάροδον διήλθεν ὁ Κῦρος καὶ τὸ στράτευμα αὐτοῦ καὶ εὐρέθησαν ἐντὸς τῆς τάφρου.

17. Ἐκεῖνην λοιπὸν τὴν ἡμέραν δὲν ἔκαμε τὴν μάχην ὁ βασιλεὺς, ἀλλ' ἐφαίνοντο ἔχνη πολλὰ καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων, οἵτινες ὑπεχώρουν. Ἐνταῦθα ὁ Κῦρος καλέσας Σιλανὸν τὸν Ἀβρακιώτην μάντιν, τῷ ἔδωκε τρεῖς χιλιάδας Δαρεικῶν· διότι ὅτε προσέφερε θυσίας πρὸ ἑνδεκα ἡμερῶν, τῷ εἶπεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν θέλει εἰς δέκα ἡμέρας συγκροτήσῃ μάχην, ὁ δὲ Κῦρος εἶπε βεβαίως δὲν θέλει πλεόν συγκροτήσῃ μάχην, ἂν δὲν κάμῃ αὐτὴν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν. Σὺ δὲ ἂν ἀληθεύσης, ὑπόσχομαι νὰ σοὶ δώσω δέκα τάλαντα.» Ταῦτα λοιπὸν τὰ χρήματα ἐπλήρωσε τότε, ἐπειδὴ παρῆλθον αἱ δέκα ἡμέραι.

18. Ἐπειδὴ δὲ ἐπὶ τῆς τάφρου δὲν ἐμπόδιζεν ὁ βασιλεὺς τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου νὰ διαβαίῃ, ἐνόμισεν ὁ Κῦρος καὶ πολλοὶ ἄλλοι, ὅτι δὲν ἦτο πλέον ἐλπίς νὰ γίνῃ μάχη, ὥστε τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐπορεύετο ὁ Κῦρος μὲ ὀλιγωτέραν προσοχὴν.

19. Τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπορεύετο καθήμενος ἐπὶ

ἄρματος, καὶ ἔχων ὀλίγους ἔμπροσθέν του προτεταγμένους, ὡς εἰς μάχην· τὸ δὲ περισσότερον μέρος τοῦ στρατοῦ του ἐπορεύετο ἄνευ τάξεως, καὶ οἱ περισσότεροι στρατιῶται εἶχον τὰ ὄπλα των ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν φορηγῶν ζώων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

1. Καὶ ἦτο ἤδη ὥρα καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης ἀνθρώπων, καὶ ἐπλησίαζον εἰς τὸν σταθμόν, ὅπου ἔμελλον νὰ καταλύσωσιν, ὅπότεν ὁ Πατηγύας, ἀνὴρ Πέρσης, εἰς τῶν πιστῶν φίλων τοῦ Κύρου ἐφάνη ἔμπροσθεν τρέχων ὄλαις δυνάμεσι μὲ ἰδρωμένον τὸν ἵππον, καὶ εὐθὺς ἐφώναζεν εἰς ὄλους, τοὺς ὁποίους ἀπήντα καὶ Περσιστί καὶ Ἑλληνιστί, ὅτι προσέρχεται ὁ βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατεύματος, ἠτοιμασμένος ὡς εἰς μάχην.

2. Τότε λοιπὸν ἐγένετο πολλὴ ταραχή· διότι οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες οἱ ἄλλοι, ἐνόμιζον, ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἐπίπῃ κατ' αὐτῶν, μὴ ὄντων παρατεταγμένων εἰς μάχην.

3. Καὶ ὁ Κύρος πηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος κάτω, ἐνεδύθη τὸν θώρακα, καὶ ἀναβάς ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς χεῖρας, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὄλους παρήγγελλε νὰ ὀπλιζῶνται καὶ νὰ τοποθετῆται ἕκαστος εἰς τὴν τάξιν του.

4. Τότε λοιπὸν μετὰ πολλῆς ταχύτητος παρετάχθησαν, ὁ μὲν Κλέαρχος εἰς τὴν δεξιὰν πτέρυγα, πλησίον τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, πλησίον δὲ αὐτοῦ ὁ Πρόξενος, καὶ οἱ ἄλλοι μετὰ τοῦτον. Ὁ Μένων δὲ καὶ τὸ στρατεύμα του κατεῖχε τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Ἑλλήνων.

5. Ἐκ δὲ τῶν βαρβάρων ἵππαις μὲν Παφλαγόνες, ἕως χίλιοι, ἐστάθησαν πλησίον τοῦ Κλεάρχου εἰς τὸ δεξιόν,

καὶ οἱ Ἕλληνες πελτασταί, εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν ὁ Ἄριαϊος, ὁ ὕπαρχος τοῦ Κύρου, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι.

6. Ὁ δὲ Κύρος καὶ ἑξακόσιοι ἰππεῖς μετ' αὐτοῦ ἦσαν ὀπλισμένοι πάντες μὲν αὐτοὶ μὲ θώρακας καὶ παραμηρίδια καὶ κράνη, πλὴν τοῦ Κύρου· ὁ δὲ Κύρος ἔχων γυμνήν τὴν κεφαλὴν ἐμάχετο· λέγουσι δὲ ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι ἄνευ περικεφαλαίας κινδυνεύουσιν εἰς τὴν μάχην.

7. Πάντες δὲ οἱ ἵπποι τοῦ Κύρου εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερινίδια (σκεπάσματα σιδηρᾶ τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στήθους) εἶχον δὲ οἱ ἰππεῖς καὶ μαχαίρας Ἑλληνικάς.

8. Καὶ ἦτο πλεόν μεσημβρία καὶ δὲν ἦσαν ἀκόμη φανεροὶ οἱ πολέμιοι· ἅμα δὲ ἔφθασε τὸ δειλινόν, ἐφάνη κοριορτός, ὡς νέφος λευκόν, ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον ὕστερον καθὼς μαυρίλα τις ἐν τῇ πεδιάδι ἐκτεινομένη ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἔφθασαν πλησιέστερον, ταχέως τότε ἤστραπτεν ὁ χαλκὸς ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ αἱ λόγχαι καὶ τὰ τάγματα διεκρίνοντο καλῶς.

9. Καὶ ἦσαν ἰππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τῶν πολεμίων· ἔλεγον δὲ ὅτι ὁ Τισσαφέρνης ἦτο ὁ στρατηγὸς αὐτῶν· κατόπιν δὲ αὐτῶν ἤρχοντο οἱ γερροφόροι, κατόπιν δὲ ὀπλίται ἔχοντες ξυλίνας ἀσπίδας μακρὰς μέχρι ποδῶν. Ἐλεγον δέ, ὅτι οὗτοι ἦσαν Αἰγύπτιοι· κατόπιν δὲ ἤρχοντο καὶ ἄλλοι πάλιν ἰππεῖς, καὶ ἄλλοι τοξόται. Πάντες δὲ οὗτοι ὄντες χωρισμένοι κατὰ ἔθνη, ἐπορεύοντο ἕκαστον ἔθνος ὁμοῦ, τεταγμένοι εἰς τετράγωνα πλήρη ἀνθρώπων.

10. Ἐμπροσθεν δὲ αὐτῶν ἦσαν ἄρματα μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀφιστάμενα, τὰ ὀνομαζόμενα δρεπανηφόρα· εἶναι δὲ τὰ δρέπανα πλαγίως τεταμένα ἐκ τῶν ἀξόνων, καὶ ὑπὸ τὸ κάθισμα τῶν ἠνιόχων πρὸς τὴν γῆν βλέποντα,

ἵνα κόπτωσιν ὄντινα ἀπαντῶσι. Σκοπὸς δ' αὐτῶν ἦτο νὰ ὀρμήσωσιν εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ κατακόψωσιν αὐτάς.

11. Ὁ Κύρος ὁμως ἐψεύσθη ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶπεν εἰς τοὺς Ἕλληνας, ὅτε τοὺς ἐκάλεσε νὰ ὑπομείνωσι δηλαδὴ τὴν ταραχὴν τῶν βαρβάρων· διότι αὐτοὶ ἐπλησίαζον μὲ βήματα ἴσα καὶ ἀργὰ καὶ ὄχι μετ' ἀλαλαγμοῦ, ἀλλὰ μετὰ τῆς δυνατῆς σιγῆς καὶ ἡσυχίας.

12. Καὶ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Κύρος διερχόμενος ἔφιππος μετὰ τοῦ Πίγρητος τοῦ διερμηνεύου καὶ ἄλλων τριῶν ἢ τεσσάρων, ἐφώναζεν εἰς τὸν Κλέαρχον νὰ ὀδηγῇ τὸ στράτευμα εἰς τὸ κέντρον τῶν πολεμιῶν, διότι ἐκεῖ ἦτο ὁ βασιλεὺς· «Καὶ ἂν τοῦτο τὸ κέντρον νικήσωμεν, εἶπε, τὰ πάντα ἔχουσι κατορθωθῆ ὑφ' ὑμῶν».

13. Ἄλλ' ὁ Κλέαρχος βλέπων τὸ πλῆθος τῶν ἰππέων καὶ ἀκούων παρὰ τοῦ Κύρου, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο πέραν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τῶν Ἑλλήνων, (διότι τοσοῦτον ἔνεκα τοῦ πλῆθους τοῦ στρατοῦ ὑπερεῖχεν ὁ βασιλεὺς, ὥστε εὐρισκόμενος εἰς τὸ κέντρον τοῦ στρατοῦ του, ἦτο ἔξω τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τοῦ στρατοῦ τοῦ Κύρου), ὁμως δὲν ἤθελεν οὗτος νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ περικυκλωθῆ καὶ ἐκ τῶν δύο μερῶν· εἰς δὲ τὸν Κύρον ἀπεκρίθη, ὅτι αὐτὸς φροντίζει, ἵνα τὸ πρᾶγμα γίνῃ καλῶς.

14. Καὶ εἰς τοῦτον τὸν καιρὸν τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα προεχώρει ὁμαλῶς, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν μένον εἰς τὴν θέσιν του, ἐβάλλετο εἰς τάξιν καὶ ἐδέχετο τοὺς προσερχομένους. Καὶ ὁ Κύρος περιερχόμενος ἔφιππος ἐν μικρᾷ ἀποστάσει ἀπὸ τοῦ στρατεύματός του, ἀπέβλεπε καὶ εἰς τὰ δύο μέρη, καὶ εἰς τοὺς ἐχθροὺς καὶ εἰς τοὺς φίλους.

15. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος

Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος, διευθύνας τὸν ἵππον του διὰ νὰ τον συναπαντήσῃ, τὸν ἠρώτησεν ἂν ἔχη προσταγὴν τινα· ὁ δὲ Κῦρος σταματήσας, εἶπε καὶ παρήγγειλε νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς ὅλους, ὅτι καὶ αἱ θυσίαι ἦσαν καλαὶ καὶ τὰ σφάγια ἐπίσης καλὰ.

16. Ἐνῶ δὲ ἔλεγε ταῦτα, ἤκουσε θόρυβον διαδιδόμενον ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν καὶ ἠρώτησε, τί εἶνε αὐτὸς ὁ θόρυβος; Ὁ δὲ Ξενοφῶν εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα δίδεται τῶρα δευτέραν φορὰν. Καὶ ὁ Κῦρος ἐθαύμασε, ποῖος δίδει προσταγὴν, καὶ ἠρώτησε, τί εἶναι τὸ σύνθημα; Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀπήντησεν, ὅτι εἶναι « Ζεὺς Σωτὴρ καὶ νίκη ».

17. Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας « Ναί, εἶπε, δέχομαι τὸ σύνθημα, καὶ εἶθε τοῦτο νὰ γείνη ». Ἀφοῦ δὲ εἶπε ταῦτα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν του. Καὶ δὲν ἀπεῖχον πλέον αἱ δύο φάλαγγες ἀπ' ἀλλήλων εἰμὴ τρία ἢ τέσσαρα στάδια, ὅποτε οἱ Ἕλληνες ἔψαλλον τὸ πολεμικὸν ἄσμα, καὶ ἔκαμνον ἀρχὴν νὰ βαδιζῶσι κατὰ τῶν πολεμίων.

18. Ἐνῶ δὲ ἐπορεύοντο, ἐπειδὴ ἔν μέρος τῆς φάλαγγος, ὡς κῦμα θαλάσσης, ἐξῆλθε τῆς γραμμῆς του, τὸ ἄλλο στράτευμα τὸ μένον ὀπίσω ἤρχισε τότε νὰ τρέχῃ, ἵνα ἐμβῆ εἰς τὴν γραμμὴν· ταυτοχρόνως δὲ πάντες οἱ στρατιῶται ἐξέβαλον τοιαύτην φωνήν, οἷαν συνηθίζουσιν, ὅταν ἐπικαλῶνται τὸν θεὸν Ἄρη καὶ ὅλοι δὲ ἔτρεχον. Λέγουσι δὲ τινες, ὅτι καὶ τὰ δόρατά των ἐκτύπησαν εἰς τὰς ἀσπίδας, προξενοῦντες φόβον εἰς τοὺς ἵππους.

19. Πρὶν δὲ φθάσωσιν εἰς διάστημα τοξεύματος, κλίνουσιν ἀπὸ τῆς θέσεώς των οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ τότε λοιπὸν ἐδίωκον αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες κατὰ κράτος, ἐφώναζον δὲ πρὸς ἀλλήλους νὰ μὴ τρέχωσιν ἀτάκτως, ἀλλὰ νὰ ἀκολουθῶσι τοὺς ἐχθροὺς ἐν τάξει.

20. Τὰ δὲ ἄρματα τῶν βαρβάρων ἐφέροντο ἄλλα μὲν

διὰ μέσου τῶν πολεμιῶν, ἄλλα δὲ καὶ διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων, ἄνευ ἠνιόχων. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὁσάκις τα ἔβλεπον, ὅτι ἔρχονται, ἤνοιγον δρόμον νὰ διέλθωσι· καὶ εἰς μόνος στρατιώτης κατεφθάσθη, ζαλισθεὶς καθὼς εἰς τὸ ἵπποδρόμιον· ἀλλ' ὅμως οὔτε αὐτὸς ἔπαθε τίποτε κακόν, ὡς εἶπον, οὔτε ἄλλος οὐδεὶς ἐκ τῶν Ἑλλήνων, ἐκτὸς ἑνός, ὅστις εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρασ εὐρισκόμενος ἐκτυπήθη διὰ τόξου.

21. Ὁ δὲ Κύρος βλέπων τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ διώκοντας τοὺς πολεμίους, ἠὲ χαριστεῖτο καὶ προσεκυνεῖτο πλέον ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν πέριξ αὐτοῦ ἀνθρώπων, ὅμως δὲν ἐκινήθη πρὸς καταδίωξιν τοῦ ἔχθρου, ἀλλ' ἔχων τὸ τάγμα τῶν μεθ' ἑαυτοῦ ἑξακοσίων ἰππέων πυκνῶς συμμαζευμένον, παρετήρει μετὰ προσοχῆς, τί θέλει πράξει ὁ βασιλεὺς, διότι ἤξευρεν, ὅτι αὐτὸς κατέχει τὸ κέντρον τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος.

22. Καὶ πάντες δὲ οἱ ἄρχοντες τῶν βαρβάρων ὀδηγοῦντες τὸν στρατόν των εἰς πόλεμον εὐρίσκοντο εἰς τὸ κέντρον αὐτοῦ, νομίζοντες, ὅτι τοιουτοτρόπως εἶναι εἰς μεγίστην ἀσφάλειαν, ὅταν ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἦναι ἐξ ἴσου καὶ ἐκ τοῦ ἑνός καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, καὶ ἂν ἤθελεν εἶναι ἀνάγκη νὰ διατάξῃ τι, νὰ το μανθάνῃ τὸ στράτευμα εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου.

23. Καὶ ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ὦν εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατεύματός του, εὐρίσκετο ὅμως ἔξω τῆς ἀριστερᾶς πτέρυχος τοῦ Κύρου· ἐπειδὴ δὲ κανεὶς δὲν ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἐναντίου μέρους μετ' αὐτοῦ, οὐδὲ μετὰ τῶν τεταγμένων ἐμπροσθεν αὐτοῦ, ἤρχισε νὰ στρέφεται πρὸς τὰ ὀπίσω, ἵνα περικυκλώσῃ τὸν Κύρον.

24. Τότε ὁ Κύρος, φοβηθεὶς, μήπως καταλάβῃ τὰ νῶτα ὁ βασιλεὺς καὶ κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα, τρέχει κατ' αὐτοῦ, καὶ ὀρμήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων, νικᾷ

τούς κατατεταγμένους πρὸ τοῦ βασιλέως, καὶ ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ἐξακισχιλίους, καὶ ἐφόνευσεν, ὡς λέγουσι, διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ χειρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν Ἄρταγέρσην.

25. Καθὼς δὲ ἔγεινεν ἡ τροπή, διασπείρονται καὶ οἱ ἐξακόσιοι ἵππεῖς τοῦ Κύρου, τρέχοντες πρὸς καταδίωξιν, πλὴν πολὺ ὀλίγων, οἵτινες ἔμειναν πλησίον του, σχεδὸν οἱ ὀνομαζόμενοι ὁμοτράπεζοι.

26. Μετ' αὐτῶν λοιπὸν εὕρισκόμενος βλέπει τὸν βασιλέα καὶ τὸ στρατιωτικὸν σῶμα, τὸ ὄν μετ' αὐτοῦ· καὶ εὐθὺς δὲν ὑπέφερε τοῦτο, ἀλλ' εἰπὼν, β λ έ π ω τ ὸ ν ἄ ν δ ρ α, ὤρμησε κατ' αὐτοῦ καὶ κτυπᾷ εἰς τὸ στῆθος καὶ τον πληγᾶνει διὰ τοῦ θώρακος, καθὼς μαρτυρεῖ Κτισίας ὁ ἰατρός, ὅστις μάλιστα λέγει, ὅτι ἰάτρευσε τὴν πληγὴν.

27. Ἐνῶ δὲ αὐτὸς ἐκτύπα τὸν βασιλέα, ῥίπτει τις μεθ' ὀρμῆς ἀκόντιον ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν του· καὶ ἐκεῖ ἐπολέμουν ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Κύρος, καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτῶν πρὸς βοήθειαν τῶν δύο ἀδελφῶν· καὶ πόσοι μὲν ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν στρατιωτῶν τοῦ βασιλέως, διηγεῖται ὁ Κτισίας, διότι ἦτο καὶ αὐτὸς πλησίον ἐκείνου. Ὁ Κύρος δὲ καὶ ὁ ἴδιος ἐφονεύθη καὶ ὀκτῶ ἐκ τῶν ἀρίστων αὐτοῦ ἀξιωματικῶν, τῶν ὄντων πλησίον του.

28. Λέγουσι δέ, ὅτι ὁ Ἄρταπάτης πιστότατος αὐτοῦ σκηπτουῆχος, καθὼς εἶδε τὸν Κύρον φονευόμενον, ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ ἵππου του κάτω καὶ ἐνηγαλίσθη αὐτόν.

29. Καὶ ἄλλοι μὲν λέγουσιν, ὅτι ὁ βασιλεὺς διέταξέ τινα νὰ σφάξῃ αὐτόν ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Κύρου· ἄλλοι δὲ ὅτι αὐτὸς ἔσφαζεν ἑαυτόν, σύρας τὸν χρυσοῦν ἀκινάκην, τὸν ὅποιον εἶχεν· ἐφόρει δὲ καὶ περιδέραιον εἰς τὸν λαιμὸν καὶ βραχιόλια καὶ τὰ ἄλλα κοσμήματα, καθὼς

οί ἄριστοι τῶν Περσῶν· διότι εἶχεν αὐτὸν εἰς τιμὴν ὁ Κῦρος διὰ τὴν ἀγάπην καὶ πίστιν, τὴν ὁποῖαν εἶχε πρὸς αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

1. Ὁ Κῦρος μὲν λοιπὸν οὕτως ἀπέθανεν, ὧν ἱκανώτατος εἰς τὸ βασιλεύειν καὶ ἀξιώτατος εἰς τὸ ἄρχειν πάντων τῶν Περσῶν, ὅσοι ἐβασίλευσαν μετὰ τὸν Κῦρον τὸν ἀρχαῖον, καθὼς ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, ὅσοι διὰ τῆς ἰδίας αὐτῶν πείρας ἐγνώρισαν αὐτόν.

2. Διότι πρῶτον μὲν ἐνῶ ἀκόμη ἦτο παῖς, ὅτε ἀνετρέφετο μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τῶν ἄλλων παιδῶν, ἐθεωρεῖτο κατὰ πάντα ἱκανώτατος πάντων.

3. Διότι πάντες οἱ παῖδες τῶν ἀρίστων Περσῶν ἀνατρέφονται ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ βασιλέως, ὅπου πολλὴν μὲν σωφροσύνην καὶ μετριότητα δύναται τις νὰ διδαχθῆ καὶ κανὲν αἰσχρὸν μῆτε ν' ἀκούσῃ, μῆτε νὰ ἴδῃ.

4. Βλέπουσι πρὸς τούτοις καὶ ἀκούουσι τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς παρὰ τοῦ βασιλέως τιμωμένους καὶ ἄλλους, οἵτινες ἐκπίπτουσι τῆς βασιλικῆς εὐνοίας· ὥστε εὐθὺς ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας μανθάνουσι καὶ νὰ ἄρχωσι καὶ νὰ ἄρχωνται.

5. Ἐκεῖ δὲ τότε ὁ Κῦρος ἐφαίνετο πρῶτον μὲν σεμνότερος πάντων τῶν συνομηλικῶν του, καὶ ἐπέιθετο εἰς τοὺς μεγαλειότερους του τὴν ἡλικίαν περισσώτερον, ἢ οἱ κατώτεροί του, ἔπειτα δὲ παρὰ πολὺ ἠγάπα τὴν ἵππασίαν καὶ ἄριστα μετεχειρίζετο τοὺς ἵππους. Ἐκρινον δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἦτο φιλομαθέστατος καὶ ἐκοπίαζε πολὺ εἰς τὰ πολεμικὰ ἔργα, ἤγουν εἰς τὸ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν.

6. Ὅτε δὲ ἦτο ἔφηβος, ἠγάπα παρὰ πολὺ καὶ τὸ κυνήγιον καὶ ἦτο λίαν ῥιψοκίνδυνος κατὰ τῶν θηρίων. Καὶ

ἄρκτον ποτὲ ὀρμήσασαν κατ' αὐτοῦ δὲν ἐφοβήθη, ἀλλὰ πολεμῶν κατ' αὐτῆς ἐκρημνίσθη ἐκ τοῦ ἵππου· καὶ ὅσα μὲν ἔπαθε, τὰ ἐδείκνυον τὰ σημεῖα τῶν ἰατρευθεισῶν πληγῶν του, τέλος δὲ, τὴν ἐφόνευσε· καὶ ἐκείνον ὅστις πρῶτος ἔτρεξεν εἰς βοήθειάν του, τὸν κατέστησε μακαριστὸν εἰς πολλοὺς ἀνθρώπους.

7. Ἄφοῦ δὲ ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρός του σατράπης τῆς Λυδίας, καὶ τῆς μεγάλης Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, καὶ ἀπεδείχθη πρὸς τούτοις στρατηγὸς πάντων, εἰς τοὺς ὁποίους ἦτο διατεταγμένον νὰ συναθροίζωνται εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Καστωλοῦ, πρῶτον μὲν ἔδειξεν, ὅτι ἡ πρώτη καὶ μεγαλειτέρα αὐτοῦ φροντίς ἦτο νὰ μὴ ἐξαπατᾶ μήτε ἐκείνον, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔκαμεν εἰρήνην, μήτε ἐκείνον, μετὰ τοῦ ὁποίου συνεφώνησέ τι, μήτε τέλος ἐκείνον πρὸς τὸν ὁποῖον ὑπεσχέθη τι.

8. Διὰ τοῦτο λοιπὸν πολλὴν ἐμπιστοσύνην εἶχον πρὸς αὐτὸν αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ἐδίδοντο εἰς τὴν ἐπιστάσιαν καὶ διοίκησίν του· εἶχον δὲ ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν καὶ οἱ ἄνδρες· καὶ ἂν τις ἐγένετο πολέμιος, ἀφοῦ ὁ Κῦρος ἔκαμεν εἰρήνην μετ' αὐτοῦ, ἐπίστευεν, ὅτι δὲν θέλει παραβῆ τὰς συνθήκας.

9. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀφοῦ ἤρχισε νὰ πολεμῇ κατὰ τοῦ Τισσαφέρνους, πᾶσαι αἱ πόλεις πλὴν τῶν Μιλησίων, ἐκουσίως ἐπροτίμησαν τὸν Κῦρον, ἀντὶ τοῦ Τισσαφέρνους· οἱ δὲ Μιλήσιοι δὲν ἐφοβοῦντο αὐτὸν δι' ἄλλην αἰτίαν, ἢ διότι δὲν ἤθελε νὰ παραιτήσῃ τοὺς ἐξορίστους.

10. Διότι καὶ δι' ἔργου καὶ λόγου ἐδείκνυεν ὅτι οὐδέποτε ἦτο δυνατὸν νὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτούς, τῶν ὁποίων ἅπαξ ἐγένετο φίλος, οὐδὲ καὶ ἂν γίνωσιν ὀλιγώτεροι, καὶ περισσότερον δυστυχήσωσιν.

11. Ἦτο δὲ φανερός, ὅτι προσεπάθει νὰ ὑπερβῆ ἐκεῖ-

νον, ὅστις ἤθελε πράξει πρὸς αὐτὸν καλὸν τι ἢ κακόν· καὶ διηγοῦντο δέ τινες εὐχὴν του, ὅτι δηλαδὴ εὐχεται εἰς τὸν Θεὸν νὰ ζήσῃ τόσον μόνον χρόνον, ἕως ὅτου θὰ δύνηται νὰ ὑπερβαίῃ εἰς τὸ ὠφελεῖν τοὺς εὐεργετοῦντας, καὶ εἰς τὸ βλάπτειν τοὺς κακοποιοῦντας.

12. Διὰ τοῦτο πολλοὶ τῶν συγχρόνων ἡμῶν ἐπεθύμησαν νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐτόν, ὡς εἰς τὸν μόνον ἄνδρα, καὶ τὰ πράγματα των, καὶ τὰς πόλεις των καὶ τὰ σώματα των.

13. Δὲν δύναται τις ὁμῶς νὰ εἴπῃ, ὅτι ἄφινε τοὺς κακούργους καὶ ἀδίκους νὰ τὰν γελῶσιν, ἀλλ' ἐτιμῶρει αὐτοὺς ἀυστηρότερον παντὸς ἄλλου. Καὶ πολλάκις ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ εἰς τὰς πολυσυχνάστους ὁδοὺς ἀνθρώπων, στερουμένους ποδῶν, χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν· ὥστε εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ Κύρου ἠδύνατο καὶ Ἕλληνας καὶ βάρβαρους, ὅταν οὐδένα ἔβλαπτε, νὰ πορευῆται ἀφόβως εἰς ὅποιον δῆποτε τόπον ἤθελεν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ πᾶν ὅ,τι τῷ ἐχρησίμευε.

14. Τοὺς μὲν λοιπὸν ἔχοντας τὰς ἀναγκαίαις πρὸς τὸν πόλεμον ἀρετάς, ἦτο παραδεδεγμένον, ὅτι ἡγάπα ὑπερβαλλόντως. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπολέμησε κατὰ τῶν Πισιδῶν καὶ τῶν Μυσῶν. Ὅτε δὲ ἤρχισε αὐτοπροσώπως νὰ ἐκστρατεύῃ κατὰ τούτων τῶν χωρῶν, διώριζεν ἄρχοντας τοῦ τόπου, τὸν ὅποιον ἐκυρίευεν, ἐκείνους, οἱ ὅποιοι προθύμως ἐκινδύνευον, προσέφερε δὲ προσέτι εἰς αὐτοὺς καὶ ἄλλα δῶρα.

15. Ὡστε ἐφαίνετο, ὅτι ἔκριεν ἀξίον οἱ μὲν ἄνδρεῖοι νὰ ἦναι εὐτυχεστάτοι, οἱ δὲ ἄνανδροι καὶ δειλοί, δοῦλοι τούτων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν εἶχεν ἀφθονίαν ἀνθρώπων θελόντων νὰ κινδυνεύωσι πρὸς χάριν αὐτοῦ ἐκεῖ, ὅπου ἔκατος ἐνόμισεν, ὅτι ἤθελέ το μάθει ὁ Κύρος.

16. Ἐὰν δὲ τις ἐγίνετο φανερός εἰς αὐτόν, ὅτι ἤθελε νὰ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην, τοῦτον ἐφιλοτιμεῖτο νὰ τον κάμνῃ πλουσιώτερον ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἠγάπων τὰ ἄδικα κέρδη.

17. Καὶ λοιπὸν καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας δικαίως διεχειρίζετο καὶ στρατεύμα πιστὸν ἀπέκτησε. Καὶ τῶντι στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἐπλευσαν πρὸς ἐκείνον, οὐχὶ ἕνεκα χρημάτων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔμαθον, ὅτι πλείονα κερδίζουσιν, ἂν ἔχῃσι τελείαν ὑποταγὴν εἰς τὸν Κύρον, ἢ ἂν πληρόνωνται κατὰ μῆνα τὸν μισθὸν των.

18. Πρὸς δὲ τούτοις ἐάν τις ὑπηρετεῖ τὸν Κύρον καλῶς εἰς ὅσα αὐτὸς τον διέταττε, δὲν ἄφινεν τὴν προθυμίαν του ἄνευ ἀνταμοιβῆς. Διὰ τοῦτο λοιπὸν, λέγουσιν, ὅτι ὁ Κύρος ἀπέκτησε πολὺ ἀξιολόγους ὑπηρετάς εἰς πᾶν ἔργον.

19. Ἄν δ' ἔβλεπέ τινα ὄντα δεινὸν οἰκονόμον καὶ ἀπονέμοντα τὴν δικαιοσύνην καὶ τακτοποιοῦντα τὴν χώραν, τῆς ὁποίας ἦτο ἄρχων, καὶ αὐξάνοντα τὰς προσόδους αὐτῆς, τότε ἀπ' οὐδενὸς τοιούτου ἀφήρει τίποτε, ἀλλ' ἔδιδεν εἰς αὐτόν πάντοτε περισσότερα. Ὅθεν πάντες εὐχαρίστως ἠγωνίζοντο, καὶ ἀφόβως ἐσχημάτιζον περιουσίαν, καὶ ὅ,τι τις ἀπελάμβανε, δὲν ἐζήτει διόλου νὰ το κρύπτῃ ἀπὸ τοῦ Κυρου, διότι δὲν ἐφαίνετο φθονερός πρὸς τοὺς φανερώς πλουτοῦντας, ἀλλ' ἐδοκίμαζε νὰ λαμβάνῃ πρὸς ἰδίαν του χρῆσιν τὰ χρήματα ἐκείνων, οἱ ὅποιοί τα ἔκρυπτον.

20. Πρὸς δὲ τούτοις ὅσους ἤθελε κάμει φίλους καὶ ἐγνώριζεν αὐτούς, ὅτι διέκειντο εὐνοϊκῶς πρὸς αὐτόν, καὶ ὅτι ἦσαν ἱκανοὶ συνεργάται εἰς ὅσα αὐτὸς ἤθελε νὰ πράττῃ, τούτους, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, ὅτι πολὺ περιποιεῖτο.

21. Καὶ καθὼς ἐστοχάζετο, ὅτι ἔχει χρεῖαν φίλων, ἵνα

(ΞΕΝΟΦ. ΑΝΑΒ. Α΄.)

ἔχη αὐτοὺς συνεργάτας του, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐφρόντιζε νὰ βοηθῆ αὐτούς, ὅσον περισσότερον ἡδύνατο, εἰς ὃ,τι ἐβλεπεν, ὅτι ἕκαστος τούτων ἐπεθύμει.

22. Ἦτο δὲ ὁ μόνος ἄνθρωπος, ὅστις ἐλάμβανε πάμπολλα δῶρα διὰ πολλὰς αἰτίας· οὐδεὶς ὁμως ἄλλος ἐμοίραζε ταῦτα εἰς τοὺς φίλους του μὲ μεγαλειτέραν ἐλευθεριότητα, ἢ μὲ ὅσην οὗτος, ἀποβλέπων πρὸς τοὺς τρόπους μάλιστα καὶ τὰς χρείας ἑκάστου.

28. Καὶ ὅσα ἐπεπέτις πρὸς αὐτὸν πρὸς ἐνδυμασίαν τοῦ σώματος, εἴτε χρήσιμα πρὸς τὸν πόλεμον, εἴτε πρὸς καλλωπισμὸν, καὶ περὶ τούτων ἤκουσαν αὐτὸν λέγοντα, ὅτι μεθ' ὅλων τούτων ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐνδύσῃ τὸ σῶμά του, μέγιστον ὁμως στολισμὸν του ἐθεώρει νὰ βλέπῃ τοὺς φίλους του καλῶς ἐστολισμένους.

24. Καὶ δὲν ἦτο διόλου παράδοξον, ὅτι ὑπερέβαινε πολὺ τοὺς φίλους του κατὰ τὰς εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας παρεῖχεν εἰς αὐτούς, διότι ἦτο βέβαια καὶ πλουσιώτερος ἐκείνων· μοὶ φαίνεται ὁμως ἀξία θαυμασμοῦ πρὸ πάντων ἡ ἐπιμέλεια, τὴν ὁποίαν κατέβαλλεν ὁ ἀνὴρ εἰς τὸ ὠφελεῖν τοὺς φίλους, καὶ ἡ προθυμία, ἣν εἶχεν, εἰς τὸ εὐχαριστεῖν αὐτούς.

25. Ἐπεμπε δηλαδὴ ὁ Κῦρος εἰς τοὺς φίλους του πολυλάκις ἀγγεῖα κατὰ τὸ ἥμισυ πλήρη οἴνου γλυκυτάτου, ὃν τῷ ἔσταλλον, λέγων εἰς αὐτούς, ὅτι εἶναι πολὺς χρόνος ἀφ' οὗ δὲν εἶχεν ἐπιτύχει γλυκύτερον τούτου οἴνον. Τούτον λοιπὸν σοὶ στέλλει, καὶ σε παρακαλεῖ νὰ πῆς αὐτὸν μετὰ τῶν ἀγαπητῶν σου φίλων.

26. Πολλάκις δὲ ἐπεμπε χῆνας ἡμιφαγωμένας καὶ ἄρτους ἡμίσεις καὶ ἄλλα τοιαῦτα, διατάσων τὸν φέροντα αὐτὰ νὰ λέγῃ. «Αὐτὰ ἤρesan εἰς τὸν Κῦρον· θέλει λοιπὸν καὶ σὺ νὰ γευθῆς αὐτῶν.»

27. Ὅπου δὲ ἦτο μεγάλη ἔλλειψις χόρτου, αὐτὸς δὲ ἠδύνατο νὰ προμηθευθῇ τοιοῦτον ἕνεκα τῶν πολλῶν ὑπηρετῶν του καὶ τῆς ἰδιαίτερας αὐτοῦ φροντίδος, ἔπεμπε καὶ πρὸς τοὺς φίλους του καὶ παρεκίνει αὐτοὺς νὰ δίδωσιν ἐξ αὐτοῦ εἰς τοὺς ἵππους, τοὺς ὁποίους ἔχουσι πρὸς ἵππασίαν, διὰ νὰ μὴ φέρονται ὑπ' αὐτῶν πεινῶντων.

28. Καὶ ἂν ποτε ἐπορεύετο καὶ πλείστοι ἔμελλον νὰ τον ἴδωσι, προσκκλῶν τοὺς φίλους, ὠμίλει σπουδαίως μετ' αὐτῶν, ἵνα κάμνη φανεροὺς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους τιμᾶ ὥστε ἐγὼ ἐξ ὧν ἤκουσα, νομίζω, ὅτι οὐδεὶς μᾶλλον τοῦ Κύρου ἠγαπήθη ὑπὸ πλειόνων, εἴτε Ἑλλήνων εἴτε βαρβάρων.

29. Ἀποδείξεις δὲ τούτου εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς. Ἐκ τοῦ Κύρου, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦτο ὑπήκοος τοῦ ἀδελφοῦ του, οὐδεὶς ἔφευγεν, ἵνα ἐνωθῇ μετὰ τοῦ βασιλέως, ἐκτὸς τοῦ Ὀρόντα, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ πράξῃ τοῦτο. Καὶ οὗτος δὲ ὁ Ὀρόντας αὐτόν, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζεν πιστότερον εἰς ἑαυτόν, ἢ εἰς ἄλλον, εὔρεν, ὅτι ἠγάπα τὸν Κύρον περισσώτερον, ἢ τὸν ἑαυτόν του. Ἐκ δὲ τοῦ βασιλέως πολλοὶ ἦλθον πρὸς τὸ μέρος τοῦ Κύρου, ἀφοῦ οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦλθον εἰς πόλεμον πρὸς ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ πρὸς τούτοις οἱ κατ' ἐξοχὴν παρ' ἐκείνου ἀγαπώμενοι, νομίζοντες, ὅτι ἀπῆλαυον μεγαλειτέρας τιμῆς, ἢ ἂν ἦσαν πλησίον τοῦ βασιλέως.

30. Καὶ τὸ γενόμενον δὲ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου, ἀποδεικνύει ἱκανῶς, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο ἀνὴρ ἀγαθός, καὶ τοὺς πιστοὺς, καὶ εὔνους καὶ σταθεροὺς φίλους ἠδύνατο νὰ διακρίνη.

Διότι ἐνῶ αὐτὸς ἀπέθνησκε, καὶ πάντες οἱ φίλοι του καὶ ὁμοτράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπὲρ τοῦ Κύρου, πλὴν τοῦ Ἀριαίου· οὗτος δὲ ἔτυχε νὰ ἦναι τεταγμένος εἰς τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα, ἄρχων τοῦ ἵππικοῦ. Καθὼς δὲ

ἔμαθεν, ὅτι ὁ Κύρος εἶχε φονευθῆ, ἔφυγεν, ἔχων καὶ ὄλον τὸ στράτευμα, τοῦ ὁποίου ἦτο ἡγεμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

1. Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀποκόπτεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Κύρου. Ὁ βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τοὺς πολεμίους ἐπιπίπτουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου· καὶ οἱ μὲν μετὰ τοῦ Ἀριαίου στρατιῶται δὲν μέγουσι πλέον ἐκεῖ, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν εἰς τὸν σταθμὸν, ἐξ οὗ εἶχον ὀρμήσει. Ἐλέγετο δὲ ὅτι τὸ ἐν τῷ μεταξύ διάστημα τῆς ὁδοῦ ἦτο παρασάγγαι τέσσαρες.

2. Ὁ βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ πολλὰ τότε διήρπασαν πράγματα, ἀλλ' οἱ πρὸς φύλαξιν τοῦ στρατοπέδου Ἑλληνες ἀπέκρουσαν αὐτούς.

3. Τότε ἐμακρύνθησαν ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ Ἑλληνες ἀπ' ἀλλήλων ἕως τριακόσια στάδια, καὶ οἱ μὲν Ἑλληνες ἐδίωκον τοὺς πρὸς τὸ μέρος των βαρβάρους, ὡς νικηταὶ πάντων, οἱ δὲ βάρβαροι ἤρπαζον, ὡς νὰ ἦσαν ἤδη πάντες νικηταί.

4. Ἀφ' οὗ ὅμως οἱ μὲν Ἑλληνες ἔμαθον, ὅτι ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ στρατεύματός του ἦτο ἐντὸς τῶν ἀποσκευῶν, ὁ δὲ βασιλεὺς πάλιν ἤκουσε παρὰ τοῦ Τισσαφέρωνος, ὅτι οἱ Ἑλληνες νικῶσι τὸ καθ' ἑαυτοὺς καὶ προχωροῦσι πρὸς τὰ ἐμπρός, διώκοντες τοὺς ἐχθρούς, ἐκεῖ τότε ὁ μὲν βασιλεὺς συναθροίζει τοὺς στρατιώτας του καὶ παρατάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος καλέσας τὸν Πρόξενον, διότι ἦτο πολλὰ πλησίον του, συνβουλευέτο, ἂν πρέπει νὰ στείλωσι μερικούς, ἢ πάντες νὰ ὑπάγωσι πρὸς βοήθειαν τοῦ στρατοπέδου.

5. Τότε πάλιν εἶδον, ὅτι ἐπλησίασεν ὁ βασιλεὺς, ὡς ἐφάνετο, ὅπισθεν αὐτῶν· καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες, ἠτοιμάζοντο νὰ ὀρμήσωσι καὶ ν' ἀντιπαραταχθῶσι κατὰ τοῦ βασιλέως· ὁ δὲ βασιλεὺς ἤλλαξε δρόμον, καὶ ἐστράφη δι' ἐκείνου, ἐκ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἔλθει, ὅτε ἦτο πέραν τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ὅσοι εἶχον λειποτακτῆσαι πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἐν καιρῷ τῆς μάχης, καὶ τὸν Τισσαφέρην μετὰ τῶν στρατιωτῶν του.

6. Διότι ὁ Τισσαφέρνης εἰς τὴν πρώτην σύγκρουσιν δὲν ἔφυγεν, ἀλλὰ διῆλθεν ἔφιππος πλησίον τοῦ ποταμοῦ καθ' ὃ μέρος ἦσαν οἱ Ἕλληνες πελτασταί. Διερχόμενος δὲ οὐδένα μὲν ἐφόνευσεν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπομακρυνθέντες, ἐκτύπων καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. Ἀρχηγὸς δὲ τῶν πελταστῶν ἦτο Ἐπισθένης ὁ Ἀμφιπολίτης, καὶ ἔλεγον, ὅτι ἐγένετο φρόνιμος.

7. Ὁ Τισσαφέρνης, καθὼς ἀπῆλθε νικημένος, δὲν ἐπιστρέφει πάλιν ὀπίσω, ἀλλ' ἔλθων εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων, ἀπαντᾷ ἐκεῖ τὸν βασιλέα, καὶ ὁμοῦ λοιπὸν πάλιν παρατάξαντες τὰ στρατεύματά των, ἐπορεύοντο.

8. Ὅτε δὲ ἔφθασαν κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῶν Ἑλλήνων, ἐφοβήθησαν οἱ Ἕλληνες, μήπως οἱ ἐχθροὶ ἐκτείνωσι τὰς δυνάμεις των πρὸς τὸ κέρασ, καὶ περικυκλώσαντες ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, τοὺς κατακόψωσι· καὶ ἐφάνη καλὸν εἰς αὐτούς νὰ ἐξαπλώσωσι τὸ κέρασ τοῦ στρατοῦ των καὶ νὰ βάλωσιν εἰς τὰ ὀπίσω των τὸν ποταμόν.

9. Ἐνῶ δὲ ἐσκέπτοντο ταῦτα, εὐθὺς καὶ ὁ βασιλεὺς παρατάξας τὸν στρατὸν του εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα, ἐτοποθέτησε τὴν φάλαγγα ἀπέναντι τῶν Ἑλλήνων, καθὼς εἶχεν αὐτὴν καὶ ὅτε τὸ πρῶτον ἐπήρχετο, ἵνα συγκροτήσῃ τὴν μάχην. Καθὼς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες, ὅτι οἱ βάρβαροι ἦσαν

πλησίον καὶ παρατεταγμένοι εἰς μάχην, εὐθὺς ἀφοῦ ἐπαιάνισαν τὸ πολεμικὸν ἄσμα, ὠρμουν κατ' αὐτῶν μετὰ πλείονος, ἢ πρότερον, προθυμίας.

10. Οἱ δὲ βάρβαροι δὲν ἐστάθησαν, ἀλλ' ἔφευγον μακρότερον, ἢ πρότερον· οἱ δὲ Ἕλληνες τοὺς κατεδίωκον μέχρι κώμης τινὸς καὶ αὐτοῦ ἐστάθησαν.

11. Διότι ἐπάνω τοῦ χωρίου ἦτο λόφος, εἰς τὸν ὁποῖον, φεύγοντες πρὸς τα ὀπίσω, ἔφθασαν οἱ στρατιῶται τοῦ βασιλέως, οὐχὶ οἱ πεζοί, ἀλλ' οἱ ἵππεῖς, ἐξ ὧν ἐπληρώθη ὁ λόφος, ὥστε δὲν ἤξευρον οἱ Ἕλληνες, τί γίνεται. Καὶ εἶπον, ὅτι ἔβλεπον τὴν βασιλικὴν σημαίαν, χρυσοῦν τινα ἀετὸν ἠπλωμένον ἐπάνω ἀκοντίου.

12. Ἀφοῦ δὲ καὶ εἰς τοῦτο τὸ μέρος προεχώρουν οἱ Ἕλληνες, παραιτοῦσι τότε τὸν λόφον οἱ ἵππεῖς, οὐχὶ ὁμῶς οἱ πάντες ὁμοῦ, ἀλλ' ἄλλοι ἐξ ἄλλου μέρους. Ἦρχισε δὲ ὁ λόφος νὰ γίνηται κενὸς τῶν ἵππέων, καὶ τέλος πάντες ἀπεχώρησαν.

13. Ὁ Κλέαρχος λοιπὸν δὲν ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τοῦ λόφου τὸ στράτευμα, ἀλλὰ στήσας αὐτὸ ὑποκάτω αὐτοῦ, ἔστειλε Λύκιον τὸν Συρακούσιον καὶ ἓνα ἄλλον ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ διατάσσει αὐτούς, ἀφοῦ ἴδωσι, τί εἶναι ἐκεῖ, νὰ το ἀπαγγείλωσιν εἰς αὐτόν.

14. Καὶ ὁ Λύκιος ἔσπευσεν ἐκεῖ ἐφιππος καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσι μετὰ μεγάλης ταχύτητος.

Ἐνῶ δὲ σχεδὸν συνέβαινον ταῦτα, καὶ ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ δύῃ.

15. Ἐνταῦθα δὲ ἐστάθησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέσαντες κάτω τὰ ὄπλα των, ἀνεπαύοντο, καὶ ἐθαύμαζον συγχρόνως, ὅτι ὁ Κῦρος εἰς οὐδὲν μέρος φαίνεται, οὐδ' ἄλλος οὐδεὶς ἔρχεται ἀπ' αὐτοῦ· διότι δὲν εἶχον μάθει, ὅτι ἀπέθανεν, ἀλλὰ συνεπέρανεν, ὅτι ἢ ἐπορεύθη μακρὰν κατα-

διώκων τοὺς ἐχθρούς, ἢ προέβη εἰς τὰ ἐμπρός, ἵνα καταλάβῃ τόπον τινά.

16. Καὶ αὐτοὶ ἐσκέπτοντο, ἵνα μείνωσιν αὐτοῦ καὶ νὰ φέρωσι καὶ τὰ πράγματά των, ἢ νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἐφάνη δὲ εἰς αὐτοὺς καλὸν νὰ ὑπάγωσιν καὶ φθάνουσι σχεδὸν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ δείπνου εἰς τὰς σκηνάς.

17. Αὕτη λοιπὸν ἡ ἡμέρα τοιοῦτο τέλος ἔλαβεν. Ἐκεῖ δὲ εὐρίσκουσι τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων πραγμάτων διηρπασμένα, καὶ ὅ,τι τρόφιμον ἢ ποτὸν ἦτο· πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὰς ἀμάξας, πλήρεις ἀλεύρων καὶ οἴνου, τὰς ὁποίας ἠτοίμασεν ὁ Κύρος, ὥστε, ἂν τύχῃ μεγάλη ἔλλειψις εἰς τὸ στράτευμα, νὰ τα διανείμῃ εἰς τοὺς Ἑλληνας· —ἦσαν δέ, ὡς ἔλεγον, τετρακόσiai ἀμάξαι—καὶ ταύτας διήρπασαν τότε οἱ στρατιῶται τοῦ βασιλέως.

18. Ὡστε ἔμειναν ἄνευ δείπνου οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων, δὲν εἶχον δὲ καὶ γευματίσει· διότι πρὶν ἢ καταλύσῃ ὁ στρατός, ἵνα γευματίσῃ, ἐφάνη ὁ βασιλεὺς. Ταύτην λοιπὸν τὴν νύκτα τοιουτοτρόπως διῆλθον.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Β΄.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

1. Κατὰ τίνα λοιπὸν τρόπον ὁ Κύρος συνήθροισε τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα, ὅτε ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀρταξέρξου, καὶ ὅσα ἐπράχθησαν εἰς τὴν ἀνάβασιν, καὶ πῶς ἐγένεεν ἡ μάχη, καὶ πῶς ἀπέθανεν ὁ Κύρος, καὶ πῶς ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον οἱ Ἕλληνες ἐκοιμήθησαν, νομίζοντες, ὅτι ἐνίκων ἐξάπαντος, καὶ ὅτι ὁ Κύρος ζῆ, πάντα ταῦτα ἔχουσι γίνεαι φανερὰ εἰς τὸ προηγούμενον βιβλίον.

2. Ἄμα δὲ ἐγένεεν ἡμέρα, συνελθόντες οἱ στρατηγοί, ἐθαύμαζον, ὅτι ὁ Κύρος, οὔτε ἄλλον οὐδένα στέλλει, ἵνα τοῖς εἴπῃ, τί πρέπει νὰ πράττωσιν, οὔτε αὐτὸς ἐφαίνετο. Ἀπεφάσισαν λοιπὸν, ἀφοῦ ἐτοιμάσωσι τὰ πράγματα τῶν καὶ ἐξοπλισθῶσι, νὰ προχωρήσωσι πρὸς τὰ ἐμπρός, ἕως ὅτου συναντηθῶσι μετὰ τοῦ Κύρου.

3. Ἄλλ' ἐνῶ ἤρχιζον νὰ προχωρῶσι, περὶ τὴν ἀνα-

τολήν τοῦ ἡλίου, ἦλθε Προκλῆς ὁ ἄρχων τῆς Τευθρανίας, ἀπόγονος τοῦ Δημαράτου τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Ταμῶ. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι ὁ μὲν Κύρος ἐφονεύθη, ὁ δὲ Ἄριαϊος, φυγὼν, εὐρίσκεται μετ' ἄλλων βαρβάρων εἰς τὸν σταθμὸν, ἀφ' οὗ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν εἶχον κινήσει, καὶ λέγει, ὅτι σήμερον μὲν δύναται νὰ περιμένῃ αὐτούς, ἐὰν σκοπεύωσι νὰ ἔλθωσιν· αὐριον δὲ μελετᾷ νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Ἰωνίαν, ἐξ ἧς ἦλθε.

4. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοί, καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνες μαθόντες, ἐλυποῦντο ἀπὸ καρδίας. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε τὰ ἐξῆς. «Καλόν, θὰ ἦτο ἐὰν ἔζη ὁ Κύρος. Ἐπειδὴ ὁμῶς ἀπέθανεν, εἶπατε εἰς τὸν Ἄριαϊον, ὅτι ἡμεῖς εἴμεθα νικηταί, καὶ ὡς βλέπετε, οὐδεὶς πλέον μάχεται καθ' ἡμῶν, καὶ ἐὰν σεῖς δὲν ἤρχεσθε, ἡμεῖς ἠθέλομεν ὑπάγει κατὰ τοῦ βασιλέως. Ὑποσχόμεθα δὲ εἰς τὸν Ἄριαϊον, ἐὰν ἔλθῃ ἐνταῦθα, νὰ τον καθίσωμεν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον· διότι ἡ ἐξουσία ἀνήκει εἰς τοὺς νικητάς».

5. Ταῦτα εἰπὼν ἔστειλεν ὀπίσω τοὺς ἀγγελιοφόρους καὶ μετ' αὐτῶν Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα, καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν, διότι καὶ αὐτὸς ὁ Μένων ἤθελε νὰ ὑπάγῃ, διότι ἦτο φίλος τοῦ Ἄριαϊοῦ καὶ εἶχε φιλοξενηθῆ παρ' αὐτοῦ. Οὗτοι μὲν λοιπὸν ἐπορεύοντο, ὁ δὲ Κλέαρχος περιέμενον ἀπάντησιν.

6. Καὶ οἱ στρατιῶται ἐπρομηθεύοντο τὰ πρὸς τροφήν καὶ πόσιν, ὅπως ἠδύναντο, σφάζοντες ἐκ τῶν φορτηγῶν ζώων τοὺς βοῦς καὶ τοὺς ὄνους· ὡς ξύλα δὲ μετεχειρίζοντο, ἐξερχόμενοι ὀλίγον ἐκ τῆς φάλαγγος εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἐγείνεν ἡ μάχη, τὰ βέλη, τὰ ὅποια ἦσαν πολλά, διότι ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες τοὺς λειποτακτοῦντας ἀπὸ τοῦ βασιλέως νὰ ρίπτωσιν αὐτά· πρὸς δὲ τούτοις μετεχειρίζοντο ὡς ξύλα καὶ τὰ γέρρα καὶ τὰς ξυλίνας

ἀσπίδας τῶν Αἰγυπτίων· πολλαὶ δὲ πέλται ἐπλεόναζον, πολλαὶ δὲ ἄμαξαι ἦσαν περιτταὶ δι' ἔλλειψιν ζώων, ἵνα σύρωσιν αὐτάς. Πάντα λοιπὸν τὰ ξύλα ταῦτα μεταχειριζόμενοι εἰς τὸ πῦρ, καὶ ψήνοντες κρέατα, ἔτρωγον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

7. Καὶ ἦτο ἤδη ὥρα, καθ' ἣν ἡ ἀγορὰ εἶναι πλήρης ἀνθρώπων, ὁπότε ἔρχονται ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Τισσαφέρνους κήρυκες, ἐξ ὧν πάντες μὲν οἱ ἄλλοι ἦσαν βάρβαροι, εἰς δὲ μόνον Ἕλληνα, ὀνομαζόμενος Φαλῆνος, ὅστις ἔτυχε νὰ εὐρίσκηται πλησίον τοῦ Τισσαφέρνους καὶ ἦτο ἐν τιμῇ, διότι ἐπηγγέλλετο, ὅτι ἤξευρε τὴν τακτικὴν καὶ τὴν ὀπλομαχίαν.

8. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων, εἶπον, ὅτι ὁ βασιλεὺς, ὡς νικητὴς, καὶ ὡς φονεύσας τὸν Κῦρον, προστάζει τοὺς Ἕλληνας, ἀφοῦ παραδώσωσι τὰ ὄπλα, καὶ ἔλθωσιν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ βασιλέως, νὰ ζητῶσιν, ὅπως ἐπιτύχωσιν παρ' αὐτοῦ ἀγαθόν τι. Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ κήρυκες τοῦ βασιλέως.

9. Οἱ δὲ Ἕλληνες μετ' ἀγανακτήσεως ψυχῆς ἤκουσαν τούτους τοὺς λόγους, ὁ Κλέαρχος ὁμῶς τόσον εἶπε μόνον, ὅτι δὲν εἶναι πρέπον εἰς τοὺς νικητὰς νὰ παραδίδωσι τὰ ὄπλα. Σεῖς ὁμῶς, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, εἶπε, δότε εἰς αὐτοὺς ὅποιαν ἀπόκρισιν ἔχετε νὰ δώσητε καλλίστην καὶ ἀρίστην, καὶ ἐγὼ εὐθύς θὰ ἐπανέλθω. Διότι τὸν εἶχε φωνάζει ὑπηρέτης τις, ἵνα ἴδῃ τὰ ἐκβεβλημένα σπλάγχχνα τῶν σφαγίων. Ἐπειδὴ ἔτυχε τότε νὰ προσφέρῃ θυσίαν.

10. Τότε λοιπὸν ἀπεκρίθη Κλεάνωρ ὁ Ἀρκάς, πρεσβύτατος πάντων, ὅτι προτιμῶσι νὰ ἀποθάνωσι πρότερον, ἢ νὰ παραδώσωσι τὰ ὄπλα· ὁ δὲ Πρόξενος ὁ Θηβαῖος εἶπε· «Καὶ ἐγὼ, ὦ Φαλῆνε, ἀληθῶς, θαυμάζω, διὰ τίνα ἐκ τῶν δύο λόγων ζητεῖ ὁ βασιλεὺς τὰ ὄπλα μας, ὡς

νικητής, ἢ ὡς δῶρα ἔνεκα φιλίας. Ἐὰν μὲν ζητῆ ὡς νικητής, τίς ἢ χρεῖα νά τα ζητῆ, καὶ δὲν ἔρχεται νά τα λάβῃ; Ἐὰν ὁμως θέλῃ νά τα λάβῃ φιλικῶς, ἄς λέγῃ, τί δίδει εἰς τοὺς στρατιώτας, ἂν ἴσως τὰ χαρίσωσιν εἰς αὐτόν; »

11. Εἰς ταῦτα ἀπεκρίθη ὁ Φαλίνοσ. « Ὁ βασιλεὺς νομίζει τὸν ἑαυτὸν του νικητήν, διότι ἐφόνευσε τὸν Κύρον. Ἐπειδὴ τίς ἄλλοσ ζητεῖ νά οικειοποιηθῆ τὴν βασιλείαν του; Νομίζει δὲ ὅτι καὶ σεῖσ εἶσθε εἰς τὴν ἐξουσίαν του, διότι σᾶσ ἔχει εἰς τὸ μέσον τοῦ κράτους του, καὶ ἐντὸσ ἀδιαβάτων ποταμῶν, καὶ διότι δύναται νά ὀδηγήσῃ καθ' ἡμῶν τόσους ἀνθρώπουσ κατὰ τὸ πλῆθος, ὥστε καὶ ἂν ἤθελε παραδώσει αὐτοὺσ εἰς τὰσ χεῖρασ ὑμῶν, δὲν θὰ ἠδύνασθε νά τουσ ἀποκτείνητε ».

12. Μετὰ τοῦτον, Θεόπομποσ ὁ Ἀθηναῖοσ εἶπεν. « ὦ Φαλίνε, τώρα καθὼσ βλέπεισ καὶ σύ, ἡμεῖσ οὐδὲν ἄλλο καλὸν ἔχομεν, εἰμὴ τὰ ὄπλα καὶ τὴν ἀνδρείαν. Ἐὰν μὲν λοιπὸν ἔχομεν ὄπλα, νομίζομεν, ὅτι δυνάμεθα καὶ τὴν ἀνδρείαν μασ νά βάλωμεν εἰσ πρᾶξιν· ἂν ὁμως παραδώσωμεν ταῦτα, χάνομεν καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν. Μὴ πιστεύσῃσ λοιπὸν, ὅτι θέλομεν σᾶσ παραδώσει τὰ μόνα ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἔχομεν, ἀλλὰ μετὰ τούτων, καὶ περὶ τῶν ἰδικῶν σασ ἀγαθῶν θέλομεν πολεμήσει ».

13. Ἀκούσασ δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ, ἐγέλασε, καὶ εἶπε· « Ἀληθῶσ φαίνεσαι φιλόσοφοσ, ὦ νεανισκε, καὶ ὀμιλεῖσ μετὰ χάριτοσ· μάθε ὁμως, ὅτι εἶσαι ἀνόητοσ, ἂν νομίζῃσ, ὅτι ἡ ἀνδρεία ὑμῶν θὰ νικήσῃ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τοῦ βασιλέωσ ».

14. Ἄλλοι δὲ τινεσ ὠμίλησαν μαλακώτερον· ὅτι καὶ πρὸσ τὸν Κύρον ἐφάνησαν πιστοί, καὶ τὸν βασιλέα πολὺ δύνανται νά ὠφελήσωσιν, εἰάν θέλῃ νά γίνῃ φίλοσ αὐτῶν·

καί εἴτε εἰς ἄλλο τι θέλει νά τους μεταχειρισθῆ, εἴτε ἂν ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῆς Αἰγύπτου, δύνανται νά τον βοηθήσωσιν, ὅπως τήν καθυποτάξῃ.

15. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ἦλθε καί ὁ Κλέαρχος, καί ἠρώτησεν, ἂν ἔχωσι δώσει πλεόν τήν ἀπόκρισιν. Ὁ δὲ Φαλίνοσ, διακόψας εἶπεν· Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἕκαστος λέγει τήν γνώμην του· σὺ δὲ εἰπέ εἰς ἡμᾶς ὅ,τι φρονεῖς.»

16. Καί ὁ Κλέαρχος ἀπεκρίθη. «Ἐγὼ ὦ Φαλίνε, ἐχάρην, ὅτε σε εἶδον, νομίζω δὲ καί πάντες οἱ ἄλλοι· διότι καί σὺ εἶσαι Ἑλλήν καί ἡμεῖς ἐσμὲν ὁμοίως τοιοῦτοι, ὅσους σὺ βλέπεις. Ἐπειδὴ λοιπὸν εὐρισκόμεθα ἐν τοιαύτῃ καταστάσει, ζητοῦμεν τήν συμβουλήν σου, τί πρέπει νά πράττωμεν περὶ ὧσων σὺ προτείνεις.»

17. «Σὺ λοιπὸν ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν συμβούλευσον ἡμᾶς ὅ,τι σοι φαίνεται κάλλιστον καί ἄριστον, καί τὸ ὁποῖον θέλει προξενήσῃ τιμὴν εἰς σέ συχνάκις λεγόμενον ὑπὸ τῶν μεταγενεστέρων, ὅτι δηλαδή ὁ Φαλίνοσ σταλείς πότε παρὰ τοῦ βασιλέως, ἵνα εἶπῃ εἰς τοὺς Ἑλληνας νά παραδώσωσι τὰ ὄπλα, ἀφοῦ ἐζήτησαν τήν συμβουλήν του, συνεβούλευσεν αὐτοὺς τὰ ἐξῆς. Γνωρίζεις δέ, ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά λέγωνται εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσα ἂν σὺ συμβουλεύσῃς εἰς ἡμᾶς.»

18. Ὁ δὲ Κλέαρχος ὠμίλησεν οὕτως, μὲ σκοπόν, ὥστε καί αὐτὸς ὁ πρεσβευτῆς τοῦ βασιλέως νά συμβουλεύσῃ αὐτοὺς νά μὴ παραδώσωσι τὰ ὄπλα, ἵνα οἱ Ἑλληνες ἔχωσι πλείονας ἐλπίδας. Ὁ Φαλίνοσ ὁμοίως ἀλλάξας τοὺς λόγους του παρὰ προσδοκίαν τοῦ Κλεάρχου, ὠμίλησεν ὡς ἐξῆς.

19. «Ἐγὼ, ἐὰν ἐκ τῶν ἀπείρων ἐλπίδων μίαν μόνην ἐβλεπον, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἦτο δυνατόν νά σωθῆτε πο-

λεμοῦντες κατὰ τοῦ βασιλέως, θὰ σας συνεβούλευον νὰ μὴ παραδώσητε τὰ ὄπλα. Ἐπειδὴ ὁμως οὐδεμία ἐλπὶς ὑπάρχει εἰς σᾶς, ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως, συμβουλεύω ὑμᾶς νὰ φυλάξητε τὴν ζωὴν σας, ὅπως δύνασθε.»

20. Εἰς ταῦτα δὲ ἀπεκρίθη ὁ Κλέαρχος. «Καλὴ εἶναι ἡ γνώμη σου αὕτη· ἀφ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγειλον πρὸς τὸν βασιλέα ταῦτα, ὅτι ἡμεῖς φρονοῦμεν, ἐὰν μὲν εἶναι χρεῖα νὰ γίνωμεν φίλοι τοῦ βασιλέως, ἔχοντες τὰ ὄπλα, θα εἴμεθα ὠφελιμώτεροι φίλοι αὐτοῦ, ἢ ἐὰν τὰ παραδώσωμεν εἰς ἄλλον· ἐὰν δὲ ἦναι ἀνάγκη νὰ πολεμῶμεν, καλλίτερον δυνάμεθα νὰ πολεμῶμεν, ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδώσαντες αὐτὰ εἰς ἄλλον.»

21. Καὶ ὁ Φαλῆνος εἶπεν· «Θέλομεν ἀναφέρει ταῦτα πρὸς τὸν βασιλέα· ἀλλὰ καὶ ἄλλο διέταξεν ἡμᾶς ὁ βασιλεὺς νὰ εἴπωμεν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι, ἂν μείνητε ἐνταῦθα, θέλει εἶναι εἰρήνη· ἂν ὁμως θελήσητε νὰ προχωρήσητε, ἢ νὰ ἐπιστρέψητε, θέλει εἶναι πόλεμος. Εἶπατε λοιπὸν καὶ περὶ τούτου, τί ἐκ τῶν δύο θὰ πράξητε, θὰ μείνητε καὶ εἶναι εἰρήνη, ἢ νὰ ἀπαγγείλω, ὅτι ἔχετε πόλεμον πρὸς αὐτόν;»

22. Καὶ ὁ Κλέαρχος εἶπεν· «Ἀπάγγειλον λοιπὸν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχομεν, ὡς καὶ ὁ βασιλεὺς.» «Καὶ τίς εἶναι αὕτη;» ἠρώτησεν ὁ Φαλῆνος. Ἐπεκρίθη ὁ Κλέαρχος· «Ἐὰν μὲν μείνωμεν, θὰ ἦναι εἰρήνη, ἐὰν δὲ προχωρῶμεν, ἢ ἐπιστρέφωμεν, πόλεμος.» Καὶ ἐκεῖνος πάλιν ἠρώτησεν, «εἰρήνην ἢ πόλεμον νὰ ἀναγγείλω;» Καὶ ὁ Κλέαρχος ἀπεκρίθη πάλιν τὰ αὐτά. «Εἰρήνη μὲν θὰ ἦναι, ἐὰν μένωμεν, ἂν δὲ προχωρῶμεν, ἢ ἐπιστρέφωμεν, πόλεμος, ὅ,τι δὲ σκοπὸν εἶχε νὰ πράττη, δὲν το ἐφάνερωσεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

1. Ὁ μὲν λοιπὸν Φαλῆνος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀνεχώρησαν, ἐπανῆλθον δὲ οἱ εἰς τὸν Ἀριαῖον πεμφθέντες, Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος· ὁ δὲ Μένων ἔμενεν αὐτοῦ πλησίον τοῦ Ἀριαίου. Οὗτοι δὲ ἔλεγον ἐκ μέρους τοῦ Ἀριαίου, ὅτι πολλοὶ Πέρσαι εἶναι ἀνώτεροι αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι δὲν ἤθελον ἀνεχθῆναι νὰ ἦναι αὐτὸς ὁ βασιλεύς· ἀλλ' ἐὰν θέλατε νὰ ἀπέλυτε ὁμοῦ, παρρακινεῖ ὑμᾶς νὰ ἔλθητε εἰς αὐτὸν ἐν καιρῷ τῆς νυκτός, εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς μόνος θὰ ἀπέλθῃ πρῶτι.

2. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· « Πολὺ καλὰ, πρέπει νὰ πράττωμεν ὡς ἐξῆς· ἐὰν μὲν ὑπάγωμεν πρὸς αὐτόν, καθῶς λέγετε· εἰ δὲ μὴ, πράττετε ὅ,τι κρίνετε συμφερώτερον εἰς ὑμᾶς. » Τί δὲ ἔμελλε νὰ πράξῃ, οὐδ' εἰς αὐτούς το ἔφανέρωσε.

3. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐνῶ ἤδη ὁ ἥλιος ἔδυνε, συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς, ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς τοιοῦτοτρόπως· « Ὅτε ἐγώ, ὦ ἄνδρες, προσέφερον θυσίαν, ἵνα μάθω, ἂν πρέπη νὰ πολεμῶμεν κατὰ τοῦ βασιλέως, τὰ σπλάγχνα τοῦ θύματος δὲν ἐδείκνυον καλὰ σημεῖα. Καὶ οὕτως ἔπρεπε νὰ γίνῃ. Διότι καθὼς ἐγώ τώρα πληροφοροῦμαι, ἀνὰ μέσον ἡμῶν καὶ τοῦ βασιλέως, εἶναι ὁ Τίγρης ποταμὸς πλευστός, τὸν ὅποιον εἶναι ἀδύνατον νὰ διέλθωμεν ἀνευ πλοίων· πλοίων δὲ ἡμεῖς στερούμεθα. Ἄλλ' οὐτ' ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ μένωμεν, διότι δὲν ἔχομεν τὰ πρὸς τροφήν ἀναγκαῖα· τὸ νὰ ὑπάγωμεν δὲ εἰς τοὺς φίλους τοῦ Κύρου, τὰ σπλάγχνα τοῦ θύματος ἐδείξαν πολὺ καλὰ σημεῖα. »

4. « Οὕτω λοιπὸν πρέπει νὰ πράττωμεν· ὑπάγετε νὰ δειπνήσητε ὅ,τι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἔχει· καὶ ὅταν δοθῇ τὸ

σημείον διὰ τῆς σάλπιγγος πρὸς ἀνάπαυσιν, ἐτοιμάζετε τὰ πράγματά σας· ὅταν θὰ δοθῇ τὸ δεύτερον σημεῖον, φορτώσατε τὰ ζῶα· εἰς δὲ τὸ τρίτον σημεῖον ἀκολουθήσατε τοὺς στρατηγούς σας, ἔχοντες τὰ μὲν ζῶα πρὸς τὸ μέρος τοῦ ποταμοῦ, τοὺς δὲ ὀπλίτας πρὸς τὰ ἔξω».

5. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀνεχώρησαν, καὶ ἔπραξαν, ὡς τοῖς παρήγγειλε· καὶ ἔκτοτε αὐτὸς μὲν ἦτο ἀρχηγός, οἱ δὲ ἄλλοι ἐπειθοντο, εἰ καὶ δὲν εἶχον ἐκλέξει αὐτόν, ἀλλ' ἔβλεπον, ὅτι μόνος ἐσκέπτετο, ὅπως πρέπει νὰ σκέπτηται ὁ ἀρχηγός, οἱ δὲ ἄλλοι δὲν εἶχον πείραν.

6. Τὸ δὲ διάστημα τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν διέτρεξαν ἀπὸ τῆς Ἐφέσου τῆς Ἰωνίας μέχρι τοῦ τόπου τῆς μάχης, εἶναι πεντακόσιοι τριάκοντα πέντε παρασάγγαι, ἢ δέκα ἕξ χιλιάδες καὶ πενήκοντα στάδια, τὰ ὅποια διήνυσαν εἰς ἑννεήκοντα τρεῖς σταθμούς. Ἀπὸ δὲ τοῦ τόπου τῆς μάχης μέχρι τῆς Βαβυλῶνος, ἔλεγον, ὅτι ἦσαν τριακόσια ἐξήκοντα στάδια.

7. Ἐπειτα, ἀφοῦ ἔγεινε σκότος. Μιλτοκύθης μὲν ὁ Θραξ ἔχων τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ἵππεῖς ἕως τεσσαράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ἕως τριακοσίους ἐλειποτάκτησε πρὸς τὸν βασιλέα.

8. Ὁ δὲ Κλέαρχος προηγεῖτο τῶν ἄλλων, καθὼς εἶχε παραγγεῖλει, καὶ ἐκεῖνοι ἠκολούθουν· καὶ φθάνουσιν εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν, ὅπου ἦτο ὁ Ἀριαῖος μετὰ τοῦ στρατοῦ του, περὶ τὸ μεσονύκτιον· καὶ ἀφοῦ ὁ στρατὸς ἐτέθη εἰς πολεμικὴν τάξιν, συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν Ἀριαῖον, καὶ ὤμοσαν καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἄριστοι τῶν μετ' αὐτοῦ, νὰ μὴ παραδώσωσιν ἀλλήλους, ἀλλὰ νὰ ἦναι σύμ-

μαχοι. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ οἱ βάρβαροι ὤμωσαν νὰ δεικνύωσιν εἰς αὐτούς τὴν ὁδὸν ἄνευ δόλου.

9. Ὁρκίσθησαν δὲ νὰ φυλάξωσι ταῦτα, ἀφοῦ ἔσφαξαν ταῦρον καὶ λύκον καὶ κάπρον καὶ κριόν, καὶ εἰς τὸ αἷμα αὐτῶν ἔβαπτον οἱ μὲν Ἕλληνες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην.

10. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβον καὶ ἔδωκαν λόγον ἐμπιστοσύνης, εἶπεν ὁ Κλέαρχος· « Τώρα, ὦ Ἀριαῖε, ἐπειδὴ θέλομεν κάμει τὴν αὐτὴν ἐκστρατείαν καὶ ἡμεῖς καὶ σεῖς, εἰπέ, τίνα γνώμην ἔχεις διὰ τὴν ὁδόν; Ἐκ τῆς αὐτῆς πάλιν ὁδοῦ νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἢ ἄλλην τινὰ στοχάζεσαι καλλιτέραν ταύτης; »

11. Αὐτὸς δὲ εἶπεν· « Ἄν λάβωμεν τὴν αὐτὴν ὁδόν, ἀποθνήσκομεν ἐξάπαντος ἐκ τῆς πείνης· διότι τώρα ἡμεῖς δὲν ἔχομεν διόλου τροφάς· διότι καὶ κατὰ τοὺς πλησιεστάτους δέκα ἐπτὰ σταθμούς, ὅτε ἤρχόμεθα ἐδῶ, δὲν εὐρίσκομεν τίποτε νὰ λαμβάνωμεν ἐκ τῆς χώρας αὐτῆς, ὅπου δὲ ὑπῆρχέ τι, ἡμεῖς διερχόμενοι διὰ μέσου τῆς χώρας αὐτῆς τὸ ἀποτελειώσαμεν. Τώρα δὲ σκεπτόμεθα νὰ πορευώμεθα μακροτέραν μὲν ὁδόν, ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ στερηθῶμεν τῶν πρὸς τροφήν ἀναγκαίων ».

12. « Πρέπει ὅμως τοὺς πρώτους σταθμούς πρὸς ἐπιστροφήν νὰ πορευώμεθα ὅσον δυνάμεθα μακροτάτους, ἵνα ἀπομακρυνθῶμεν πολὺ ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος· διότι, ἂν ἀπομακρυνθῶμεν ἅπαξ, δύο, ἢ τριῶν ἡμερῶν δρόμον, δὲν θὰ δύνηται πλέον ὁ βασιλεὺς νὰ μας φθάσῃ· διότι μετ' ὀλίγου μὲν στρατοῦ δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ μας ἀκολουθήσῃ· ἂν δὲ ἔλθῃ μετὰ πολλοῦ, δὲν θέλει δυνηθῆ ταχέως νὰ πορευῆται· ἴσως δὲ στερηθῆ καὶ τῶν πρὸς τροφήν ἀναγκαίων.

13. Τοῦτο δὲ τὸ στρατήγημα οὐδένα ἄλλον εἶχε σκο-

πόν, ἢ νὰ διευκολύνη εἰς ἡμᾶς τὴν δραπέτευσιν, ἢ τὴν φυγὴν, ἀλλ' ἡ τύχη ὠδήγησεν ἡμᾶς καλλίτερον, διότι ἀφοῦ ἐξημέρωσεν, ἐπορεύοντο ἔχοντες τὸν ἥλιον δεξιᾶ, μὲ σκοπὸν νὰ φθάσωσιν εὐθὺς κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς χωρία τῆς Βαβυλῶνος· καὶ κατὰ τοῦτο δὲν ἠπατήθησαν.

14. Ἐνῶ δὲ ἀκόμη ἦτο δειλινόν, ἐφάνη εἰς αὐτούς, ὅτι εἶδον ἱππεῖς τῶν πολεμίων· καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ὅσοι ἔτυχον νὰ μὴ εἶναι εἰς τὰς τάξεις των, ἔτρεξαν εἰς αὐτάς· καὶ ὁ Ἀριαῖος, ὅστις ἔτυχε νὰ πορευῆται ἐφ' ἀμάξης, διότι εἶχε πληγωθῆ, καταβάς ἐνεδύετο τὸν θώρακά του, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

15. Ἐν ᾧ δὲ ὠπλίζοντο, ἦλθον οἱ προαποσταλέντες σκοποὶ, λέγοντες, ὅτι δὲν εἶναι ἱππεῖς, ἀλλὰ φορτηγὰ ζῶα τὰ ὅποια βόσκουσιν· καὶ εὐθὺς ἐνόησαν πάντες, ὅτι ἐκεῖ που πλησίον ἐστρατοπέδευεν ὁ βασιλεὺς· διότι καὶ καπνὸς ἐφαίνετο εἰς τὰς κώμας ὄχι πολὺ μακράν.

16. Ὁ δὲ Κλέαρχος δὲν ὠδήγει τοὺς στρατιώτας του κατὰ τῶν πολεμίων, διότι ἤξευρεν, ὅτι εἶχον ἀποκάμει ἐκ τῆς ὁδοιπορίας καὶ ἦσαν νήστες, πρὸς δὲ τούτοις ἦτο πλέον καὶ βράδυ· δὲν ἠλλαξεν ὁμως ὁδόν, ἵνα μὴ φανῆ, ὅτι φεύγει, ἀλλ' ὠδηγῶν τὸν στρατὸν του κατ' εὐθεῖαν, μὲ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου κατεσκήνωσεν εἰς τὰς πλησιέστατα κειμένας κώμας μετὰ τῶν πρώτων στρατιωτῶν του. Ἐκ τούτων δὲ τῶν κωμῶν εἶχον διαρπασθῆ ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ζύλα τῶν οἰκιῶν.

17. Οἱ μὲν λοιπὸν πρῶτοι ἐκ τῶν στρατιωτῶν ὅπως δῆποτε μετὰ τάξεως ἐστρατοπέδευσαν, οἱ δὲ ὕστερον ἐρχόμενοι μὲ τὸ σκότος κατέλυον, ὅπως ἕκαστος ἠδύνατο, καὶ κραυγὴν πολλὴν ἔκαμνον, καλοῦντες ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ὥστε καὶ οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἤκουαν· ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν πολὺ πλησίον, ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνῶν των.

(ΞΕΝΟΦ. ΑΝΑΒ. Α΄.)

18. Ἐγείνε δὲ τοῦτο φανερόν τὴν ἐπαύριον, διότι οὔτε φορτηγὸν ζῶον κανὲν ἐφάνη πλέον, ἐτρόμαξε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς, ὡς φαίνεται, διὰ τὴν ἔφοδον τοῦ στρατεύματος· τοῦτο δὲ ἀπεδείχθη διὰ τῶν ὄσων ἔπραττε τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν.

19. Ἐνῶ ὁμοίως ἡ νύξ αὕτη προέβαινε, καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐμπίπτει φόβος, καὶ ἦτο ταραχὴ καὶ κρότος, καθὼς συμβαίνει, ὅταν ἐμπέσῃ φόβος.

20. Κλέαρχος δὲ ἔστειλε Τολμίδην τὸν Ἡλεῖον, κήρυκα ἄριστον ἐκ τῶν ἐν τῷ στρατῷ, τὸν ὁποῖον εἶχε πλησίον του, καὶ τον προσέταξε ἀφοῦ ἐπιβάλλῃ σιωπὴν, νὰ κηρύξῃ, ὅτι λέγουσιν οἱ ἄρχοντες, ὅτι ὅστις φανερώσει ἐκεῖνον, ὅστις ἀπέλυσε τὸν ὄνον εἰς τὸ στρατόπεδον, θέλει λάβει μισθὸν τάλαντον ἀργυρίου.

21. Ἀφοῦ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθησαν, ἐνόησαν οἱ στρατιῶται, ὅτι εἰς μάτην ἐφοβήθησαν καὶ ὅτι οἱ ἄρχοντες εἶναι σῶοι. Εὐθύς δὲ ἅμα ἐξημέρωσε, προσέταξεν ὁ Κλέαρχος νὰ παραταχθῶσιν οἱ Ἕλληνες, ὡς εἰς μάχην.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

1. Ὅτι δὲ ὁ βασιλεὺς ἐτρόμαξεν ἕνεκα ταύτης τῆς ἐφόδου, ἐγένετο φανερόν ἐκ τούτου· διότι κατὰ μὲν τὴν προλαβοῦσαν ἡμέραν πέμπων ἀγγελιαφόρους διέταττε νὰ παραδίδωσι τὰ ὄπλα, τότε δὲ μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἔπεμψε κήρυκας περὶ εἰρήνης.

2. Οὗτοι δέ, ἀφοῦ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. Καὶ ἀφοῦ εἰδοποίησαν οἱ προφύλακες περὶ τούτου, ὁ Κλέαρχος, ὁ ὁποῖος ἔτυχε τότε νὰ ἐπιθεωρῇ τὰ τάγματα, εἶπεν εἰς τοὺς προφύλακας νὰ ὑπο-

χρεώσωσι τοὺς κήρυκας νὰ περιμένωσι, μέχρις ἂν ὅπου εὐκαιρήσῃ.

3. Ἀφοῦ δὲ παρέταξε τὸ στράτευμα τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ φαίνεται ἡ φάλαγγ πανταχόθεν πλήρης στρατιωτῶν καὶ καλὴ κατὰ τὴν θέαν, οὐδεὶς δὲ τῶν ἀόπλων νὰ εἶναι φανερός, προσεκάλεσε τοὺς ἀγγελιαφόρους καὶ ἦλθε καὶ ὁ ἴδιος εἰς προὔπαντησίν των, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς εὐειδεστάτους καὶ τὰ ὠραιότατα φέροντας ὄπλα, καὶ εἶπεν εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς νὰ πράξωσι τὰ αὐτά.

4. Ἀφοῦ δὲ ἐπλησίασεν εἰς τοὺς ἀγγελιαφόρους, ἠρώτα, τί θέλουσι; Οὗτοι δὲ ἔλεγον, ὅτι ἦλθον νὰ διαπραγματευθῶσι περὶ εἰρήνης, καὶ εἶναι διατεταγμένοι νὰ εἰπωσιν εἰς τοὺς Ἑλληνας, ὅσα εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ νὰ ἀπαγγειλωσιν εἰς τὸν βασιλέα τοὺς λόγους τῶν Ἑλλήνων.

5. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη. « Ἀπαγγέλλετε λοιπὸν εἰς αὐτόν, ὅτι εἶναι χρεῖα μάχης κατὰ πρῶτον· διότι δὲν ἔχομεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, τί νὰ γευματίσωμεν, καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει, ὅστις θὰ τολμήσῃ νὰ ὀμιλήσῃ περὶ εἰρήνης, ἂν δὲν προμηθεύσῃ τροφὰς εἰς τοὺς Ἑλληνας ».

6. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἀπεσταλμένοι, ἐστράφησαν ὀπίσω καὶ πάλιν ἐπανῆλθον ταχέως· ἐκ τούτου δὲ ἦτο φανερόν, ὅτι ἐκεῖ που πλησίον ἦτο ὁ βασιλεὺς, ἢ ἄλλοις, εἰς τὸν ὁποῖον ἦτο διατεταγμένον νὰ πράττῃ οὕτω πῶς. Ἐλεγον δέ, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως ἔχουσι δίκαιον, καὶ ἦλθον ἔχοντες ὀδηγούς, οἱ ὅποιοι, ἂν γίνῃ εἰρήνη, νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτοὺς ἐκεῖ, ὅπου θὰ εὕρωσι τὰ πρὸς τροφὴν ἀναγκαῖα.

7. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἠρώτα, ἂν ἡ εἰρήνη γίνεται πρὸς μόνους τοὺς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι θὰ ὑπάγωσι νὰ λάβωσι τροφὰς, μέχρις οὐ ὑπάγωσι καὶ ἐπιστρέψωσιν, ἢ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον στρατόν· οὗτοι δὲ εἶπον, εἰς πάντας

γίνεται ἡ εἰρήνη, μέχρις οὐ ἀναγγεληθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα οἱ λόγοι ἡμῶν.

8. Ἀφοῦ δὲ εἶπον ταῦτα, παραμερίσας αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος, συνεσκέπτετο μετὰ τῶν ἄλλων· καὶ ἐφάνη καλὸν νὰ γίνῃ ταχέως ἡ εἰρήνη, καὶ νὰ ἔλθωσιν ἡσύχως, ὅπου ἦσαν αἱ τροφαὶ καὶ λάβωσιν ἐξ αὐτῶν.

9. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Καὶ ἐγὼ τοιαύτην ἔχω γνώμην· ἀλλ' ὅμως δὲν θέλω τὴν φανερώσει εὐθύς, ἀλλὰ θέλω ἀργοπορήσει νὰ ἀποκριθῶ, ἕως οὐ ὑποπτεύσωσι, μὴ δὲν φανῆ καλὸν εἰς ἡμᾶς νὰ συνθηκολογήσωμεν· νομίζω δὲ ὅτι καὶ εἰς τοὺς στρατιώτας ἡμῶν ὁ αὐτὸς φόβος θέλει γίνεαι». Ἀφοῦ δὲ αὐτὸς ἐνόμισεν, ὅτι εἶναι πλέον καιρὸς, ἀπήγγελλεν, ὅτι δέχεται τὴν εἰρήνην, καὶ διέταττε νὰ ὀδηγήσωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ λάβωσι τροφάς.

10. Καὶ οὗτοι μὲν προηγοῦντο· καὶ ὁ Κλέαρχος ἐπορεύετο μὲν ἵνα συνάψῃ εἰρήνην, εἶχε δὲ τὸ στράτευμα ὡς εἰς μάχην ἠτοιμασμένον, καὶ ὁ ἴδιος δὲ ὠπισθοφυλάκει. Καὶ εὔρισκον καθ' ὁδὸν τάφρους καὶ αὐλάκια πλήρη ὕδατος, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ διαβαίνωσιν αὐτὰ ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλὰ κατεσκευάζον γεφύρας διὰ τῶν φοινίκων, αἵτινες ἦσαν κατὰ γῆς ἐρριμμένοι, καὶ δι' ἄλλων, τοὺς ὀπιούους ἔκοπτον.

11. Καὶ τότε ἠδύνατό τις νὰ ἐννοήσῃ, πῶς ἐπεστάτει ὁ Κλέαρχος, εἰς μὲν τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἔχων τὸ δόρυ, εἰς δὲ τὴν δεξιάν, ῥάβδον· καὶ ἂν ἔβλεπεν ὀκνηρόν τινα ἐκ τῶν εἰς τοῦτο τὸ ἔργον διωρισμένων, ἐκλέγων τὸν ἄξιον τιμωρίας, ἔτυπεν αὐτόν, καὶ συγχρόνως καὶ ὁ ἴδιος ἐρχόμενος εἰς βοήθειαν, ἐμβαίνων εἰς τὸν πηλόν· ὥστε ἔκαμνεν ὅλους νὰ αἰσχύνονται καὶ νὰ ἔχωσι προθυμίαν, ἔχοντες αὐτόν ὡς παράδειγμα.

12. Καὶ ἐτάχθησαν πλησίον αὐτοῦ οἱ ἔχοντες συμπε-

πληρωμένον τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των. Ἐπειδὴ ὁμως ἐβλεπον οἱ πρεσβύτεροι, ὅτι καὶ ὁ Κλέαρχος μετὰ προθυμίας εἰργάζετο, ἐβοήθουν καὶ αὐτοί.

13. Πολὺ δὲ περισσότερον ὁ Κλέαρχος ἐβιάζετο, ὑποπτεύων, μήπως πᾶσαι αἱ τάφροι εἶναι πλήρεις ὕδατος διότι δὲν ἦτο ἡ ὥρα, καθ' ἣν ποτίζουσι τὴν πεδιάδα, ἀλλ' ὑπόπτειεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε τὸ ὕδωρ εἰς τὴν πεδιάδα, ἵνα φαίνωνται εἰς τοὺς Ἕλληνας εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς πολλὰ τὰ ἐμπόδια εἰς τὴν ὁδοιορίαν.

14. Πορευόμενοι δέ, ἔφθασαν εἰς κώμας, ὁπόθεν προσδιώρισαν οἱ ὀδηγοὶ νὰ λαμβάνωσι τροφάς. Ὑπῆρχε δὲ ἐκεῖ καὶ σῖτος πολὺς, καὶ οἶνος ἐκ φοινίκων καὶ ὄξος ἐκ τῶν αὐτῶν καρπῶν ἐβρασμένον.

15. Τοὺς φοίνικας δέ, τοὺς ὁποίους βλέπομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶχον πρὸς τροφήν τῶν ὑπηρετῶν, οἱ δὲ πρὸς χρῆσιν τῶν κυρίων ἦσαν ἐκλεκτοί, θαυμαστοὶ κατὰ τὸ κάλλος καὶ μέγεθος, τὸ δὲ χρῶμά των ὡς τὸ τοῦ ἡλέκτρου, ἄλλους δὲ ξηραίνοντες ἔτρωγον μετὰ τὸ φαγητόν. Ἦσαν δὲ οὗτοι ἐν καιρῷ τοῦ πίνειν γλυκεῖς μὲν, ἀλλ' ἐπροξένουν κεφαλαλγίαν.

16. Ἐνταῦθα κατὰ πρῶτον ἔφαγον οἱ στρατιῶται τὸν μυελὸν τοῦ φοίνικος, καὶ οἱ περισσότεροι ἐθαύμαζον καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ καὶ τὴν ιδιότητα τῆς ἡδονῆς· ἐπροξένει δὲ καὶ τοῦτο πολλὴν κεφαλαλγίαν· ὁ δὲ φοινῖξ, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤθελεν ἐξαχθῆ ὁ μυελός, ὅλος ἐξηραίνετο.

17. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ ἦλθε παρὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ γυναικάδελφος τοῦ βασιλέως καὶ ἄλλοι τρεῖς Πέρσαι· ἠκολούθουν δὲ δοῦλοι πολλοί. Ἀφοῦ δὲ ἀπήντησαν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἔλεγε πρῶτος ὁ Τισσαφέρνης διὰ διερμηνέως τὰ ἐξῆς·

18. « Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, κατοικῶ πλησίον τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐπειδὴ σας εἶδον, ὅτι ὑπεπέσατε εἰς πολὺν καὶ μεγάλαν δυσκολίαν, ἐθεώρησα ὡς κέρδος, ἂν τρόπον τινὰ ἤθελον δυνηθῆ, νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ βασιλέως νὰ μοι δώσῃ τὴν χάριν νὰ σας ἐπαναφέρω εὐτυχῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ νομίζω, ὅτι καὶ ὑμεῖς καὶ πᾶσα ἡ ἄλλη Ἑλλὰς θὰ μοι ὀφείλωσι χάριν διὰ τοῦτο ».

19. « Ταῦτα λοιπὸν φρονῶν, παρεκάλεσα τὸν βασιλέα καὶ τῷ εἶπον, ὅτι δικαιοῦμαι νὰ λάβω παρ' αὐτοῦ τοιαύτην χάριν, διότι ἐγὼ πρῶτος ἀνήγγειλα πρὸς αὐτόν, ὅτι ὁ Κύρος ἐστρατεύει κατ' αὐτοῦ καὶ συγχρόνως ἦλθον, φέρων πρὸς αὐτὸν βοήθειαν, καὶ μόνος ἐγὼ ἐκ τῶν παρατεταγμένων ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων δὲν ἔφυγον, ἀλλ' ἔσπευσα καὶ ἠνώθην μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ, ὅπου ἦλθεν ὁ βασιλεὺς, ἀφοῦ ἐφόρευσε τὸν Κύρον. Καὶ ἐδίωξα τοὺς μετὰ τοῦ Κύρου Πέρσας, μετὰ τούτων τῶν παρόντων τώρα μετ' ἐμοῦ, οἵτινες εἶναι πιστότατοι εἰς αὐτόν ».

20. « Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετο εἰς ἐμέ, ὅτι θέλει σκεφθῆ· μὲ προσέταξε δέ, ἀφοῦ ἔλθω, νὰ ἐρωτήσω ὑμᾶς, διατί ἐστρατεύσατε κατ' αὐτοῦ; Καὶ συμβουλεύω ὑμᾶς νὰ ἀποκριθῆτε μετρίως, ἵνα κατορθώσω εὐκολώτερον καὶ πείσω τὸν βασιλέα νὰ πράξῃ καλὸν τι ὑπὲρ ὑμῶν ».

21. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν παραμερίσαντες συνεσκέφθησαν περὶ τούτου καὶ ἀπεκρίθησαν διὰ τοῦ Κλεάρχου, εἰπόντος τὰ ἑξῆς. « Ἡμεῖς δὲν συνήλθομεν μὲ σκοπὸν νὰ πολεμήσωμεν τὸν βασιλέα, οὔτε ἐπορευόμεθα κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ Κύρος εὗρισκε πολλὰς προσφάσεις, καθὼς καὶ σὺ γινώσκεις τοῦτο, ἵνα καὶ ὑμᾶς καταλάβῃ ἀπροετοιμάστους καὶ ἡμᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τοῦτο τὸ μέρος ».

22. « Ὅτε ὁμως εἶδομεν πλέον αὐτὸν εἰς ἀνάγκην,

ἤσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους νὰ προδώσωμεν αὐτόν, ἐνῶ πρότερον ἐδεχόμεθα νὰ μας εὐεργετῇ.»

23. « Ἀφοῦ ὁμως ὁ Κῦρος ἀπέθανεν, οὔτε ζητοῦμεν νὰ λάβωμεν τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ βασιλέως, οὔτε ὑπάρχει λόγος τις, διὰ τὸν ὁποῖον νὰ βλάπτωμεν τὴν χώραν τοῦ βασιλέως, οὔτε θέλομεν, νὰ τον φονεύσωμεν, ἀλλ' ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν πατρίδα ἡμῶν, ἐὰν οὐδεὶς μας ἐνοχλῇ.»

« Ἐὰν ὁμως τις βλάπτῃ ἡμᾶς, θέλομεν καὶ ἡμεῖς προσπαθῆσαι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν νὰ τον ἐκδικηθῶμεν. Ἐὰν ὁμως ὑπάρχῃ τις εὐεργετῶν ἡμᾶς, δὲν θέλομεν εἶναι ἀγνώμονες πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ θὰ τῷ ἀνταποδώσωμεν τὴν χάριν, ὅσον δυνάμεθα.» Ὁ μὲν Κλέαρχος οὕτως ὠμίλησεν.

24. Ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης εἶπε· « Ταῦτα ἐγὼ θέλω ἀναγγεῖλαι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πρὸς ὑμᾶς πάλιν τὰς ἀπ' ἐκείνου παραγγελίας· μέχρις οὗ δὲ ἐγὼ ἐπιστρέψω, ἄς μὲνῃ ἡ εἰρήνη, θέλομεν δὲ παρέχει εἰς ὑμᾶς νὰ ἀγοράζητε τροφᾶς.»

25. Καὶ τὴν μὲν ἀκόλουθον ἡμέραν δὲν ἦλθεν· ὥστε οἱ Ἕλληνες εὐρίσκοντο εἰς ἀνησυχίαν· τὴν τρίτην ὁμως ἡμέραν ἐλθὼν, ἔλεγεν, ὅτι κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ βασιλέως νὰ ἐπαναφέρῃ σώους καὶ ἀβλαβεῖς τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰ καὶ πολλοὶ ἦναντιοῦντο, λέγοντες, ὅτι δὲν εἶναι πρέπον εἰς τὸν βασιλέα νὰ φύγωσιν ἐκ τῶν χειρῶν του οἱ ἐκστρατεύσαντες ἐναντίον του.

26. Τελευταῖον δὲ εἶπε· « Καὶ τώρα δύνασθε νὰ ἔχητε πᾶσαν πεποιθήσιν εἰς ἡμᾶς, ὅτι θέλομεν παρέχει εἰς ὑμᾶς φιλικὴν τὴν χώραν, καὶ ὅτι ἄνευ δόλου θὰ σας φέρωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, παρέχοντες ὑμῖν τροφᾶς πρὸς ἀγοράν. Ὅπου δὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀγοράσῃτε, θὰ ἔχητε τὴν ἄδειαν νὰ λαμβάνητε ἐκ τῆς χώρας τὰ πρὸς τροφήν.»

27. «Καὶ ὑμεῖς πάλιν πρέπει νὰ ὁμόσητε εἰς ἡμᾶς, ὅτι θέλετε πορευέσθαι ὡς διὰ χώρας φιλικῆς, χωρὶς νὰ βλάβητι τί, λαμβάνοντες μόνον τροφὰς καὶ ποτὰ, ὅπου ταν δέν σας φέρωμεν ἡμεῖς πρὸς ἀγοράν· ἐὰν ὁμως παρέχωμεν εἰς ὑμᾶς τὰ πρὸς ἀγοράν, θὰ λαμβάνητε τὰ ἀναγκαῖα ἀγοράζοντες.»

28. Ἐδέχθησαν ταῦτα οἱ Ἕλληνες καὶ ὤμοσαν, καὶ ἔδωκαν τὰς δεξιὰς τῶν ὀ Τισσαφέρηνς καὶ ὁ γυναικάδελφος τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔλαβον ὡσαύτως τὰς δεξιὰς τῶν Ἑλλήνων.

29. Μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Τισσαφέρηνς· «Τώρα λοιπὸν ὑπάγω πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀφοῦ τελειώσω τὰς ὑποθέσεις μου, ἔρχομαι νὰ ἐτοιμασθῶ διὰ νὰ σας μεταφέρω εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐγὼ αὐτὸς νὰ ὑπάγω εἰς τὴν χώραν, τὴν ὁποίαν ἐξουσιάζω».

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

1. Μετὰ ταῦτα περιέμενον τὸν Τισσαφέρην καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος, πλησίον ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι, πλείονας τῶν εἴκοσιν ἡμερῶν. Κατὰ ταύτας δὲ τὰς ἡμέρας ἔρχονται πρὸς Ἀριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς μετ' ἐκείνου τινὲς τῶν Περσῶν, καὶ ἐνεθάρρουν καὶ εἰς μερικοὺς ὑπέσχοντο ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως, ὅτι αὐτὸς δέν θέλει μνησικακήσει πρὸς αὐτοὺς ἕνεκα τῆς μετὰ τοῦ Κύρου ἐκστρατείας, οὔτε ἕνεκα ἄλλου τινὸς ἐκ τῶν προγεγενημένων.

2. Ἀφ' οὗτου δὲ ἤρχισαν ταῦτα νὰ γίνωνται, ἔκτοτε καὶ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἦσαν φανεροί, ὅτι πολλὰ ὀλίγον εἶχον τὸν νοῦν τῶν πρὸς τοὺς Ἕλλη-

νας· διὰ τοῦτο λοιπὸν ἡ διαγωγὴ αὐτῶν δὲν ἤρεσκεν εἰς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλὰ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγούς, ἔλεγον εἰς αὐτοὺς ταῦτα.

3. « Τί προσμένομεν ἐνταῦθα; ἢ δὲν ἤξεύρομεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς πολὺ ἤθελεν εὐχαριστηθῆναι νὰ καταστρέψῃ ἡμᾶς, ἵνα εἶναι φόβος καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Ἑλληνας νὰ ἐκστρατεύσωσιν ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλέως; Καὶ τώρα ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν νὰ μένωμεν, διότι ἔχει τὸ στράτευμά του διεσκορπισμένον· ἀφοῦ δὲ πάλιν συναθροισθῆναι τὸ στράτευμά του, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ ἐπιτεθῆ καθ' ἡμῶν ».

4. « Ἴσως δὲ καὶ τώρα ἐν τινι τόπῳ ἢ σκάπτει χάνδακα, ἢ κτίζει τείχος, διὰ νὰ μὴ δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ὁδοιπορίαν· διότι ποτὲ δὲν θέλει ἀκούσει εὐχαρίστως, ἀφοῦ ἔλθωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ἀπαγγείλωμεν, ὅτι ἡμεῖς, ὄντες τόσοι ὀλίγοι, ἐνικῶμεν τὸν βασιλέα ἐντὸς αὐτῆς τῆς πρωτεύουσας του καὶ καταφρανήσαντες αὐτὸν ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν πατρίδα ».

5. Ὁ Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίθη εἰς τοὺς λέγοντας ταῦτα, « Καὶ ἐγὼ ταῦτα πάντα συλλογίζομαι· στοχάζομαι ὁμῶς πάλιν ὅτι, ἐὰν τώρα ἀναχωρήσωμεν, θέλομεν δεῖξει, ὅτι φεύγομεν ὡς ἐχθροί, καὶ ὅτι παραβαίνομεν τὰς συνθήκας. Ἐπειτα πρῶτον μὲν, κανεὶς δὲν θέλει μᾶς φέρει τροφὰς πρὸς ἀγοράν, οὐδὲ τόπον θέλομεν εὐρίσκει, ἀπὸ τοῦ ὁποίου νὰ προμηθευώμεθα αὐτάς· δεύτερον δὲ δὲν θέλομεν ἔχει οὐδένα ὁδηγὸν τῆς ὁδοῦ. Καὶ πρὸς τούτοις ἂν ἡμεῖς πράττωμεν, καθὼς λέγετε, ὁ Ἄριατος εὐθὺς θέλει μᾶς ἐγκαταλείψει· ὥστε δὲν θέλει ἀπομείνει εἰς ἡμᾶς οὐδεὶς φίλος, ἀλλὰ καὶ οἱ πρότερον ὄντες φίλοι, θέλουσι γίνεαι ἐχθροὶ ἡμῶν ».

6. « Ἐὰν δὲ εἶναι καὶ ἄλλος τις ποταμὸς, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ διαβῶμεν, δὲν ἤξεύρω· τὸν Εὐφράτην ὁμῶς γνω-

ρίζομεν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ διαβῶμεν, ἐὰν οἱ ἐχθροὶ ἐμποδίζωσιν ἡμᾶς. Καὶ ἂν μὲν γίνῃ ἀνάγκη νὰ πολεμήσωμεν, δὲν ἔχομεν ἰππεῖς βοηθοὺς, τῶν δὲ πολεμίων οἱ πλείοτεροι εἶναι ἰππεῖς, καὶ ἀξιόλογοι, ὥστε ἐὰν μὲν νικήσωμεν, οὐδὲνα θέλομεν φονεύσει, ἐὰν δὲ νικηθῶμεν, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῆῃ».

7. «Ἐγὼ μὲν λοιπὸν, ἐὰν ὁ βασιλεὺς, ὅστις ἔχει τόσον πολλὰ βοηθήματα, φροντίζη νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσῃ, δὲν ἤξεύρω, διὰ τί ἦτο ἀνάγκη νὰ ὁμώσῃ καὶ νὰ δώσῃ ἀπόδειξιν πίστεως, καὶ ἔπειτα νὰ ἐπιорκήσῃ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ νὰ καταστήσῃ τοὺς ὄρκους τοῦ ἀπίστου καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ εἰς τοὺς βαρβάρους». Τοιαῦτα πολλὰ ὁ Κλέαρχος ἔλεγεν.

7. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἦλθεν ὁ Τισσαφέρνης μετὰ τοῦ στρατοῦ του μὲ σκοπὸν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν χώραν του, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὁ Ὀρόντας ὁδηγῶν τὸν στρατὸν του. Ἐφερε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ βασιλέως, ὡς σύζυγον.

9. Ἐντεῦθεν δέ, προηγουμένου τοῦ Τισσαφέρνου καὶ παρέχοντος τροφᾶς πρὸς ἀγοράν, ἐπορεύοντο· ἐπορεύετο δὲ καὶ ὁ Ἀριαῖος ἔχων τὸ βαρβαρικὸν τοῦ Κύρου στρατευμα μετὰ τοῦ Τισσαφέρνου καὶ Ὀρόντα, καὶ ἐστρατοπέδευε μετ' ἐκείνων.

10. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὑποπτεύοντες τούτους ἐπορεύοντο μόνοι των ἔχοντες ὁδηγούς τῆς ὁδοῦ. Ὅσάκις δὲ ἐστρατοπέδευον, ἔμενον πάντοτε μακρὰν ἀλλήλων ἕνα παρασάγγην καὶ ὀλιγώτερον· ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέροι ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἐχθροί· καὶ τοῦτο εὐθὺς παρεῖχεν ὑποψίαν.

11. Ἐνίστε δὲ καὶ συναθροίζοντες ξύλα ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου, καὶ χόρτον καὶ ἄλλα τοιαῦτα συλλέγοντες, ἐτύπτοντο ἀναμεταξὺ των· ὥστε καὶ τοῦτο παρεῖχεν ἀφορμὴν πρὸς ἐχθραν.

12. Διερχόμενοι δὲ σταθμοὺς τρεῖς ἔφθασαν πρὸς τὸ καλούμενον τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ εἰσῆλθον εἰς αὐτό. Ἦτο δὲ ὠκοδομημένον διὰ πλίνθων ἐψημένων προσκεκολλημένων πρὸς ἀλλήλας δι' ἀσφάλτου, τὸ πλάτος εἰκοσι ποδῶν, καὶ τὸ ὕψος ἑκατόν· τὸ δὲ μῆκος αὐτοῦ ἔλεγον, ὅτι εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· ἀπέχει δὲ ὄχι πολὺ τῆς Βαβυλῶνος.

13. Ἐκεῖθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο, παρασάγγας ὀκτώ· καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, τὴν μὲν ἐπὶ γεφύρας, τὴν δὲ ἐξευγμένην διὰ πλοίων ἐπτὰ· ἤρχιζον δὲ αὐτὰ ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ· ἦσαν δὲ ἐσκαμμέναι ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι, εἰς ἃς εἰσῆρχετο τὸ ὕδωρ πρὸς ποτισμὸν τῆς χώρας, αἱ μὲν πρῶται, μεγάλαι, ἔπειτα δὲ μικρότεραι. Τέλος δὲ καὶ μικροὶ ὄχετοί, ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι πρὸς ποτισμὸν τοῦ ἀραβοσίτου· καὶ φθάνουσιν εἰς τὸν Τίγρητα ποταμὸν. Πλησίον δὲ τούτου ἦτο πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος, ὀνομαζομένη Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ δέκα πέντε σταδίους.

14. Παρ' αὐτὴν δὲ τὴν πόλιν ἐσκήνωσαν οἱ Ἕλληνες πλησίον κήπου μεγάλου, ὠραίου καὶ καταφύτου ἐκ παντὸς εἶδους δένδρων, οἱ δὲ βάρβαροι εἶχον διέλθει τὸν Τίγρητα, καὶ δὲν ἐφαίνοντο πλέον.

15. Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον, ἔτυχον νὰ εἶναι εἰς περίπατον ὁ Πρόξενος καὶ ὁ Ξενοφῶν ἔμπροσθεν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εἶχον καταθέσει τὰ ὄπλα, καὶ πλησιάσας ἄνθρωπός τις ἠρώτησε τοὺς προφύλακας, ποῦ δύναται τις νὰ ἴδῃ τὸν Πρόξενον, ἢ τὸν Κλέαρχον; Τὸν Μένωνα ὁμῶς δὲν ἐζήτει, καὶ μάλιστα, ἐνῶ ἦτο ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ Ἀριαίου, τοῦ φίλου τοῦ Μένωνος.

16. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Πρόξενος ἀπεκρίθη, ὅτι «ἐγὼ εἰμι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ζητεῖς», εἶπεν ὁ ἄνθρωπος τὰ ἐξῆς:

« Μὲ ἔπεμψεν ὁ Ἀριατός καὶ ὁ Ἀρτάξος, οἱ ὅποιοι εἶναι πιστοὶ εἰς τὸν Κύρον καὶ εἰς ὑμᾶς διάκεινται εὐνοϊκῶς, παρακινουῦντες ὑμᾶς νὰ προφυλάττησθε, μήπως οἱ βάρβαροι ἐπιτεθῶσι καθ' ὑμῶν τὴν νύκτα. Εἶναι δὲ πολὺ στράτευμα ἐντὸς τοῦ πλησίον κειμένου κήπου ».

17. « Καὶ συμβουλευοῦσι νὰ πέμψητε φύλακας εἰς τὴν γέφυραν τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, διότι σκέπτεται ὁ Τισσαφέρνης νὰ διαλύσῃ αὐτὴν ἐν καιρῷ νυκτός, ἐὰν δύνηται. Ἴνα μὴ διαβῆτε, ἀλλὰ μείνητε μεταξύ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς διώρυχος ».

18. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ὀδηγοῦσιν αὐτὸν εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ διηγοῦνται τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ταῦτα πολὺ ἐταράχθη καὶ ἐφοβεῖτο.

19. Νεανίσκος δὲ τις ἐκ τῶν παρόντων συλλογισθεὶς εἶπεν, ὅτι « δὲν συμφωνοῦσι τὰ δύο ταῦτα, τὸ νὰ ἐπιτεθῶσι δηλαδὴ, καὶ το νὰ διαλύσωσι τὴν γέφυραν. Διότι θὰ εἶναι ἀνάγκη, ὅταν ἐπιτεθῶσι καθ' ἡμῶν, ἢ νὰ νικήσωσιν, ἢ νὰ νικηθῶσιν. Ἐὰν μὲν λοιπὸν νικήσωσι, τίς ἡ χρεία νὰ διαλύσωσι τὴν γέφυραν; Διότι καὶ πολλαὶ γέφυραι ἂν εἶναι, δὲν ἔχομεν, ποῦ νὰ φύγωμεν, ἵνα σωθῶμεν ».

20. « Ἐὰν ὁμως ἡμεῖς νικήσωμεν, ὅταν ἡ γέφυρα εἶναι διαλελυμένη, δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν εἰς ἐκείνους, ποῦ νὰ φύγωσιν· οὐδεὶς δὲ πρὸς τούτοις ἐκ τῶν πολλῶν τῶν εὐρισκομένων πέραν θέλει δυνηθῆ νὰ βοηθήσῃ αὐτούς, ὅταν ἡ γέφυρα εἶναι διαλελυμένη ».

21. Ἀκούσας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα, ἠρώτησε τὸν ἀπεσταλμένον. « Πόση εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς χώρας ἢ ἐν μέσῳ τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος; » οὗτος δὲ εἶπεν· « ὅτι εἶναι πολλή, καὶ κῶμαι ἐνυπάρχουσι καὶ πόλεις πολλαὶ καὶ μεγάλαι ».

22. Τότε λοιπόν και ἔγεινε γνωστόν, ὅτι οἱ βάρβαροι ἔπειψαν τὸν ἄνθρωπον μετὰ πονηροῦ σκοποῦ, φοβούμενοι, μήπως οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ δὲν διέβησαν τὴν γέφυραν, μείνωσιν ἐπὶ τῆς νήσου, ἔχοντες ὀχυρώματα, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸν Τίγρητα, ἀφ' ἐτέρου δὲ τὴν διώρυχα· λαμβάνουσι δὲ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα ἐκ τῆς ἐν τῷ μέσῳ χώρας, ἥτις εἶναι πολὺ εὐφορος, καὶ ὅπου εὐρίσκονται ὅσοι θὰ καλλιερ-
γῶσιν αὐτήν· ἔπειτα δὲ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ὀρμητήριο, ἐὰν τις θέλῃ νὰ βλάβῃ τὸν βασιλέα.

23. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο· ἔστειλαν ὁμῶς στρατιώτας πρὸς φύλαξιν τῆς γεφύρας καὶ ἐξ οὐδενὸς μέρους οὔτε ἐπετέθη κανεῖς, οὔτε πρὸς τὴν γέφυραν ἤλθέ τις ἐκ τῶν ἐχθρῶν, ὡς ἔλεγον οἱ φύλακες.

24. Ἀφοῦ δὲ ἔγεινεν αὐγὴ, διέβαινον μετὰ μεγάλης προσοχῆς τὴν γέφυραν κατεσκευασμένην διὰ τριάκοντα ἑπτὰ πλοίων συνδεδεμένων πρὸς ἄλληλα· διότι μερικοὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῶν ὄντων μετὰ τοῦ Τισσαφέρνηους ἀνήγγειλαν, ὅτι σκοποῦσι νὰ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν, ἐνῶ διαβαίνουσιν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦσαν ψευδῆ. Ἐνῶ ὁμῶς διέβαινον, ἐφάνη ἔμπροσθεν αὐτῶν ὁ Γλοῦς μετ' ἄλλων, παρατηρῶν, ἐὰν διέρχωνται τὸν ποταμόν· ἀφοῦ δὲ εἶδε τοῦτο ταχέως ἐπέστρεψεν.

25. Ἀπὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τέσσαρας, παρασάγγας εἰκοσιν, εἰς τὸν Φύσκον ποταμόν, ἔχοντα ἐνὸς πλέθρου πλάτος· ἦτο δὲ καὶ γέφυρα ἐπ' αὐτοῦ. Καὶ ἐνταῦθα κατφεκίτο πόλις μεγάλη ὀνομαζομένη Ὠπις· πλησίον δ' αὐτῆς ἀπήντησε τοὺς Ἕλληνας ὁ νόθος ἀδελφὸς τοῦ Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου, ὀδηγῶν πολὺν στρατὸν πρὸς βοήθειαν τοῦ βασιλέως· καὶ σταματήσας τὸ στράτευμά του, ἐθεώρει τοὺς Ἕλληνας διαβαίνοντας·

26. Ὁ δὲ Κλέαρχος ὠδήγει τοὺς στρατιώτας εἰς δύο,

καὶ ἄλλοτε μὲν ἐπορεύετο, ἄλλοτε δὲ ἴστατο· ὅσον δὲ χρόνον ἴστατο τὸ ἡγούμενον τοῦ στρατοῦ, τοσοῦτον ἔπρεπε καὶ ὅλον τὸ στράτευμα νὰ ἴσταται· ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς Ἑλληνας ἐφάνη τὸ στράτευμα παρὰ πολὺ, καὶ ὁ Πέρσης βλέπων αὐτὸ ἐθαύμαζεν.

27. Ἐκεῖθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμοὺς ἐρήμους ἕξ, παρασάγγας τριάκοντα, καὶ ἐφθασαν εἰς τὰς κόμας τῆς Παρυσάτιδος τῆς μητρὸς τοῦ Κύρου καὶ τοῦ βασιλέως. Ταύτας ὁ Τισσαφέρνης πρὸς καταφρόνησιν τοῦ Κύρου ἔδωκε τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ τὰς διαρπάσωσιν, χωρὶς νὰ λάβωσιν αἰχμαλώτους. Ὑπῆρχε δὲ ἐκεῖ σῖτος πολὺς καὶ πρόβατα καὶ ἄλλα χρήσιμα πράγματα.

28. Ἐκεῖθεν δὲ ἐπορεύθησαν σταθμοὺς ἐρήμους τέσσαρας, παρασάγγας εἴκοσι, ἔχοντες ἕξ ἀριστερῶν τὸν Τίγρητα ποταμὸν. Εἰς δὲ τὸν πρῶτον σταθμὸν πέραν τοῦ ποταμοῦ κατῳκεῖτο πόλις μεγάλη καὶ πλουσία ὀνομαζομένη Καιναί, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ βάρβαροι μετέφερον ἐπὶ σχεδιῶν, κατεσκευασμένων διὰ δερμάτων, ἄρτους καὶ οἶνον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

1. Μετὰ ταῦτα φθάνουσιν εἰς τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, τοῦ ὁποίου τὸ πλάτος ἦτο τεσσάρων πλέθρων. Καὶ ἐκεῖ ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· κατὰ ταύτας δὲ τὰς ἡμέρας ἦσαν μὲν ὑποψίαι, οὐδεμίᾳ ὅμως ἐφαίνετο φανερὰ ἐπιβουλὴ.

2. Ἐφάνη λοιπὸν καλὸν εἰς τὸν Κλέαρχον νὰ ἔλθῃ εἰς συνομιλίαν μετὰ τοῦ Τισσαφέρους, καὶ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ καταπαύσῃ τρόπον τινὰ τὰς ὑποψίας, πρὶν ἕνεκα τούτων γίνῃ πόλεμος, καὶ ἔπεμψέ τινα νὰ τῷ εἴπῃ, ὅτι ἔχει χρεῖαν νὰ τῷ ὁμιλήσῃ. Οὗτος δὲ προθύμως παρήγγειλεν εἰς αὐτὸν νὰ ἔλθῃ.

3. Ἀφοῦ δὲ συνῆλθον, εἶπεν ὁ Κλέαρχος ταῦτα. « Ἐγώ, ὦ Τισσαφέρην, ἠξέυρω, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν ὄρκισθῆ, καὶ τὰς δεξιὰς ἡμῶν ἔχομεν δώσει, νὰ μὴ ἀδικήσῃ ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Σὲ βλέπω ὅμως, ὅτι φυλάττεσαι ἀφ' ἡμῶν, ὡς ἂν εἶμεθα ἐχθροί σου, καὶ ἡμεῖς βλέποντες τοῦτο φυλαττόμεθα ὁμοίως ».

4. « Ἐπειδὴ ὅμως συλλογιζόμενος δὲν δύναμαι ποσῶς νὰ ἐννοήσω, οὔτε ὅτι σὺ προσπαθεῖς νὰ κακοποιῆς ἡμᾶς, καὶ ἐγὼ εἶμαι βέβαιος, ὅτι καὶ ἡμεῖς βεβαίως οὐδὲ σκεπτόμεθα οὐδὲν τοιοῦτον, ἐφάνη μοι καλὸν νὰ συνομιλήσω μετὰ σοῦ, ὅπως, εἰ δυνατόν, ἀφαιρέσωμεν τὴν μεταξὺ ἡμῶν ὑπάρχουσαν δυσπιστίαν ».

5. « Διότι ἐγνώρισα ἀνθρώπους ἕως τώρα, ἄλλους μὲν ἐκ διαβολῶν, ἄλλους δὲ ἐξ ὑποψιῶν, οἵτινες φοβούμενοι ἀλλήλους, θέλοντες νὰ προλάβωσι, πρὶν πάθωσιν αὐτοί, ἔπραξαν μέγιστα κακὰ πρὸς ἀνθρώπους, οἵτινες οὔτε σκοπὸν εἶχον, οὔτε ἐπεθύμουν νὰ βλάψωσιν αὐτούς ».

6. « Νομίζων δέ, ὅτι αἱ τοιαῦται ἐσφαλμένοι ὑποψία δύνανται πρὸ πάντων νὰ διαλύωνται διὰ τῆς συνομιλίας, ἦλθον νὰ σε βεβαιώσω, ὅτι σὺ ἀδικεῖς, μὴ ἐμπιστευόμενος εἰς ἡμᾶς ».

7. « Διότι πρῶτον καὶ μέγιστον· οἱ ὄρκοι τῶν θεῶν ἐμποδίζουσιν ἡμᾶς νὰ ὦμεν πολέμιοι πρὸς ἀλλήλους· καὶ ὅποσον ἢ συνείδησις ἐλέγχει, ὅτι κατεπάτησε τοὺς ὄρκους, τοῦτον ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ θεωρῶ εὐτυχῆ· διότι τὴν τιμωρίαν τῶν θεῶν δὲν ἠξέυρω, πῶς δύναται τις νὰ ἀποφύγη, μεθ' ὁποίας δήποτε καὶ ἂν φεύγη ταχύτητος, οὔτε εἰς ποῖον σκοτεινὸν τόπον δύναται νὰ κρυφθῆ, οὔτε πῶς δύναται νὰ προφυλαχθῆ ἐντὸς ὠχυρωμένου τόπου. Διότι πάντα καὶ πανταχοῦ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν

θεῶν, καὶ πανταχοῦ καὶ εἰς πάντα ἴσην ἐξουσίαν μεταχειρίζονται οἱ θεοί.

8. « Περὶ μὲν λοιπὸν τῶν θεῶν καὶ τῶν ὄρκων τοιαύτην ἔχω γνώμην· πρὸς τούτους δὲ τοὺς θεοὺς παρακατεθέσαμεν τὴν φιλίαν, τὴν ὁποίαν πρὸς ἀλλήλους συνεφωνήσαμεν. Ἐκ δὲ τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν σὲ νομίζω ἐγὼ τὸ μέγιστον εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν ».

9. « Διότι μετὰ σοῦ πᾶσα μὲν ὁδὸς εἶναι εὐκόλος εἰς ἡμᾶς, καὶ πᾶς ποταμὸς εὐδιάβατος, καὶ δὲν θέλομεν ἔχει ἔλλειψιν τῶν πρὸς τροφήν ἀναγκαίων· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν ἡ ὁδὸς εἶναι σκοτεινὴ, διότι δὲν ἤξεύρομεν, ποῦ πηγαίνομεν· πᾶς δὲ ποταμὸς δυσκολοπέραστος καὶ πᾶς λαὸς φοβερός, φοβερῶτατον δὲ πάντων εἶναι ἡ ἐρημία, διότι τὴν συνοδεύει καὶ ἡ ἔλλειψις τῶν ἀναγκαίων ».

10. « Ἐὰν δὲ καὶ κατασταθέντες μανιώδεις ἠθέλαμεν σὲ φονεύσει, τί ἄλλο θέλομεν πράξει, ἢ, φονεύσαντες τὸν εὐεργέτην ἡμῶν, νὰ ἔχωμεν πόλεμον πρὸς τὸν μέγιστον βασιλέα, ὅστις εἶναι ἐπιφοβώτατος ἐκδικητής; Ἄρ' ὄσων δὲ καὶ ὁποίων ἐλπίδων ἠθελον στερήσει ἑμαυτόν, ἐὰν ἐπιχειρήσω νὰ πράξω εἰς σὲ κακόν τι, τοῦτο θέλω εἶπει ».

11. « Ἐγὼ δηλαδὴ ἐπεθύμησα νὰ γείνη φίλος μου ὁ Κῦρος, διότι ἐνόμιζον, ὅτι ἦτο ἰκανώτατος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς του εἰς τὸ νὰ εὐεργετῇ, ὄντινα ἠθελε. Σὲ τῶρα ὁμῶς βλέπω, ὅτι ἔχεις καὶ τὸ στράτευμα καὶ τὴν χώραν τοῦ Κύρου καὶ σώζεις τὴν ἀρχὴν σου, καὶ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τοῦ βασιλέως, τὴν ὁποίαν ὁ Κῦρος εἶχεν ἐναντίον του, σὺ ἔχεις τῶρα σύμμαχόν σου ».

12. « Ἀφοῦ λοιπὸν τὰ πράγματα ταῦτα εἶναι τοιαῦτα, τίς εἶναι τόσον μανιώδης, ὥστε νὰ μὴ θέλῃ νὰ ᾔναι φίλος σου; Προσέτι δὲ θέλω εἶπεῖ καὶ τοῦτο, διὰ τὸ ὅποιον ἐλπίζω, ὅτι καὶ σὺ θέλεις εὐχαριστηθῆ νὰ εἶσαι φίλος μου, »

13. « Ἐξεύρω δέ, ὅτι ἐνοχλεῖσθε ὑπὸ τῶν Μυσῶν, τοὺς ὁποίους νομίζω, ὅτι δύνανται νὰ ταπεινώσω πρὸς χάριν ὑμῶν μετὰ τῆς παρουσίας δυνάμεως· ἔξεύρω δέ, ὅτι καὶ οἱ Πισίδαι εἶναι τοιοῦτοι, καὶ ἄλλα προσέτι πολλά, καθὼς ἀκούω, ἔθνη εἶναι ὅμοια, τὰ ὅποια νομίζω, ὅτι δύνανται νὰ παύσω ἀπὸ τοῦ νὰ ἐνοχλῶσι τὴν εὐδαιμονίαν ὑμῶν. Τοὺς Αἰγυπτίους δέ, καθ' ὧν βλέπω ὑμᾶς τὰ μάλιστα κατὰ τὸ παρὸν ὠργισμένους, δὲν ἔξεύρω διὰ ποίας ἄλλης συμμαχικῆς δυνάμεως δύνασθε νὰ τιμωρήσητε καλλίτερον, ἢ διὰ τοιαύτης, τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔχω τῶρα ; »

14. « Πρὸς δὲ τούτοις μεταξὺ τούλάχιστον τῶν κατοικούντων περίξ, ἂν θέλῃς νὰ ἦσαι φίλος τινὸς ἐξ αὐτῶν, δύνασαι νὰ ἦσαι ὅσον τὸ δυνατόν μέγιστος, ἐὰν δέ τις ἐξ αὐτῶν σὲ ἐνοχλῇ, θέλεις τὸν μεταχειρίζεσαι ὡς κύριος, ὅταν ἔχῃς ἡμᾶς βοηθούς, οἱ ὅποιοι δυνάμεθα νὰ σε ὑπηρετῶμεν ὄχι μόνον ἕνεκα τοῦ μισθοῦ, ἀλλὰ καὶ ἕνεκα τῆς χάριτος, τὴν ὁποίαν, σωθέντες ὑπὸ σοῦ, δικαίως θὰ ἔχωμεν εἰς σέ ».

15. « Εἰς ἐμὲ λοιπὸν πάντα ταῦτα διαλογιζόμενον φαίνεται, ὅτι εἶναι τόσῳ παράδοξον τὸ νὰ ἀπιστῆς εἰς ἡμᾶς, ὥστε καὶ λίαν εὐχαρίστως θέλω ἀκούσει τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὅστις τόσῳ δεινὸς εἰς τὸ λέγειν εἶναι, ὥστε διὰ τῶν λόγων του σὲ κατέπεισεν, ὅτι ἡμεῖς σ' ἐπιβουλεύομεν. » Ὁ Κλέαρχος μὲν λοιπὸν τσαῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Τισσαφέρνης ἀπεκρίθη οὕτως·

16. « Χαίρω, ὦ Κλέαρχε, διότι σὲ ἀκούω ὁμιλοῦντα φρονίμως· διότι, ὅταν ἔχῃς τοιαύτην γνώμην, καὶ ἐὰν σκέπτησαι κακὸν τι εἰς ἡμᾶς, ταυτοχρόνως μοὶ φαίνεται, ὅτι σκέπτεσαι νὰ πράξῃς κακὸν καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. Καὶ ἵνα ἐννοήσης, ὅτι ὑμεῖς δὲν ἔχετε δίκαιον νὰ ἀπιστῆτε μήτε εἰς τὸν βασιλέα, μήτε εἰς ἐμέ, ἄκουσον ».

(ΞΕΝΟΦ. ΑΝΑΒ. Α΄.)

17. « Διότι ἂν ἠθέλομεν νὰ σας ἀφανίσωμεν, ἄρα γε σὺ νομίζεις, ὅτι στερούμεθα πλήθους ἰππέων, ἢ πεζῶν, ἢ ὄπλων, δι' ὧν ἠθέλομεν εἶναι ἱκανοὶ νὰ βλάψωμεν ὑμᾶς, χωρὶς ἡμεῖς οὐδὲν νὰ πάθωμεν κακόν ; »

18. « Ἡ σοι φαίνεται, ὅτι στερούμεθα τόπων ἐπιτηδείων νὰ ἐπιτεθῶμεν καθ' ὑμῶν ; Δὲν εἶναι τοσαῦται μὲν πεδιάδες ἀνήκουσαι εἰς τοὺς συμμαχοὺς ἡμῶν, τὰς ὁποίας μετὰ πολλοῦ κόπου θὰ διέλθητε ; Δὲν βλέπετε δὲ πόσα ὄρη πρέπει σεῖς νὰ διαβῆτε, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα ἡμεῖς, ἀφοῦ προκαταλάβωμεν, νὰ τα καταστήσωμεν ἀδιάβατα εἰς ὑμᾶς ; Δὲν εἶναι δὲ καὶ τόσοι ποταμοί, ἐπὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα τακτικῶς νὰ τοποθετηθῶμεν καθ' ὅσων ἐξ ὑμῶν θέλομεν νὰ μαχώμεθα ; Εἶναι δὲ καὶ τινες ἐξ αὐτῶν τῶν ποταμῶν, τοὺς ὁποίους ὄλως διόλου ἀδύνατον εἶναι νὰ διαβῆτε, ἂν ἡμεῖς δὲν διευκολύνωμεν τὴν διάβασιν ὑμῶν ».

19. « Ἐὰν δὲ εἰς πάντα ταῦτα ἀποτύχωμεν, διὰ τοῦ πυρὸς ὅμως δύνανται πάντες οἱ καρποὶ τῆς γῆς νὰ καταστραφῶσι· τούτους λοιπὸν τοὺς καρποὺς ἂν κατακαύσωμεν, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιτάξωμεν καθ' ὑμῶν τρομερὸν ἐχθρόν, τὴν πείναν, τὴν ὁποίαν δὲν ἠθέλετε δυνηθῆ νὰ πολεμήσητε, ὅσον πολὺ ἀνδρεῖοι καὶ ἂν ἦσθε ».

20. « Ἐχοντες λοιπὸν τόσα μέσα νὰ πολεμήσωμεν ὑμᾶς χωρὶς δι' οὐδενὸς τούτου νὰ κινδυνεύσωμεν, πῶς ἔπειτα ἐκ πάντων τούτων νὰ ἐκλέξωμεν τοῦτον τὸν ἐπιβουλον τρόπον, ὁ ὁποῖος μόνος μὲν εἶναι ἀσεβῆς ἐνώπιον τῶν θεῶν, μόνος δὲ αἰσχρὸς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ; »

21. « Ἴδιον λοιπὸν ἀνθρώπων παντάπασι ἀνικάνων, ἀνεπιτηδείων, καὶ ὑπ' ἀνάγκης κατεχομένων, καὶ πρὸς τούτοις πανηρῶν εἶναι, ὅσοι θέλουσι δι' ἐπιπορείας πρὸς τοὺς

θεούς καὶ δι' ἀπιστίας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ πράττωσί τι. Δὲν ἤμεθα ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε τόσον ἀσυλλόγιστοι, οὔτε τόσον ἡλίθιοι».

22. « Ἀλλὰ διὰ τί, ἐνῶ ἡδυνάμεθα νὰ σᾶς καταστρέψωμεν, δὲν ἐπράξαμεν τοῦτο ; Ἔσο βέβαιος, ὅτι αἰτία τούτου εἶναι ἡ ἐπιθυμία μου νὰ φανῶ πιστὸς εἰς τοὺς Ἕλληνας· καὶ καθὼς ὁ Κῦρος ἐμπιστευόμενος εἰς ξενικὸν στρατεύμα, μισθοδοτούμενον ὑπ' αὐτοῦ ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Ἄνω Ἀσίαν, τοιουτοτρόπως καὶ ἐγὼ ἐνισχυόμενος ὑπ' αὐτοῦ καὶ εὐεργετῶν αὐτό, νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰ παρθαλάσσια ».

23. « Εἰς ὅσα δὲ θέλετε φανῆ χρήσιμοι εἰς ἐμέ, τὰ μὲν ἄλλα εἶπες καὶ σύ, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὼ ἤξεύρω. Διότι τὴν μὲν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τιάραν μόνος ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ φορῆ ὀρθήν, τὸ δὲ ἐπὶ τῆς καρδίας βασιλικὸν φρόνημα ἴσως καὶ ἄλλος τις ἐξ ὑμῶν τῶν παρόντων δύναται εὐκόλως νὰ ἔχη ».

24. Ἀφοῦ δὲ τοιαῦτα εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης ἐνόμισεν ὁ Κλέαρχος, ὅτι αὐτὸς ἔλεγεν ἀληθῆ, καὶ εἶπεν. « Ἀφοῦ λοιπὸν τοιούτους ἰσχυροὺς λόγους ἔχωμεν νὰ ὦμεν φίλοι, δὲν εἶναι ἄξιοι θανάτου οἱ ἐνεργοῦντες διὰ διαβολῶν νὰ καταστήσωσιν ἡμᾶς ἐχθροὺς ; »

25. « Καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Τισσαφέρνης, ἂν θέλετε νὰ ἔληθητε ἐδῶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, θά φανερώσω τοὺς λέγοντας, ὅτι σὺ ἐπιβουλεύεις καὶ ἐμέ καὶ τὸ στρατεύμα μου ».

26. Ἐγὼ λοιπὸν, εἶπεν ὁ Κλέαρχος, θέλω φέρεи πάντας εἰς σὲ καὶ θά σοι καταστήσω φανερόν, πόθεν ἐγὼ μανθάνω περὶ σοῦ ».

27. Μετὰ τούτους δὲ τοὺς λόγους περιποιούμενος ὁ Τισσαφέρνης τὸν Κλέαρχον, τότε μὲν εἶπε νὰ μένη καὶ

νὰ συνδειπνήσῃ· τὴν δὲ ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ Κλέαρχος ἔλθων εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐφαίνετο διακείμενος πάνυ φιλικῶς πρὸς τὸν Τισσαφέρνη, καὶ διηγείτο, ὅσα ἐκεῖνος ἀπήγγειλεν εἰς αὐτόν· καὶ ἔλεγεν, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωσι πρὸς τὸν Τισσαφέρνη ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους παρήγγειλε· καὶ ὅσοι Ἕλληνες γίνωσι φανεροί, ὅτι διαβάλλουσιν, οὗτοι ὡς προδότες καὶ δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Ἕλληνας νὰ τιμωρηθῶσιν ».

28. Ὑπόπτειε δέ, ὅτι ὁ Μένων ἦτο ὁ διαβάλλων, ἠξέυρων, ὅτι εἶχεν ὑπάγει μετὰ τοῦ Ἀριαίου πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Τισσαφέρνου καὶ διήγειρε διχονοίας καὶ ἐπεβούλευε τὸν Κλέαρχον, ἵνα, λαβὼν ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς τὸ μέρος του, εἶναι φίλος τοῦ Τισσαφέρνου.

29. Ἦθελε δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος, ἵνα ἅπαν τὸ στράτευμα ἔχη τὴν προσοχὴν του ἐστραμμένην πρὸς ἑαυτόν, καὶ νὰ ἐκβληθῶσιν οἱ ἐνοχλοῦντες αὐτόν. Τινὲς δὲ ἐκ τῶν στρατιωτῶν ἀντέλεγον εἰς αὐτόν νὰ μὴ ὑπάγωσι πάντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ μήτε νὰ πιστεῦσωσιν εἰς τὸν Τισσαφέρνην.

30. Ὁ Κλέαρχος ὁμως ἰσχυρῶς ἀντέτεινε, ἕως οὗ κατῶρθωσε νὰ ὑπάγωσι πέντε στρατηγοὶ καὶ εἴκοσι λοχαγοί, συνηκολούθησαν δὲ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἕως διακόσιοι, ἵνα ἀγοράσωσι τροφάς.

31. Ἀφοῦ δὲ ἐφθασαν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Τισσαφέρνου, οἱ μὲν στρατηγοὶ προσεκλήθησαν νὰ εἰσέλθωσιν, ἦγον Ἡρόξενος ὁ Βοιωτίας, Μένων ὁ Θεσσαλός, Ἀγίας ὁ Ἀρκάς, Κλέαρχος ὁ Λάκων καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἔμειναν ἔξω.

32. Μετ' ὀλίγον δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σημείου καὶ οἱ ἐντὸς συναλμαβάνοντο καὶ οἱ ἐκτὸς κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τινὲς τῶν βαρβάρων ἰππέων, τρέχοντες διὰ τῆς πε-

διάδος, ὃν τινα ἀπήντων Ἑλληνα ἢ δούλον ἢ ἐλεύθερον, πάντας ἐφόνεον.

33. Οἱ δὲ Ἑλληνες βλέποντες ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐθαύμαζον τὴν ἵππασίαν αὐτῶν, καὶ ἠμφίβαλλον, τί ἔπραττον, ἕως οὔτου ὁ Νίκαρχος ὁ Ἀρκᾶς φεύγων ἦλθε, πληγωμένος εἰς τὴν κοιλίαν καὶ κρατῶν τὰ ἔντερα του εἰς τὰς χεῖρας, καὶ εἶπεν, ὅσα ἠκολούθησαν.

34. Εὐθύς λοιπὸν οἱ Ἑλληνες ἔτρεξαν εἰς τὰ ὄπλα πάντες πεφοβισμένοι καὶ νομίζοντες, ὅτι οἱ ἐχθροὶ θὰ ἔλθωσι πάραυτα κατὰ τοῦ στρατοπέδου.

35. Ἐκεῖνοι ὁμῶς πάντες δὲν ἦλθον, ἀλλ' ὁ Ἀριαῖος καὶ ὁ Ἀρτάβαζος καὶ ὁ Μιθριδάτης, οἱ ὅποιοι ἦσαν πιστότατοι τοῦ Κύρου· ὁ δὲ διερμηνεὺς τῶν Ἑλλήνων, εἶπεν, ὅτι ἔβλεπε καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Τισσαφέρνου μετ' αὐτῶν, καὶ τον ἐγνώρισε, συνηκολούθουν δὲ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλοι Πέρσαι τεθωρακισμένοι ἕως τριακόσιοι.

36. Οὗτοι ἀφοῦ ἐπλησίασαν, διέταττον νὰ προσέλθῃ, ἂν ἦνά τις στρατηγὸς ἢ λοχαγὸς τῶν Ἑλλήνων, ἵνα εἰπωσι τὰς παραγγελίας τοῦ βασιλέως.

37. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθον μετὰ προφυλάξεως ἐκ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος ὁ Στυμφάλιος, μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ξενοφῶν ὁ Ἀθηναῖος, ἵνα μάθωσι περὶ τοῦ Προξένου. Ὁ δὲ Χειρίσοφος ἔτυχε νὰ λείπῃ εἰς χωρίον τι μετ' ἄλλων ἵνα προμηθευθῇ τροφάς.

38. Ἀφοῦ δὲ ἐστάθησαν εἰς τόπον ὥστε νὰ ἀκούωνται, εἶπεν ὁ Ἀριαῖος τὰ ἐξῆς· «Ὁ μὲν Κλέαρχος, ὦ ἄνδρες Ἑλληνες, ἐπειδὴ ἦτο φανερῶς ἐπίορκος, καὶ παρέβαινε τὰς συμφωνίας, ἐτιμωρήθη καὶ ἀπέθανεν· ὁ δὲ Πρόξενος καὶ ὁ Μένων, ἐπειδὴ ἐφάνέρωσαν τὴν ἐπιβουλήν αὐτοῦ, εὐρίσκονται εἰς μεγάλην τιμὴν. Ἀφ' ὑμῶν δὲ ζη-

τεῖ ὁ βασιλεὺς τὰ ὄπλα· διότι λέγει ὅτι εἶναι ἰδικά του, ἀφοῦ ἦσαν τοῦ Κύρου, τοῦ δούλου του».

39. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθησαν οἱ Ἕλληνες, ὠμίλει δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε τῶν ἀνθρώπων Ἀριαῖε, καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι εἴσθε φίλοι τοῦ Κύρου, δὲν αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς, οὔτε ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι ἀφοῦ ὠμόσατε νὰ ἔχητε τοὺς αὐτοὺς μεθ' ἡμῶν φίλους καὶ ἐχθρούς, προδόντες ὑμᾶς μετὰ τοῦ Τισσαφέρνους τοῦ ἀθεοτάτου καὶ πανουργοτάτου, καὶ τοὺς ἄνδρας αὐτούς, πρὸς τοὺς ὁποίους ὠμόσατε, ἐφονεύσατε, καὶ τοὺς λοιποὺς ἡμᾶς προδόντες, ἔρχεσθε μετὰ τῶν ἐχθρῶν ἐναντίον ἡμῶν».

40. Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπεν· «Ὁ Κλέαρχος καὶ πρότερον ἐφάνη ἐπίβουλος πρὸς τὸν Τισσαφέρνην, καὶ τὸν Ὀρόνταν καὶ πρὸς πάντας ἡμᾶς, τοὺς ὄντας μετὰ τούτων».

41. Τότε ὁ Ξενοφῶν εἶπε ταῦτα· «Ἄν ὁ Κλέαρχος παρέβη τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συμφωνίας, ἐτιμωρήθη· διότι δίκαιον εἶναι νὰ φονεύωνται οἱ ἐπίορκοι· τὸν Πρόξενον ὁμοίως καὶ τὸν Μένωνα, ἐπειδὴ εἶναι ἰδικοὶ σας μὲν εὐεργέται, ἰδικοὶ μας δὲ στρατηγοί, στείλατε αὐτοὺς ἐδῶ· διότι εἶναι φανερόν, ὅτι φίλοι ὄντες ἀμφοτέρων, θέλουσι προσπαθήσει νὰ δώσωσι τὰς ἀρίστας συμβουλὰς καὶ εἰς σᾶς καὶ εἰς ἡμᾶς».

42. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι, διαλεχθέντες πρὸς ἀλλήλους πολὺν χρόνον, ἀπῆλθον, χωρὶς νὰ ἀποκριθῶσι τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

1. Οἱ μὲν λοιπὸν στρατηγοὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συλληφθέντες ὠδηγήθησαν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ ἀποκεφαλισθέντες ἀπέθανον· εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν ὁ Κλέαρχος, ὡς

ὁμολογεῖται παρὰ πάντων, οἷτινες τὸν ἐγνώρισαν, ἐφάνη ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος εἰς ἄκρον.

2. Καὶ τῶντι ἐν ὅσῳ μὲν ἦτο ὁ πόλεμος τῶν Λακεδαιμονίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπέμενε μέχρι τέλους ἀφοῦ δ' ἔγεινεν εἰρήνη, καταπέισας τὴν πόλιν, ὅτι οἱ Θραῖκες ἀδικοῦσι τοὺς Ἕλληνας, καὶ κατορθώσας ὅ,τι ἠδύνατο παρὰ τῶν ἐφόρων, ἐξέπλευσε ἵνα πολεμήσῃ κατὰ τῶν Θρακῶν τῶν κατοικούντων ὑπεράνω τῆς Χερσονήσου καὶ Περίνθου.

3. Ἐπειδὴ ὁμως μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, μετανοήσαντες οἱ ἔφοροι, ἀγνοῶ διὰ τί, προσεπάθουν νὰ τον ἐπιναφέρωσιν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, δὲν ἠθέλησε πλέον νὰ ὑπακούσῃ, ἀλλ' ἔφυγε διὰ θαλάσσης εἰς τὸν Ἑλλήσποντον.

4. Διὰ ταύτην δὲ τὴν ἀπειθειαν κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τῆς Σπάρτης. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο πλέον φυγᾶς, ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον, καὶ δι' ὁποίων μὲν λόγων ἔπεισε τὸν Κῦρον, ἔχομεν γράφει ἀλλαχοῦ· ὁ δὲ Κῦρος δίδει πρὸς αὐτὸν δέκα χιλιάδας δαρεικῶν.

5. Καὶ ὁ Κλέαρχος λαβὼν τὰ χρήματα δὲν ἐδόθη εἰς τρυφήν, ἀλλὰ συνάξας διὰ τούτων στράτευμα, ἐπολέμει κατὰ τῶν Θρακῶν, καὶ τοὺς ἐνίκησεν εἰς μάχην, καὶ ἔκτοτε ἐλεηλάτει καὶ ἀδιαλείπτως ἐπολέμει, μέχρις οὗ ὁ Κῦρος ἐχρειάσθη τὸ στράτευμα· τότε λοιπὸν ὑπῆγεν εἰς αὐτὸν ἵνα πολεμήσῃ πάλιν ὡς βοηθὸς αὐτοῦ.

6. Ταῦτα μὲν λοιπὸν μοὶ φαίνεται, ὅτι εἶναι ἔργα ἀνδρὸς φιλοπολέμου, ὁ ὅποιος ἐνῶ ἠδύνατο νὰ ζῆ ἡσύχως ἀνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης, προετίμησε νὰ πολεμῆ, καὶ ἐνῶ εἶχε τὸν τρόπον νὰ ζῆ μετ' ἀναπαύσεως, ἠθέλησε νὰ κοπιᾶζῃ, ἐνῶ δὲ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ χρήματα ἀκινδύνως, προετίμησε πολεμῶν νὰ δαπανᾷ αὐτά. Ἐκεῖνος λοιπὸν ἠθέλε νὰ ἐξοδεύῃ τὰ χρήματά του εἰς τὸν πόλεμον, καὶ

ὄχι καθὼς ἄλλοι εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις. Οὕτω μὲν ἦτο φιλοπόλεμος.

7. Πολεμικὸς δὲ πάλιν ἐφαίνετο ἐκ τούτου, ὅτι καὶ φιλοκίνδυνος ἦτο, ὁδηγῶν τὸν στρατὸν καὶ ἡμέραν καὶ νύκτα κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ εἰς δυσκόλους περιστάσεις ἐφέρετο μετὰ φρονήσεως, ὡς ὠμολόγουν πανταχοῦ πάντες οἱ παρόντες.

8. Καὶ ἄξιος εἰς τὸ ἄρχειν ἐλέγετο, ὅτι εἶναι, ὡς δυνατὸν νὰ συμπεράνη τις ἐκ τοῦ χαρακτῆρος, τὸν ὁποῖον ἐκεῖνος εἶχε. Διότι ἦτο ἰκανὸς εἰς τὸ φροντίζειν κάλλιον παντὸς ἄλλου, πῶς ὁ στρατὸς του νὰ ἔχῃ τὰς ἀναγκαίας τροφάς, καὶ προμηθεύηται αὐτὰς ἐγκαίρως, ἰκανὸς δὲ καὶ εἰς τὸ νὰ ἐμπνέῃ εἰς τοὺς στρατιώτας του τὸ αἶσθημα τῆς πρὸς αὐτὸν ὑπακοῆς.

9. Τοῦτο δὲ κατώρθωσεν ἕνεκα τοῦ ὅτι ἦτο βαρὺς τὸν χαρακτῆρα· διότι τὸ μὲν βλέμμα του ἦτο ἄγριον, ἡ δὲ φωνή του τραχεῖα, καὶ ἐτιμῶρει πάντοτε αὐστηρῶς καὶ ἐφέρετο ὑπ' ὀργῆς ἐνίοτε, ὥστε καὶ αὐτὸς μετρημεῖτο σπανίως. Καὶ ἐτιμῶρει δὲ διὰ δικαστικῆς ἀποφάσεως· διότι ἐνόμιζεν, ὅτι διόλου δὲν εἶναι ὠφέλιμον σφάτεμα ἀτακτοῦν καὶ μὴ τιμωρούμενον.

10. Λέγουσι δὲ πρὸς τούτους, ὅτι αὐτὸς ἔλεγεν, ὅτι ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισσότερο τὸν στρατηγόν, ἢ τοὺς ἐχθρούς, ἵνα ὑπακούῃ, ὅταν προστάζηται ἢ νὰ φυλάττῃ τὴν θέσιν του, ὡς φύλαξ, ἢ νὰ μὴ ἐνοχλῇ τοὺς φίλους, ἢ νὰ πορευῆται κατὰ τῶν πολεμίων ἀπροφασίστως.

11. Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἐν καιρῷ τῶν δυσκόλων περιστάσεων μετὰ πολλῆς προθυμίας ὑπήκουον οἱ στρατιῶται εἰς αὐτὸν καὶ δὲν προετίμων ἄλλον· διότι ὁ σκυθρωπὸς αὐτοῦ χαρακτῆρ ἐφαίνετο τότε φαεινὸς ἐπὶ τοῦ προσώπου

του, καὶ ἡ ἀγριότης του ἐνομιζέτο, ὅτι ἦτο ἀνδρεία κατὰ τῶν πολεμίων, ὥστε ἐφαίνετο ὡς σωτηρία καὶ οὐχὶ πλέον ὡς ἀγριότης.

12. Ὅταν ὁμως ἦσαν ἐκτὸς τοῦ κινδύνου καὶ εἶχον τὴν ἐλευθερίαν νὰ ὑπάγῳσιν εἰς ἄλλους στρατηγούς, ἵνα ταχθῶσιν ὑπ' αὐτούς, πολλοὶ τὸν ἐγκατέλειπον· διότι δὲν εἶχε χάριν, ἀλλὰ πάντοτε ἐφαίνετο σκληρὸς καὶ ὠμός, ὥστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ στρατιῶται, ὡς παῖδες πρὸς διδάσκαλον.

13. Διότι ποτὲ δὲν ἠκολούθουν αὐτὸν παρακινούμενοι ἢ ὑπὸ φιλίας ἢ ὑπὸ ἀγάπης· ὅσους ὁμως εἶχε πλησίον του, ἢ ὑπὸ πόλεως τινος τεταγμένους, ἢ κατεχομένους ὑπὸ ἄλλης τινος χρείας ἢ ἀνάγκης, οὗτοι πάντες πολὺ ὑπήκουον εἰς αὐτόν.

14. Ἀφοῦ δὲ ἤρχισαν μετ' αὐτοῦ νὰ νικῶσι τοὺς ἐχθρούς, πολλὰ αἷτια τότε ἦσαν, τὰ ὅποια καθίσταν τοὺς στρατιώτας του ἀνδρείους πολεμιστάς· ἡ ἀφοβία δηλαδὴ κατὰ τῶν ἐχθρῶν καὶ ὁ φόβος, μὴ τιμωρηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Κλεάρχου, καθίστα αὐτοὺς εὐτάκτους.

15. Τοιοῦτος μὲν λοιπὸν ἄρχων ἦτο· τὸ νὰ εἶναι ὁμως ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἄλλων, ἐλέγετο, ὅτι δὲν ἤθελε πολὺ. Ἦτο δέ, ὅτε ἀπέθνησκε, πεντήκοντα περίπου ἐτῶν.

16. Πρόξενος δὲ ὁ Βοιωτίος εὐθύς ἀπὸ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας ἐπεθύμει νὰ γίνῃ ἀνὴρ ἱκανὸς εἰς τὸ νὰ πράττῃ μεγάλας πράξεις, καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν του ἔδωκεν εἰς τὸν Γοργίαν τὸν Λεοντῖνον χρήματα.

17. Ἀφοῦ δὲ ἤκουσε τὰ μαθήματα αὐτοῦ, νομίσας ὅτι ἦτο πλέον ἱκανὸς καὶ νὰ ἄρχῃ, καὶ ὅτι φίλος ὢν τῶν πρώτων δὲν θὰ εἶναι κατώτερος αὐτῶν ὡς πρὸς τὸ εὐεργετεῖν, ἤλθεν εἰς τὸν Κῦρον καὶ μετέσχε τῶν ὑπ' ἐμοῦ ἐξιστορηθειῶν πολεμικῶν πράξεων· καὶ ἤλπιζεν, ὅτι θέλει

ἀποκτήσει μέγα ὄνομα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά.

18. Καί περ δὲ ἐπιθυμῶν τοσαῦτα πράγματα, ἦτο ὁμως πάλιν φανερός, ὅτι δὲν ἤθελεν οὐδὲν ἐκ τούτων νὰ ἀποκτήσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τούτων μετὰ δικαιοσύνης καὶ τιμιότητος καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου τρόπου.

19. Ἦτο δὲ ἄξιος νὰ εἶναι στρατηγὸς καλῶν καὶ ἀγαθῶν στρατιωτῶν· διότι δὲν ἦτο ἰκανὸς μήτε σέβας, μήτε φόβον νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς στρατιώτας του, ἀλλ' αὐτὸς μάλιστα ἐσέβητο τοὺς στρατιώτας του, ἢ οἱ στρατιῶται αὐτόν· καὶ ἐφαίνετο, ὅτι ἐφοβεῖτο μᾶλλον, μὴ τον μισήσωσιν οἱ στρατιῶται, ἢ ὅσον οὗτοι ἐφοβοῦντο μὴ ἀπειθῶσιν εἰς ἐκεῖνον.

20. Ἐνόμιζε δὲ ἀρκετὸν εἰς τὸ νὰ εἶναι καὶ νὰ φαίνηται τις ἰκανὸς εἰς τὸ ἄρχειν, ἐὰν ἐπαινῇ μὲν τὸν πράττοντα καλῶς, δὲν ἐπαινῇ δὲ τὸν ἀδικοῦντα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ μὲν καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ἐκ τῶν στρατιωτῶν του τὸν ἠγάπων, οἱ δὲ ἀδικοὶ τὸν ἐπεβούλευον, ὡς ἄνθρωπον εὐμεταχείριστον. Ἦτο δέ, ὅτε ἀπέθανεν, ἕως τριάκοντα ἐτῶν.

21. Μένων δὲ ὁ Θεσσαλὸς ἦτο φανερός, ὅτι ἐπεθύμει πολὺ νὰ πλουτίσῃ, ἐπεθύμει δὲ νὰ εἶναι ἄρχων, ἵνα ἀπολαμβάνῃ περισσότερα, ἐπεθύμει δὲ νὰ εἶναι ἐν τιμῇ ἵνα κερδαίνῃ περισσότερα· ἤθελε δὲ νὰ εἶναι φίλος τῶν ἰσχυρῶν, ἵνα μὴ τιμωρῆται, ὅταν ἀδικῇ.

22. Ἴνα δὲ κατορθοῖ ὅσα ἐπεθύμει, συντομωτάτην ὁδὸν ἐστοχάζετο τὴν διὰ τῆς ἐπιτορίας, τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης· τὴν δὲ ἀπλότητα καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐνόμιζεν ἀρμόζουσας εἰς ἄνθρωπον ἠλίθιον.

23. Ἦτο δὲ φανερός, ὅτι οὐδένα ἠγάπα, καὶ εἰς ὄντινα ἔλεγεν, ὅτι εἶναι φίλος του, τοῦτον ἦτο φανερός, ὅτι

ἐπεβούλευε, Καὶ πολέμιον μὲν οὐδένα περιέπαιζεν, ἀλλὰ μεθ' ὧσων εἶχε σχέσιν, πρὸς πάντας τούτους διελέγετο, ὡς ἄνθρωπος περιπαίζων αὐτούς.

24. Καὶ τὰ μὲν κτήματα τῶν πολεμιῶν δὲν ἐπεβούλευε, διότι ἐνόμιζε δύσκολον νὰ λάβῃ τὰ πράγματα ἐκείνων, οἵτινες τὰ φυλάττουσι· τὰ τῶν φίλων ὁμῶς ἐνόμιζεν ὅτι μόνος ἤξευρεν εὐκολώτατα νὰ λαμβάνῃ, διότι δὲν τα ἐφύλαττον ἀπ' αὐτοῦ.

25. Καὶ ὅσους μὲν ἐγνώριζεν ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους, τούτους ἐφοβείτο, ὡς καλῶς ὠπλισμένους, τοὺς δὲ ἐναρέτους καὶ τὴν ἀλήθειαν λέγοντας, προσεπάθει νὰ μεταχειρίζηται ὡς ἀνάδρους.

26. Καὶ καθὼς τις χαίρει διὰ τὴν θεοσέβειαν καὶ ἀλήθειαν καὶ δικαιοσύνην, οὕτως ὁ Μένων ἔχαιρε, διότι ἦτο ἄξιος νὰ ἀπατᾶ, νὰ πλάττῃ ψεύδη, καὶ νὰ περιγελᾶ τοὺς φίλους· τὸν δὲ μὴ ὄντα πανοῦργον ἐνόμιζε πάντοτε, ὅτι εἶναι ἀπαίδευτος. Καὶ ὅσους μὲν διανοείτο νὰ καταστήσῃ τοιοῦτους, διέβαλλε τοὺς ἀρίστους αὐτῶν φίλους.

27. Διὰ νὰ ἔχη δὲ πειθαρχοῦντας εἰς ἑαυτὸν τοὺς στρατιώτας, ἐμηχανεύετο νὰ ἔχη αὐτοὺς συνεργοὺς εἰς τὰς ἀδικίας· ἀπῆτει δὲ καὶ νὰ τιμᾶται καὶ νὰ κολακεύηται, ἐπιδεικνύων ἑαυτὸν, ὅτι ἔχει πολλὴν δύναμιν καὶ θέλησιν εἰς το νὰ ἀδικῇ. Ὅσακις δὲ τις ἔφευγεν ἀπ' αὐτοῦ, ἐκήρυττεν ὡς εὐεργεσίαν πρὸς αὐτόν, ὅτι, ὅτε τον εἶχεν εἰς τὴν ἐξουσίαν του, δὲν τον ἐφόνευσε.

28. Καὶ ὅτε ἐφονεύθησαν οἱ συστράτηγοί του, διότι ἐξεστράτευσαν μετὰ τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ βασιλέως, αὐτός, εἰ καὶ ἠνείχετο εἰς τὴν αὐτὴν πράξιν, δὲν ἐφονεύθη ἀμέσως· ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐθανατώθη παρευθὺς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὅχι καθὼς ὁ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ διὰ τῆς ἀποτομῆς τῆς κεφα-

λῆς, τὸ ὅποῖον θεωρεῖται, ὅτι εἶναι τὰχιστος θάνατος, ἀλλὰ ζῶν, ὡς λέγουσιν, ἐτιμωρήθη, κολοβωθείς ὡς κακοῦργος, καὶ μετὰ ἓν ἔτος ἀπέθανεν.

Ἄγιας δὲ ὁ Ἄρκας καὶ Σωκράτης ὁ Ἀχαιοὺς καὶ αὐτοὶ ὡσαύτως ἐφρονεύθησαν. Τούτους δὲ οὐδεὶς περιέπαιζεν οὔτε ὡς δειλοὺς εἰς τὸν πόλεμον, οὔτε διὰ τὴν φιλίαν ἐμέμμετο· ἦσαν δὲ καὶ οἱ δύο ἡλικίας σχεδὸν τριάκοντα πέντε ἐτῶν.

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΩΝ ΔΥΣΚΟΛΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ Τῷ ΤΕΥΧΕΙ ΤΟΥΤῷ ΑΠΑΝΤΩΝΤΩΝ.

Α

Ἄβυδος (ἡ)· πόλις τῆς Τρωάδος ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου· ἐρείπια αὐτῆς σώζονται παρὰ τῷ χωρίῳ τῷ διαφυλάξαντι σχεδὸν τὸ ἀρχαῖον ὄνομα (ὁ πολίτης Ἄβυδηρός).

Ἄβροκόμας γέν. α. (ὁ)· Πέρσης σατράπης τῆς Φοινίκης ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος.

Ἄγίας-ου (ὁ)· Ἀρκὰς στρατηγὸς τῶν μετὰ Ξενοφῶντος Ἑλλήνων.

Αἰνιᾶνες (οἱ)· πληθ. ἔθνος ἀρχαῖον τῆς Θεσσαλίας μεταξὺ τῆς Οἴτης καὶ τῆς Ὀρθρυος· ἐκαλοῦντο δὲ καὶ Οἰταῖοι.

Αἰχμάλωτος (ὁ, ἡ)· ὁ διὰ τῆς αἰχμῆς (τῶν ὄπλων) ἀλωθεὶς· ὁ συλληφθεὶς εἰς τὸν πόλεμον.

Ἀκινάκης-ου (ὁ)· λέξις Περσική, δηλοῦσα μάχαιραν, ἢ ξίφος ἐν χρήσει παρὰ Πέρσαις.

Ἀνάθασις-εως· (ἡ)· Ἐκστρατεία τοῦ Κύρου ἐπὶ τὸν ἀδελφόν· ἡ ἄνω ὁδός, ἡ πορεία πρὸς τὰ ἄνω, τὰ μεσόγεια τῆς Ἀσίας· τὸ ἐναντίον εἶναι κατάθασις, ἡ πρὸς τὰ κάτω πορεία εἰς τὰ παράλια.

Ἀναθάινω· ὁδοιπορία ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ἀπὸ

χαμηλοτέρου τόπου εἰς ὑψηλότερον, ἐπομένως ἀπὸ τῶν παραλίων εἰς τὰ μεσόγεια· τὸ ἐναντίον καταβαίνω.

Ἄραβία· (ἡ)· τὸ ὄνομα τῆς νοτίου Μεσοποταμίας· ἡ χώρα αὕτη κατοικεῖται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ νομάδων Ἀράβων.

Ἄναξυρίς-ίδος (ἡ)· συνηθέστ. πληθ. μακρὸν καὶ πλατὺν βρακί ἢ πανταλόνι τῶν Περσῶν.

Ἀπόλλων-ωνος (ὁ)· αἶτ. Ἀπόλλωνα, κλ. Ἀπολλον· θεὸς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων· υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς καὶ ἀδελφὸς τῆς Ἀρτέμιδος. Ἀλληγορεῖται ὡς ὁ Ἥλιος· θεὸς τῆς μουσικῆς (Μουσηγέτης) καὶ ἰδρυτῆς τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου.

Ἀπότομος (ὁ, ἡ)· βράχος κομμένος (χωρισμένος) κατὰ κάθετον, κρημνώδης, ἀπρόσβατος.

Ἀράξης-ου (ὁ)· ποταμὸς ὁ σήμερον καλούμενος *Χαβούρ*.

Ἀρδάκης-ου (ὁ)· περὶ τούτου λέγουσιν, ὅτι μετέθηκε τὴν βασιλείαν εἰς τοὺς Μήδους.

Ἄρης-εος καὶ μεταγεν. (εως)· θεὸς τοῦ πολέμου, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας.

Ἀριαῖος-ου (ὁ)· σατράπης τῶν Σάρδεων, ταχθεὶς μετὰ τοῦ Κύρου καὶ πληρωθεὶς ἐν τῇ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλείως γενομένη μάχῃ, ἐνωθεὶς ὕστερον μετὰ τὴν ἤτταν μετὰ τοῦ Τισσαφέρους καὶ προδοὺς τοὺς Ἑλληνας.

Ἄρμα-τος (τό)· πολεμικὴ κυρίως ἀμάξα ὑπὸ δύο ἵππων συρουμένη.

Ἀρμάμαξα· (ἡ) εἶδος ἀμάξης κεκαλυμμένης.

Ἀρταγέρσης-ου (ὁ)· στρατηγὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Μνημονος.

Ἄρτεμις-ίδος· (ἡ)· θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, ἀδελφὴ τοῦ Ἀπόλλωνος, θεὰ τοῦ κυνηγίου· ταύτης περίφημος ναὸς ἦτο ἐν Ἐφέσῳ.

- Ἄρωμα-τος** (τό)· μυρωδικὸν ἐν γένει.
- Ἀσπένδιος** (ὁ)· κάτοικος τῆς Ἀσπένδου πόλεως τῆς Παμφιλίας ἐπὶ τοῦ Εὐρυμέδοντος ποταμοῦ.
- Ἀσπίς-ίδος** (ἡ)· ὄπλον προφυλακτικὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις· ἦσαν δὲ πολλὰ εἶδη ἀσπίδων, Ἡ *μεγάλη* ὠοειδῆς ἔχουσα $4\frac{1}{2}$ ποδῶν, ἦτοι 1 μέτρου καὶ 0, 45· καὶ πλάτος 2 ποδῶν (0,58 τοῦ μέτρου). Ἡ *στρογγύλη* ἀσπίς. Ἡ *μικρὰ* Ἀμαζώνειος κτλ.
- Ἀσφαλτος** (ἡ)· ὀρυκτὸν· τὸ κοινῶς *κατράμι*.
- Αὐτόφωρος** (ὁ, ἡ)· (κλέπτῃς, φῶρ)· ἐν γένει δὲ παντὸς ἐγκλήματος ἔνοχος, συλληφθεὶς ἐν τῷ ἔργῳ «ἐπ' αὐτοφῶρ» φράσι· συλλαμβανόμενος, ἐνῶ πράττει τις τὴν κλοπὴν, ἀναπολογῆτως.
- Αὐθόρμητος**· (ὁ, ἡ)· ἐπιρρ. *αὐθορμήτως*· ὁ ἐπιχειρῶν πρᾶξιν τινα ἀφ' ἑαυτοῦ, μὲ τρόπον αὐθόρμητον, ὅχι βαλμένος ὑπ' ἄλλου.
- Ἀψίνθιον** (τό)· τὸ γνωστὸν πικρὸν καὶ εὐῶδες φυτὸν κοινῶς *ἀψιθιά*.

B

- Βασιλεὺς-έως**· ἡγεμῶν ἔθνους πρὸβλ. *ἄναξ*· «μέγας βασιλεὺς» καὶ ἀπλῶς *βασιλεὺς* ἐλέγετο ὁ τῶν Περσῶν, ὡς ἔχων πολὺν στρατὸν καὶ κύριος πολλῆς χώρας.
- Βαβυλῶν-ῶνος** (ἡ)· παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βαβυλωνίας κτίσμα τοῦ Βήλου, ἡ τῆς Σεμιράμιδος. Τὰ Τείχη τῆς καὶ οἱ κρεμαστοὶ κῆποί τῆς ἐθεωροῦντο ὡς ἐν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων. Τὰ ἐρείπιά τῆς σώζονται πλησίον τῆς πόλεως Ἑλλάχ (ἔθν. Βαβυλώνιος).
- Βαβυλωνία-ας** (ἡ)· ἐπαρχία τῆς Ἀσίας μεταξὺ Μεσοποταμίας, Σουσιανῆς, Τίγριδος, Ἀραβίας καὶ Περσικοῦ κόλπου.

Βέλεσος-ος (ὁ). Βαβυλώνιος μάντις καὶ ὕστερον σα-
τράπης τῆς Λυκίας.

Βάρβαρος-ον· ὀνοματοπεποιημένη λέξις δηλοῦσα τρα-
χεῖαν καὶ σκληρὰν γλῶσσαν, βαρβαρόφωνος· εἶτα δὲ
ἀλλοεθνής, μὴ Ἑλληὴν, κατὰ τὸ «πᾶς μὴ Ἑλληὴν βάρ-
βαρος» ἐπομένως ἀπολίτευτος, ἀνελεύθερος κτλ.

Βαρβαρικὸς η, ον· ὁ ἀνήκων εἰς βαρβάρους. «Τὸ
βαρβαρικὸν» ἀντὶ οἱ βάρβαροι.

Βέλος-εος-ους (τό)· πᾶν ὄπλον ῥιπτόμενον μακρόθεν
κυρίως δὲ τὸ διὰ τοῦ τόξου βαλλόμενον· κοινῶς σαγίτα.

Γ

Γέρον-ου (τό)· λέξις Περσικῆ· σημαίνει δὲ ἀσπίδα πλε-
κτὴν, τετράγωνον ἢ ῥομβοειδῆ, ἣν μετεχειρίζοντο οἱ
Πέρσαι· ἐκαλύπτετο δὲ καὶ ἀπὸ σκληροῦ βοείου δέρ-
ματος. Παρὰ Ξενοφῶντι (Ἀνάβ. V, 4, 14) ἀναφέρον-
ται καὶ γέρρα εἰκασμένα κίττου πέταλω, τὰ ὅποια ὠ-
μοιάζον πρὸς Ἀμαζώνειον ἀσπίδα.

Γερροφόρος (ὁ)· πληθ. συνήθ. «οἱ γερροφόροι στρα-
τιῶται ἐλαφρῶς ὠπλισμένοι, γέρον ἀντὶ ἀσπίδος φέ-
ροντες.

Γαυλίτης-ου (ὁ)· φυγὰς ἐκ Σάμου, ὢν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ
τοῦ Κύρου. Ὁ Θουκ. (11, 85), μνημονεύει ὁμωνύμου
τινός, ὃν Τισσαφέρνης ἐπεμφε πρεσβευτὴν πρὸς Μίν-
δαρον τὸν Σπαρτιάτην· λέγει δὲ αὐτὸν *Kāra dīg-lw-sor*. Ἴσος ἦτο ὁ αὐτός.

Γλοῦς-οῦ (ὁ)· υἱὸς τοῦ Ταμῶ, Αἰγύπτιος, εἰς τῶν μετὰ
Κύρου τοῦ νεωτέρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου στρατευ-
σάντων.

Γυμνήτης-ου καὶ *Γυμνῆς-ἦτος*. *Γυμνήτες*, *γυμνοί*, καὶ

ψυλοί, ἐλέγοντο στρατιῶται ἐλαφρῶς ὀπλισμένοι, εὐζωοί. Οἱ τοιοῦτοι ὠνομάζοντο οὕτως, διότι δὲν ἔφερον οὐδὲν πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ σώματος ὄπλον, καὶ ἦσαν χρήσιμοι πρὸς τὸ μακρόθεν μάχεσθαι. Οἱ τοιοῦτοι στρατιῶται ἦσαν διάφοροι, ὡς ἐκ τοῦ ὄπλου, τὸ ὁποῖον ἔφερον· ἤγουν 1) ἀκομισταί, φέροντες δόρυ 5 ποδῶν μήκους, ὡς καὶ οἱ πελτασταί, 2) τοξόται, ὧν περίφημοι ἦσαν οἱ Κρητες· ὄπλα δὲ τούτων ἦσαν τὸ τόξον, τὰ βέλη καὶ ἡ φαρέτρα (οἰστοδόκη, οἰστοθήκη), 3) σφενδονῆται, φέροντες σφενδόνην καὶ διφθέραν διὰ τοὺς λίθους.

Γοργίας-ου (ὁ)· διάσημος σοφιστὴς καὶ ῥήτωρ, ὀνομασθεὶς *Λεοντῖνος* ὡς γεννηθεὶς ἐν Λεοντίνοις, πόλει πρὸς ἀνατολὰς τῆς Σικελίας· ἦτο μαθητὴς τοῦ Ἐμπεδοκλέους διδάξας ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἐν Ἀθήναις καὶ θαυμασθεὶς διὰ τὴν εὐφράδειαν καὶ δεινότητά του.

Δ

Δάνα (ἡ)· πόλις τῆς Καππαδοκίας, ἡ ἄλλως λεγομένη *Τύανα*.

Δαρεικὸς-οῦ (ὁ)· νόμισμα Περσικὸν χρυσοῦν καλούμενον καὶ στατήρ *Δαρεικός*· ὠνομάσθη δὲ Δαρεικός, διότι ἡ ἀξία τοῦ νομίσματος τούτου εἰσῆχθη ὑπὸ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου. Εἶχε δὲ ἀξίαν, ὡς καὶ ὁ Κυζικηνός, 20 δραχ. Ἀττικῶν, ἢτοι σημερινῶν δραχμῶν Ἑλληνικῶν 3,50.

Δαρεῖος (ὁ)· ἦτο οὗτος ὁ δεύτερος, ὁ ἐπικληθεὶς *Νόθος*· βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 423—404 π. Χ. υἱὸς Ἀρταξέρξου τοῦ Μακρόχειρος.

Δειπνον· (τό)· Παρ' Ὀμήρῳ τὸ πρῶτον τακτικὸν φασί (ΞΕΝΟΦ. ΑΝΑΒ. Α΄.)

γητόν «*πρωϊνον ἔμβρωμα*», παραλλήλως πρὸς τὸ *δρόπον*, ἔσπερινόν φαγητόν. Παρὰ δὲ τοῖς Ἀπτικοῖς δεῖπνον λέγεται καὶ τὸ μετὰ μεσημβρίαν φαγητόν. ἄριστον δέ, τὸ λαμβανόμενον πρὸ μεσημβρίας.

Δημάρατος (ὁ)· υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἐκπεσὼν τῆς βασιλείας ὡς νόθος ἕνεκα ἀντιπολιτεύσεως τοῦ συμβασιλέως Κλεομένους· καταφυγὼν δὲ εἰς τὸν Δαρεῖον τοῦ Ἰστάσπου τῷ 491 π. Χ. παρηκολούθησεν ὕστερον τὸν Ξέρξην ἐκστρατεύσαντα κατὰ τῆς Ἑλλάδος· οἱ ἀπόγονοὶ του ἦσαν ἐν τιμῇ εἰς τὴν Περσίαν.

Διῶρυξ υγος καὶ υχος (ῆ)· αὐλάκιον, χανδάκιον· «*διῶρυξ ὑπόνομος ἢ κρυπτή*», τὸ τουρκ. *λαγοῦμι*.

Δρεπανηφόρος (ὁ, ῆ)· ἐν γένει ὁ φέρων δρέπανον· ἰδίως ἄρμα ὠπλισμένον διὰ δρεπάνων. Ἦσαν δὲ ταῦτα τὰ δρεπανηφόρα ἄρματα δίτροχα καὶ εἶχον ἰσάκις ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντας ἄξονας (ξύλον τῆς ἀμάξης, περὶ ὃ στρέφονται οἱ τροχοί). Ἡ ἔδρα τοῦ ἄρματηλάτου (ἠνιόχου) ἦτο κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου πυργοειδῶς καὶ ἔφθανε μέχρι τοῦ ἀγκῶνος τῆς χειρός. Οἱ ἄρματηλάται ἦσαν τεθωρακισμένοι, ὥστε μόνοι οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ὄρατοί. Τὰ δρέπανα ἦσαν μήκους δύο ποδῶν.

Δραπετεύω· φεύγω κρυφίως γίνομαι δραπέτης (δοῦλος φυγῶν κρυφίως, καὶ ἐν γένει φυγᾶς).

Δρόμος (ὁ)· τρέξιμον, ἢ ὁ τόπος ἐνθα συνήθως τρέχουσιν, ἢ περιπατοῦσιν· ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης σημασίας ἐξέπεσεν εἰς τὴν παρ' ἡμῶν ἀντὶ ὁδός, ἂν καὶ ἐν τῇ φράσει ταύτῃ «*ἐπῆρε δρόμον*» κτλ. εἶναι κατὰ τὴν πρῶτην σημασίαν.

Δόλοπες (οἱ). πληθ. οἱ κάτοικοι τῆς Δολοπίας, χώρας κειμένης μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου.

Ε

Ἐνέδρα (ἡ)· χωσιά, παραμόνευμα, καρτέρι· ἐνεδρεύω, παραμονεύω.

Ἐπισθένης-ους (ὁ)· ἀρχηγὸς τῶν ἐξ Ἀμφιπόλεως πελαστῶν τῶν μετὰ τοῦ Κύρου συστρατευσάντων· ἐπαινεῖται διὰ τὴν φρόνησίν του ὑπὸ Ξενοφῶντος.

Εὐτολμία (ἡ)· τὸ νὰ εἶναι τις εὐτολμος—πλήρης τόλμης, θαρραλέος.

Εὐφράτης-ου (ὁ)· ποταμ. τῆς Ἀσίας πηγάζων ἐκ τῶν ὄρεων τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, ἐνούμενος πρότερον μὲ τὸν Τίγρη, μεθ' οὗ σχηματίζει τὴν χώραν τὴν καλουμένην Μεσοποταμίαν.

Ἐφεσος (ἡ)· πόλις τῆς Ἰωνίας ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Καύστρου ἐπίσημος τὸ πάλαι διὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος, κατεδαφισθέντα ὑπὸ τῶν Σκυθῶν τὸ 362 ἀπὸ Χ. Σήμερον λέγεται Ἀγριασουλὸκ (ὁ πολ. Ἐφέσιος).

Ζ

Ζαπάτας (ὁ)· ποταμὸς φέρων ἔτι τὸ ὄνομα, Μέγας Ζάπης, πλησίον τοῦ Τίγρητος.

Ζεὺς, Διὸς καὶ Ζηνὸς (ὁ)· Ὁ ὑπέρτατος θεὸς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ῥέας· πατὴρ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, λατρευόμενος ὑπὸ διαφόρους ἰδιότητας.

Ζηλωτὸς ἡ, ὅν· τὸν ὅποσον πάντες ζηλεύουσιν, ἢ πρέπει νὰ ζηλεύωσι· ζηλευτός, ἀξιοθαύμαστος, ἀξιομίμητος.

Η

- Ἡδυνάθεια** (ἦ)· τὸ οὐσίας. τοῦ ἡδυναθέω, ἀπόλαυσις τῶν ἡδονῶν τοῦ βίου· τὸ τρυφηλῶς καὶ ἐκδότως ζῆν.
Ἡλήθιος α, ον· εὐήθης, ξεχασμένος, ἀνόητος «παντάπασι βλάξ τις καὶ ἡλίθιος».

Θ

- Θάψακος** (ἦ)· πόλις τῆς Συρίας ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου, ὀνομαζομένη καὶ Ἀμφίπολις. Δαίρ, (ὁ πολ. Θαψακηνός).
Θράκη (ἦ)· χώρα τῆς Εὐρώπης ὀριζομένη πρὸς ἀνατολὰς ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, πρὸς μεσημ. ἀπὸ τῆς Προποντιδίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου καὶ πρὸς δυσμὰς τῆς Μακεδονίας, πρὸς ἄρκτον ἀπροσδιόριστως (τὸ ἔθν. Θραξ-κός· τὸ θηλ. Θρασσα καὶ Θραττα Ἀττικῶς).
Θύμβριον (τό)· πόλις τῆς Φρυγίας· ἡ θέσις τῆς πόλεως ταύτης ἀμφισβητεῖται.
Θώραξ-ακος (ὁ)· ἦτο οὗτος προφυλακτικὸς τοῦ στήθους, περιβλήμα ἐκ χαλκοῦ, οὗ τὰ δύο μέρη, τὸ ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν, διὰ τῶν ἐπωμίων προσηνοῦντο καὶ προσεδέγοντο ἰσχυρῶς δι' ἀλύσεων (δεσμῶν, ἢ δι' ἰμάντων ἐπὶ κρίκων· λευκοθώραξ ὁ λευκὸν φορῶν θώρακα).

Ι

- Ἰκόνιον** (τό)· πόλις πρωτεύουσα τῆς Λυκαονίας (τὴν σήμερον καλουμένην Κόνια) (ὁ πολ. Ἰκονιεύς).
Ἰλη (ἦ)· τάγμα στρατιωτῶν, σῶμα στρατοῦ ἰδίως ἰπ-

πέων. Οὕτω λέγεται καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον περὶ τοῦ ἵππικοῦ.

Ἴπποδρομίον (τό): ὁ τόπος ἐν ᾧ ἔτρεχον ἔφιπποι, τίς θὰ φθάσῃ ταχύτερον εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν.

Ἴσθμὸς (ὁ): στενὴ δίοδος καὶ ἰδίως τὸ μεταξὺ δύο θαλασσῶν. Κυρίως λέγεται ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Ἴστίον (τό): ἐν γένει πανί, ὕφασμα· ἰδίως δὲ (καὶ μάλιστα πληθ.) τὸ πανί, τοῦ πλοίου, ἐκ τοῦ ἰστός, κατάρτι πλοίου.

Ἴωνία (ἡ): μεταξὺ Αἰολίδος καὶ Καορίας, παραλίας τῆς Μ. Ἀσίας, συγκροτουμένη ἐκ 12 ἐλευθέρων πόλεων, συγκροτουσῶν δημοκρατικὴν τινα συμπολιτείαν (ἔθν.

Ἴων-ωνος.

Κ

Καιναὶ (αἱ): πόλις περὶ τὸν Τίγριν. Τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως ταύτης, ἐν ἧ εὐρέθησαν λείψανά τινα τῆς τῶν Ἀσσυρίων τέχνης καλοῦνται *Καλὰ Σερκαί*.

Κλεάνωρ-ρος (ὁ): Ὀρχομένιος, εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν μετὰ τοῦ Κύρου συνεκστρατευσάντων.

Κλέαρχος-ου (ὁ): Λακεδαιμόνιος στρατηγὸς τῶν μετὰ Κύρου τοῦ νεωτέρου Ἑλλήνων ἀνὴρ ἰκανώτατος κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ξενοφῶντος, φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνους διὰ προδοσίας.

Κάνδους-υος (ὁ): λέξις Περσικὴ· εἶδος Περσικοῦ ἐπανωφορίου μὲ μανίκια, οὗ τὸ σχῆμα εὐρίσκεται ἐν νομίσματι.

Καππαδοκία (ἡ): χώρα μεσόγειος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μεταξὺ Παφλαγωνίας, Ἀρμενίας, Λυκαονίας καὶ Φρυγίας (ἔθν. Καππαδόκης).

Καπίθη (ἡ): καὶ Κάπετις-ιδος· εἶδος μέτρου χωροῦν

δύο χοίνικας Ἀπτικᾶς· ἡ δὲ χοϊνιζ περιελάμβανε τὸ $\frac{1}{48}$ τοῦ μεδίμνου, ἤτοι δράμια 324· ἕκαστος στρατιώτης ἐλάμβανε σιτηρέσιον καθ' ἡμέραν μίαν χοϊνικα.

Κάπρος (ὁ)· ἀγροίχοιρος· ἀγριογούρουνον· σὺς ἀγριο· σάγρος.

Καστωλὸς (ἡ)· ἴσως πόλις ἐν Λυδίᾳ, ἧς ἡ θέσις ἀβέβαιος.

Καῦστρος (ὁ)· ποταμὸς τῆς Ἰωνίας χυνόμενος μεταξύ Κολοφῶνος καὶ Ἐφέσου εἰς τὴν θάλασσαν (Καρὰ-σοῦ)· «Καῦστρον πεδιον»· πεδιάς μεταξύ Λυδίας καὶ Ἰωνίας ποτιζομένη ὑπὸ ὀμωνύμου ποταμοῦ.

Κελαιναὶ (αἱ)· πόλις πρωτεύουσα τῆς Φρυγίας ἔκειτο πλησίον τῆς σημερινῆς Τουρκικῆς πόλεως *Δυναϊρ*.

Κέρας-ατος, καὶ αος-ως (τό)· 1) εἶδος αὐλοῦ ἢ σάλπιγξ· 2) πτέρυξ στρατεύματος (ἴδ. πτέρυξ).

Κελικία (ἡ)· ἐπαρχία παραθαλάσσιος τῆς Μ. Ἀσίας μεταξύ Συρίας, Καππαδοκίας, Λυκαονίας, Παμφυλίας καὶ Ἰσαυρίας διαιρουμένη εἰς τραχεῖαν ἢ ὄρεινὴν καὶ πεδινὴν (τὸ ἔθν. Κίλιζ τὸ θηλυκ. Κίλισσα).

Κορσωτῆ (ἡ)· πόλις ἔρημος τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ νήσου τινὸς τοῦ Μάσκα ποταμοῦ.

Κολοσαὶ (αἱ)· πόλις τῆς Φρυγίας ἐπὶ τοῦ Λύκου ποταμοῦ, αἱ ὕστερον *Χῶναι*, καταστραφεῖσα ὑπὸ σεισμοῦ περὶ τὸ 65 ἀπὸ Χριστοῦ· ἡ πόλις ἀργότερον ἐγένετο διάσημος διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· (ὁ πολ. Κολοσσηνὸς καὶ Κολασσαεύς).

Κτησίας-ου (ὁ)· Ἐκ Κνίδου τῆς Καρίας ἐγένετο ἰατρός ἐπὶ ἔτη 17 τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ ἔγραψεν ἐπωφεληθεῖς ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀρχείων Περσικὴν ἱστορίαν ἐκ βιβλίων 23, ἧτις ἔφθανε μέχρι τοῦ 399 π. Χ., ἐξ ἧς ἀποσπάσματα μόνον ἔχομεν.

Κύρος (ὁ)· Πρὸς διαφορὰν τοῦ ἀρχαίου Κύρου λέγεται νεώτερος, υἱὸς Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ἀδελφὸς δὲ Ἀρταξέρξου, βασιλέως τῶν Περσῶν, ἀνὴρ φιλόδοξος καὶ γενναῖος, ζητήσας βοηθείαν τῶν Ἑλλήνων νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν ἀδελφόν του· ἐφονεύθη εἰς τὴν περὶ τὰ Κούναξα μάχην.

Λ

Λοχαγία (ἡ)· τὸ ἀξίωμα τοῦ λοχαγοῦ, τοῦ διοικοῦντος λόχον, σῶμα στρατιωτῶν, συνήθως ἐξ 100 ἀνδρῶν.

Λυδία (ἡ)· ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ Καρίας, Μυσίας, Φρυγίας καὶ Αἰγαίου πελάγους (ἔθν. Λυδός).

Λύκαια (τό)· (ἐνν. ἱερά)· ἑορτὴ εἰς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διός· Λυκαῖος ὁ κατοικῶν εἰς τὸ Λύκαιον, ὄρος τῆς Ἀρκαδίας· ἐν ταύτῃ τῇ ἑορτῇ ἔτρεχον οἱ ἵππεις εἰς τὸν ἵππόδρομον, οἱ δὲ πεζοὶ εἰς τὸ στάδιον.

Μ

Μαίανδρος (ὁ)· ποταμὸς τῆς Μ. Ἀσίας, παροιμιάζομενος διὰ τὰς περιελίξεις του, πηγάζων ἐκ τῆς Φρυγίας καὶ διὰ τῶν συνόρων τῆς Λυδίας καὶ Καρίας χυνόμενος μεταξὺ Πριήνης καὶ Μιλήτου εἰς τὸ Ἰκάριον πέλαγος.

Μαρσύας (ὁ)· 1) ποταμὸς τῆς Φρυγίας πηγάζων ἐκ τῆς πόλεως τῶν Κελαινῶν καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Μαίανδρον· 2) υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου, ὡς εὐρῶν τοὺς ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ῥιφθέντας αὐλοῦς, καὶ ἀσκηθεὶς εἰς τὴν μουσικὴν ἐτόλμησε νὰ διαγωνισθῇ πρὸς τὸν Ἀπόλλωνα, ἀφ' οὗ ἐνίκηθη καὶ ἐδάρα ζῶν.

Μένων-ωνος (ὁ)· στρατηγὸς μισθοφόρων Ἑλλήνων, συνεχ-

στρατεύσας μετὰ τοῦ Κύρου· ἰδιοτελής καὶ δόλιος, φονευθεὶς καὶ οὗτος οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ Ἀρταξέρξου.

Μηδία (ἡ)· ἐπαρχία τῆς Ἀσίας μεταξὺ Ἀρμενίας καὶ Ἀσσυρίας διαιρεῖται εἰς τὴν Ἀτροπατηνὴν ἢ μικρὰν Μηδεῖαν, καὶ εἰς τὴν μεγάλην Μηδεῖαν (Ἰράκ-Ἀτσεμί). «Μηδεῖας τεῦχος» τὸ ἄλλως καλούμενον «Σεμιράμιδος ἐπιτείχισμα,» τεῖχος ἐκτεινόμενον ἐπὶ 400 σταδίου μεταξὺ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου καὶ χωρίζον τὴν Μεσοποταμίαν τῆς Βαβυλωνος· (ἔθνικ. Μῆδος).

Μιλτοκύθης (ὁ)· Θραξ τις παρὰ Ξενοφῶντι αὐτομολήσας πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἀσίας.

Μιλήτος (ἡ)· πόλις τῆς Ἰωνίας ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ περίφημος διὰ τὸ ἐμπόριόν της καὶ τὰς πολλὰς ἀποικίας, ἃς ἐξέπεμψεν· (ὁ πολίτ. Μιλήσιος).

Μυσία (ἡ)· ἐπαρχία τῆς Μ. Ἀσίας μεταξὺ Βιθυνίας, Λυδίας, Ἰωνίας, Ἑλλησπόντου καὶ Αἰγαίου, διαιρουμένη εἰς μικρὰν καὶ μεγάλην· περιέχει πόλεις τὴν Τρωάδα καὶ τὴν Πέργαμον· (ἔθν. Μυσός).

Μάσκας (ὁ)· ποταμὸς τῆς Μεσοποταμίας χυνόμενος εἰς τὸν Εὐφράτην.

N

Νίκαρχος (ὁ)· Ἀρκάς τις παρὰ Ξενοφῶντι.

Ξ

Ξενίας-ου (ὁ)· Ἀρκάς τις ἐκ τῶν στρατηγῶν τοῦ Κύρου δραπετεύσας ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τοῦ Πασιώνος.

Ξενικός-ἡ-ὄν· ὁ ἀνήκων εἰς ξένον· «τὸ ξενικόν» (ἐνν. στρατεύμα), οἱ ξένοι, μισθωτοὶ στρατιῶται.

Ξενοφῶν-ῶντας (ὁ)· συγγραφεὺς τῆς Κύρου Ἀναβά-

σεως καὶ ἄλλων ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις τὸ γ' ἔτος τῆς 83 Ὀλυμπιάδος, μαθητῆς τοῦ Σωκράτους, ἀκολουθήσας τὸν Κύρον εἰς τὴν κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου στρατείαν, μετὰ τὸν θάνατον τῶν στρατηγῶν ἐκλεχθεὶς αὐτὸς στρατηγός, ἠδυνήθη διὰ μυρίων κινδύνων καὶ διὰ τῆς φρονήσεώς του νὰ σώσῃ τὸν στρατὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπαναγάγῃ εἰς Ἑλλάδα. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξώρισαν αὐτὸν ὡς λακωνίζοντα, ἠγόρασε κτήμα πλησίον τῆς Σκιλλοῦντος ἐν Ἡλιδι καὶ ἐκεῖ διήγαγε τὸν βίον· ἀπέθανε δὲ ἐν Κορίνθῳ 93 ἐτῶν γενόμενος.

Ξέρξης-ου (ὁ)· υἱὸς Δαρείου τοῦ Ὑστάτου βασιλέως τῶν Περσῶν ἐκστρατεύσας κατὰ τῆς Ἑλλάδος (ἀπὸ τοῦ 486—465 π. X.).

Ο

Ὀβολός- (ὁ) τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς δραχμῆς, ἦτοι λεπτὰ 18 περὶπου, σημερινά.

Ὀλύμπιος (ὁ)· πολίτης τῆς Ὀλύμπου, πόλεως ὄχυρᾶς τῆς Μακεδονίας μεταξὺ τοῦ ὄρους Ἄθωνος καὶ τῆς Χερσονήσου Παλλήνης.

Ὀμοτράπεζος (ὁ, ἡ)· ὁ συντρώγων εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν μετὰ τινος.

Ὀργυῖά (ἡ)· ἰσοδυναμεῖ πρὸς 6 Ἑλληνικ. πόδας, ἦτοι 1 μέτρον καὶ 0,84.

Πλέθρον = τὸ 6^{ον} ἐνὸς σταδίου = 100 Ἑλλην. πόδας, = 30 μέτρ. 3,66 καὶ 0,6.

Βῆμα = $2\frac{1}{2}$ Ἑλλ. πόδ. = 0,76 τοῦ μέτρου καὶ 0,7.

Πῆχυς = $1\frac{1}{2}$ Ἑλλην. πόδας = 0,46 τοῦ μέτρου.

Ποῦς Ἑλληνικὸς $30\frac{1}{2}$ τοῦ μέτρου.

Ὀρόντας καὶ ης. (ὁ)· Μεγιστάν τις τῶν Περσῶν συγ-

γενῆς τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου, ὑπηρετῶν παρὰ τῷ Κύρῳ καὶ φονευθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὡς φωραθεὶς ἐπιβουλεύων αὐτόν.

᾽Οχετὸς-οῦ (ὁ)· ἀυλάκιον πλήρες ὕδατος, δι' οὗ ποτίζουσι τοὺς ἀγρούς.

᾽Οπλίτης-ου (ὁ)· στρατιώτης πεζός, βαρέως ὠπλισμένος οὔτοι ἔφερον κράνος, θώρακα, κρημίδα, ἀσπίδα, δόρυ καὶ ξίφος.

II

Παιᾶν-ᾶνος (ὁ)· ἐμβατήριον, ἄσμα πολεμικὸν εἰς τιμὴν τοῦ Ἄρεως, θεοῦ τοῦ πολέμου — παιανίζω· ψάλλω παιᾶνα πρὸ τῆς μάχης,

Παραμηρέδιον (τό)· πληθ. παραμηρέδια (τά)· θωρακοειδῆ τῶν μηρῶν σκεπάσματα.

Πάροδος (ῆ)· δρόμος, κυρίως στενόν, μονοπάτι.

Παρασάγγης-ου, (ὁ)· λέξ. Περσική, μέτρον ἐκτάσεως ἐν Περσίᾳ περιέχον 30 στάδια ἢ 3750 βήματα. Ἐν στάδιον = 600 Ἑλλ. πόδας ἤτοι 184 μέτρα· 40 δὲ στάδια ἀποτελοῦσιν ἐν γεωγραφικ. μίλιον· ὥστε ὁ παρασάγγης εἶναι ἴσος πρὸς $\frac{3}{4}$ τοῦ γεωγραφ. μιλίου.

Πασίων-ωνος (ὁ)· Μεγαρεύς· εἷς τῶν στρατηγῶν τοῦ μετὰ Κύρου, δραπετεύσας μετὰ τοῦ Ξενίου.

Πελταστής-οῦ (ὁ)· στρατιώτης καλούμενος οὕτω ἐκ τῆς πέλτης.

Πέλτη (ῆ)· ἦτο μικρὸν ἀκόντιον, ριπτόμενον κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

Πέρινθος (ῆ)· πόλις τῆς Θράκης ἐπὶ τῆς Προποντίδος, ἢ ὕστερον Ἡράκλεια (πολίτ. Περίνθιος).

Πισίδαί (αἰ)· ὄνομα λαοῦ ἀντὶ χώρας· ὁ ὀρεινὸς οὗτος πολεμικὸς λαὸς ἔκει πρὸς νότον τῆς Φρυγίας. Ἡ χῶ-

ρα ἀπαντᾷ Πισιδία καὶ τὸ ἔθνικ. Πισίδης καὶ Πισιδεύς.

Πολεμικὸς-ή, -όν· (ὁ)· ἐπιτήδειος εἰς τὸν πόλεμον (ἡ πολεμική), ἔνν. ἡ τέχνη «τὰ πολεμικά» (ἔνν. ἔργα).

Προμετωπίδιον (τό)· σκέπασμα ἢ στολίδιον τοῦ μετώπου τῶν ἵππων.

Προκλῆς-έους (ὁ)· Σπαρτιάτης τις ἀπόγονος τοῦ βασιλέως Δημαράτου, ἄρχων χώρας τινὸς τῆς Ἀσίας.

Πρόξενος (ὁ)· Βοιωτός, εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν μετὰ Κύρου Ἑλλήνων, μαθητὴς τοῦ Γοργίου καὶ φίλος τοῦ Ξενοφῶντος, φονευθεὶς δολίως ὑπὸ τοῦ Τισσαφέρνηου μετὰ τῶν ἄλλων.

Πτέρυξ-υγος (ἡ)· ἡ πτεροῦγα τοῦ πτηνοῦ καὶ πᾶν ὅ,τι ὁμοιάζει πρὸς αὐτήν, ἰδίως δὲ τοῦ στρατοῦ· ἴδ. κέρας.

Πύλη (ἡ)· πληθ. αἱ πύλαι· δὲν εἶναι χώρα, ἀλλὰ φρούριον πιθανῶς ἐν τοῖς ὄρεισι τῆς Βαβυλωνίας.

Πυθαγόρας (ὁ)· ναύαρχος τῶν Λακεδαιμονίων.

Σ

Σάρδεις-εων (αἱ)· πρωτεύουσα τῆς Λυδίας ἐπὶ τῆς πεδιάδος τῆς περὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν καὶ τοῦ ὄρους Τιμώλου (πολ. Σαρδιανός).

Σάτυρος (ὁ)· κατὰ τὴν μυθολογίαν τραγόμορφοί τινες καὶ ἀσελγεῖς δαίμονες ὄπαδοὶ τοῦ Διονύσου, διατρίβοντες εἰς τὰ ὄρη καὶ τοὺς δρυμούς.

Σίγλος (ὁ)· μέτρον βάρους καὶ νόμισμα Ἀττικὸν ἰσοδυναμοῦν πρὸς $7\frac{1}{12}$ ὀβολοὺς Ἀττικοῦς, ἧτοι ὡς βάρους 5,56 τοῦ γραμμαρίου· ὡς νόμισμα, 98 φενίγια ἧτοι λεπτὰ σημερινά σχεδὸν 126 (1 δραχ. καὶ 26).

Σελανός (ὁ)· μάντις Ἀμβρακιώτης ἐκ τῶν μετὰ Κύρου τοῦ νεωτέρου Ἑλλήνων.

Σιταγωγός (ὁ, ἡ)· πλοῖον μεταφέρον σίτον, ἢ χρησιμεύον πρὸς μεταφορὰν σίτου.

Σιττάκη ἢ Σιτάκη (ἡ)· πόλις τῆς Βαβυλωνίας, ἀπέχουσα 15 στάδια τοῦ Τίγρητος ('Ἐσκι Μπαγδάτ).

Σκευοφόρος (ὁ, ἡ)· ὁ φέρων τὰ σκεύη τινος· «σκευοφόροι» οἱ ὑπηρετοὶ τοῦ στρατεύματος· «τὰ σκευοφόρα» (ἐνν. ἄρματα ἢ κτήνη) τὰ μετακομίζοντα τὴν ἀποσκευήν.

Σκηπτούχος (ὁ, ἡ)· 1) ὁ φέρων σκῆπτρον βασιλέως· 2) παρὰ Πέρσας μεγιστάν, ἄρχων· τιμητικὸς τίτλος.

Σοφαίνετος (ὁ)· Στυμφάλιος ἐξ Ἀρκαδίας· εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν μετὰ τοῦ Κύρου Ἑλλήνων.

Στάδιον (τό)· 1) μέτρ. ἐκτάσεως περιέχον 600 Ἑλλ. πόδας ἢ 125 βήματα· 2) ὁ τόπος ἐνθα ἠγωνίζοντο εἰς τὸν δρόμον.

Σταθμὸς-οῦ (ὁ)· τὸ κατάλυμα, ἐνθα κατέλυον τὸ ἐσπέρας· δὲν ἦτο δὲ ὠρισμένον τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέχρι τοῦ ἄλλου σταθμοῦ, διότι δύναται τις νὰ φθάσῃ καὶ ταχύτερον καὶ βραδύτερον· ἡ λέξις εἰσήχθη παρ' ἡμῖν «σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου» «σταθμάρχης».

Στλεγγίς-ίδος (ἡ)· ζύστρα, ἣν μετεχειρίζοντο εἰς τὸ λουτρὸν καὶ πρὸς καθαρισμόν τοῦ ρυπαινομένου σώματος ἐκ τοῦ ἰδρώτος καὶ τοῦ κονιορτοῦ, καὶ τοῦ ἀλείμματος.

Στρατήγημα (τό)· ἔργον στρατηγοῦ, κίνημα πολεμικὸν καὶ ἰδίως μηχανήμα πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ ἐχθροῦ.

Στρουθοκάμηλος (ὁ, ἡ)· εἶδος πτηνοῦ ἔχον πόδας καὶ λαϊμόν ὡς τῆς καμήλου· τὰ πτερά του χρησιμεύουσι πρὸς στολισμόν τῶν γυναικείων πέλων· λέγεται καὶ στρουθὸς ὁ λυθικός, ἢ στρουθὸς ἡ μεγάλη.

Συρία (ή)· ἐπαρχία τῆς Ἀσίας ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ταύρου μέχρι τῆς Αἰγύπτου ἐξελαμβάνετο πολλάκις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀντὶ τῆς Ἀσσυρίας (ἔθν. Σύρος).

Σχεδία (ή)· ναῦς ἐκ τοῦ προχείρου κατεσκευασμένη.

Σωκράτης-ους (ὁ)· αἰτ. Σωκράτη καὶ Σωκρήτην· εἰς τῶν στρατηγῶν τῶν μετὰ τοῦ Κύρου Ἑλλήνων ἐξ Ἀχαιῶν.

Σωσίας-ου (ὁ)· ἀρχηγὸς τῶν ἐκ Συρακουσῶν στρατευσαμένων μετὰ τοῦ Κύρου Ἑλλήνων.

Τ

Ταμῶς-ῶ (ὁ)· Αἰγύπτιος ἐκ Μέμφιδος· σατράπης τῆς Ἰωνίας καὶ ὕστερον ἡγεμῶν τοῦ στόλου Κύρου τοῦ νεωτέρου.

Ταρσὸς (ή)· καὶ Ταρσοὶ (οἱ)· πόλ. πρωτεύουσα τῆς Κιλίας ἐπὶ τοῦ Κύδνου ποταμοῦ (πολ. Ταρσεύς).

Τάφρος (ή)· ὄρυγμα ἐπίμηκες· χανδάκι.

Τευθρανία (ή)· πόλις τῆς Μυσίας· καθέδρα τῶν βασιλέων αὐτῆς, ἐπὶ τοῦ Καίκου ποταμοῦ.

Τιάρα (ή)· λέξις Περσική· εἶδος καλύμματος τῆς κεφαλῆς παρὰ Πέρσαις, (σαρίκι-μπερέτα)· εἶτα στέμμα βασιλικόν, κίδαρις.

Τίγρης-ητος καὶ Τίγρις-ιδος (ὁ)· ποταμὸς τῆς Ἀσίας πηγάζων ἐκ τῆς Ἀρμενίας καὶ ῥέων πρὸς Ἀνατολὰς τῆς Μεσοποταμίας, ἐνούμενος ἔπειτα μὲ τὸν Εὐφράτην καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Τισσαφέρνης γεν. ους δοτ. εἰ καὶ η· Πέρσης σατράπης ἐπὶ Δαρείου τοῦ Ὀχοῦ ἢ Νόθου καὶ Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος· ἐχθρὸς τοῦ Κύρου, νικηθεὶς ὕστερον

ὑπὸ τοῦ Ἀγησιλάου καὶ ἀποτμηθεὶς τὴν κεφαλὴν κατὰ προσταγὴν τοῦ Ἀρταξέρξου.

Τράλλεις-εων (αί)· πόλις τῆς Λυδίας παρὰ τὸ ὄρος Μεσσωγίδα· (πολ. Τραλλιανός)· τανῦς Ἀιδίνιον.

Τριήρης-εος, (ή)· γεν. πληθ. τριήρων καὶ τριήρων· ἔνν. ναῦς· εἶδος πολεμικοῦ πλοίου ἔχον τρεῖς ἄλλεπαλλήλους σειρὰς κωπῶν εἰς ἐκάστην πλευράν.

Τολμίδης-ου (ὁ)· κῆρυξ παρὰ Κύρω τῷ νεωτέρῳ, Ἡλεῖος.

Υ

Ὑπαρχος (ὁ)· διοικητὴς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἄλλου, τοποτηρητής, ὑποδιοικητής, ἀντιστράτηγος.

Ὑπόμνημα (τό)· ὅ,τι χρησιμεύει πρὸς ὑπόμνησιν, δι' ἐνθύμησιν.

Φ

Φάλαγγξ-αγγος (ή)· σῶμα στρατιωτῶν πυκνῶς παρατεταγμένον εἰς μάχην· ἐνίοτε στρατόπεδον.

Φαλένος (ὁ)· Ἕλληνας εἰς τῇ αὐλῇ τοῦ Ἀρταξέρξου τοῦ μνήμονος.

Φρουράρχος (ὁ)· ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς ἢ φρουρίου.

Φρουγία (ή)· ἐπαρχία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μεταξὺ Βυθυνίας, Παφλαγονίας καὶ Καππαδοκίας, διαιρουμένη εἰς μεγάλην καὶ μικράν (ἴδ. χάρτην), ὁ κάτοικος Φρύξ-υγός, Φρύγες.

Φοινίκη (ή)· χώρα τῆς Ἀσίας ἐκτεινομένη παρὰ τὴν Μεσόγειον μεταξὺ Συρίας καὶ Αἰγύπτου, (τὸ ἔθν. Φοινιξ-ικός).

Φυγάς-άδος (ὁ, ή)· πολίτης καταδεδικασμένος νὰ φύ-

γη ἐκ τῆς πατρίδος του, ἢ βιασμένος νὰ πράξῃ τοῦτο· ἐξόριστος.

Φύσκος (ὁ)· ποταμός τῆς Ἀσσυρίας παρὰ τὴν πόλιν Ὡπιν.

X

Χάλος (ὁ)· ποταμός τῆς Συρίας, οὗ οἱ ἰχθεῖς ἐνομίζοντο ἱεροὶ παρὰ τῶν ἐγγυωρίων.

Χαρμάνδη (ἡ)· πόλις τῆς Μεσοποταμίας ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου (ὁ πολ. Χαρμανδαῖος).

Χειρίσοφος (ὁ)· Λακεδαιμόνιος τις στρατηγός, εἰς τῶν μετὰ Κύρου ἐκστρατευσάντων Ἑλλήνων.

Χερσόνησος (ἡ)· ἐκαλεῖτο ἡ Θρακικὴ ἢ Θρακία, καὶ κατ' ἐξοχὴν Χερρόνησος· εἶναι ἡ σήμερον χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως.

Χιτῶν-ωνος (ὁ)· φόρεμα κυρ. μάλλινον, τὸ ὅποῖον ἐφόρουσαν κατὰσαρκα, ὡς τῶρα τὸ ὑποκάμισον· γεν. ἔνδυμα, σκέπασμα. Οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοτέλους (1, 2, 16) ἐφόρουσαν χιτῶνας φονοικίους πρὸς τοὺς πολέμους, διότι καὶ τὸ χρώμα τοῦτο εἶναι ἀνδρικόν, καὶ διότι τὸ αἱματώδες τοῦ χρώματος ἐθίζει νὰ καταφρονῶσι τὴν χύσιν τοῦ αἵματος.

Χρυσοχάλινος (ὁ)· ἵππος, ἔχων χρυσοῦν χαλινόν.

Χοῦνιξ-ικος (ἡ)· εἶδος μέτρου διὰ τὰ γεννήματα, ἔχουσαι 4 κοτύλας ἢ 2 περίπου λίτρας, καὶ ἦτο ἀρκετὴ πρὸς ἡμερούσιον τροφήν ἐνός ἀνθρώπου· ἴδ. κοτύλη.

Ψ

Ψάρος (ὁ)· ποταμός, καλούμενος νῦν Σειχοῦν πρὸς βαρρᾶν τῆς πόλεως Ἀδάνων.

Ω

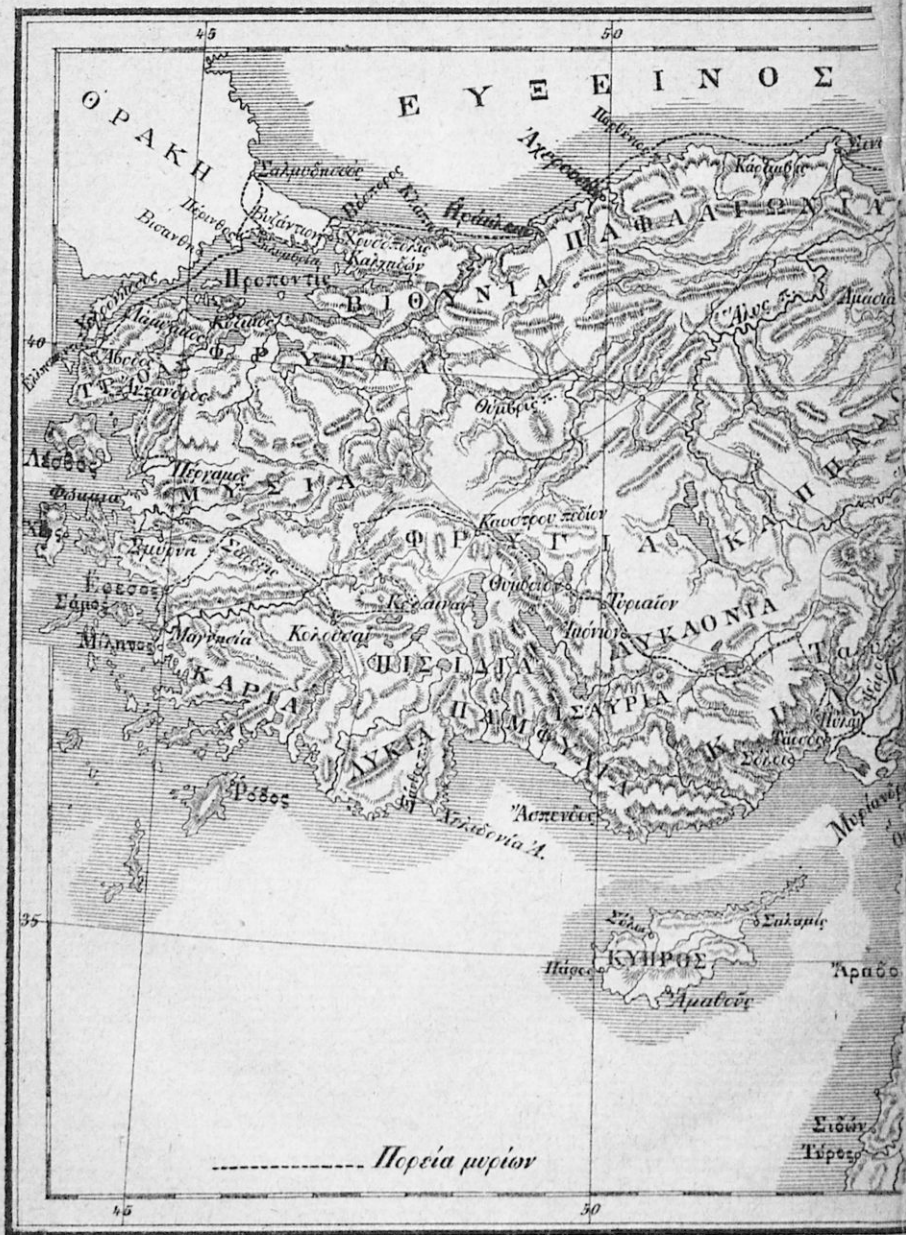
***Ωπις**-ιδος (ή)· ποταμός τῆς Ἀσσυρίας ἐπὶ τοῦ Τίγριδος.

***Ωπίς**-ιδος (ή)· εἶδ. πτηνοῦ (ἀγριόχηννα) μὲ πτερὰ περιτὰ ὠτα ἐξέχοντα.

Τ Ε Λ Ο Σ

ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

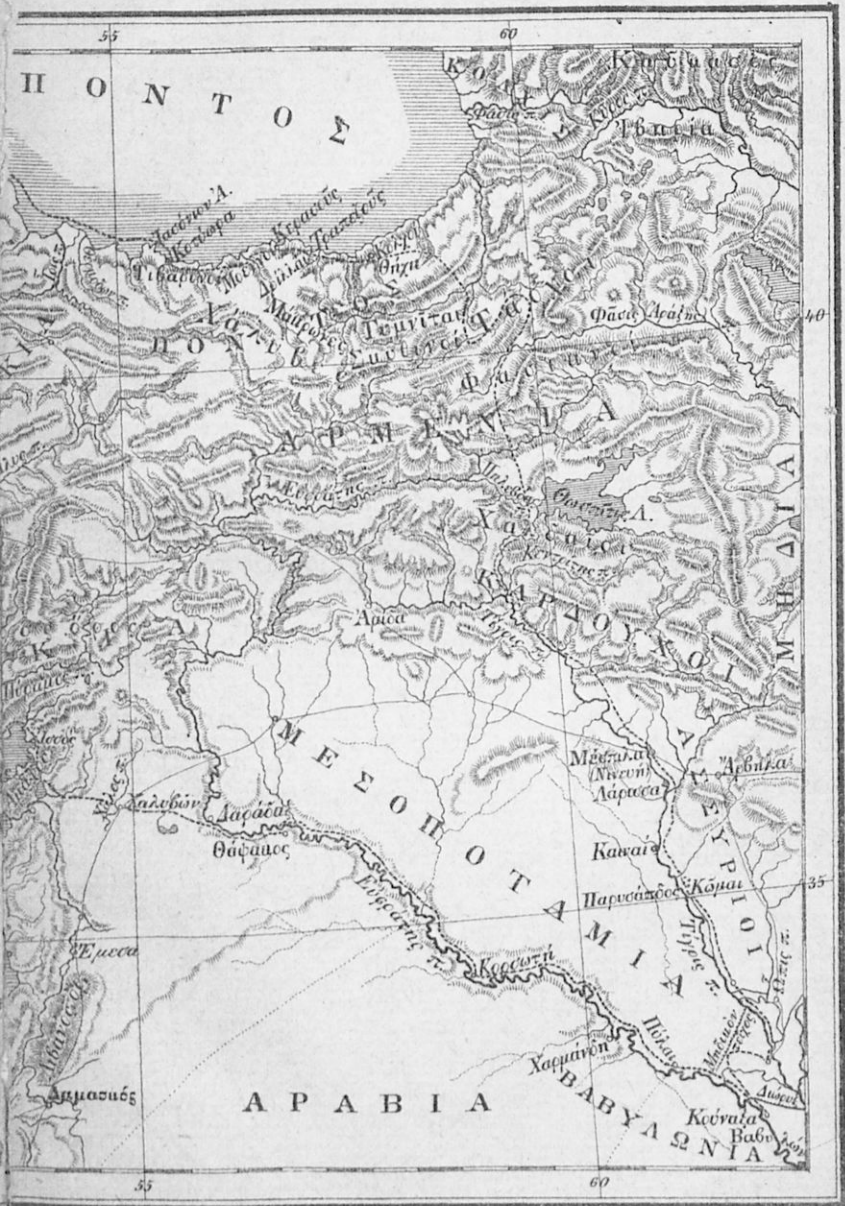

Δι. Κ. Γκούρδαν. Χθόναν.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

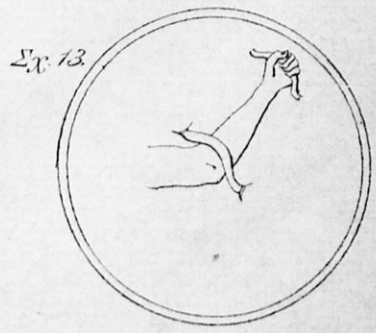
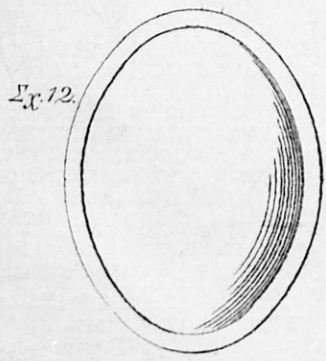
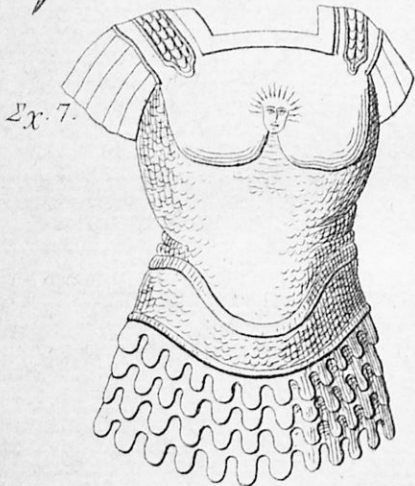
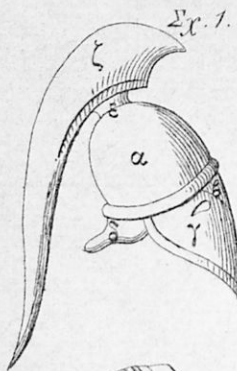

ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

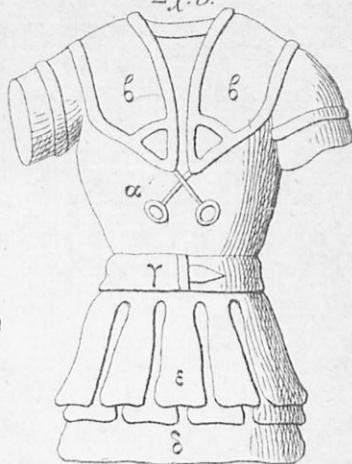
Σχ. 4.

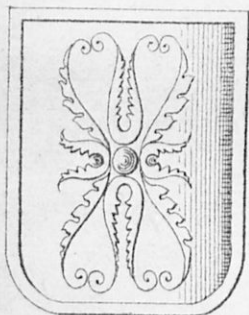
Σχ. 5.

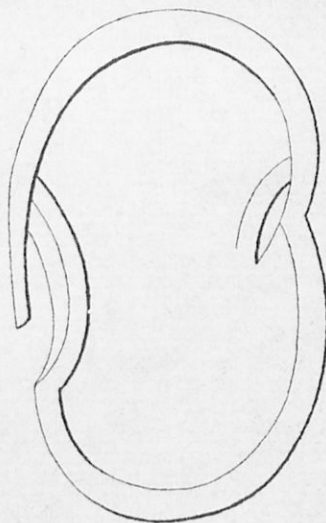
Σχ. 6.

Σχ. 10.

Σχ. 11.

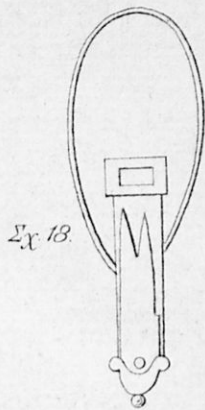

Σχ. 14.

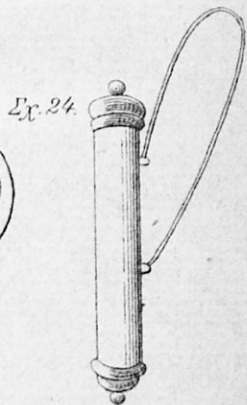
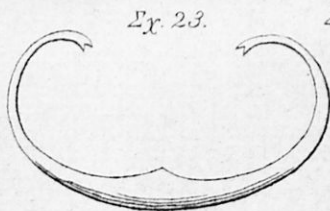

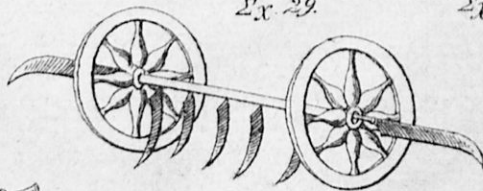
Σχ 19

Σχ 28

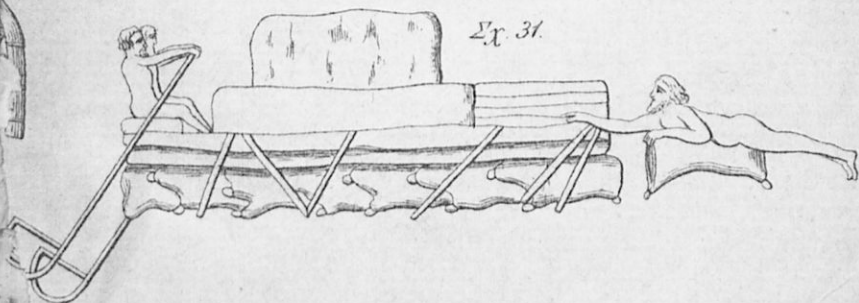
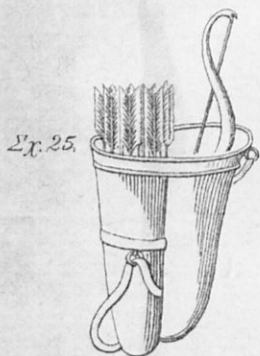
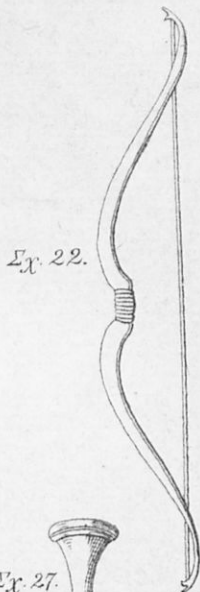
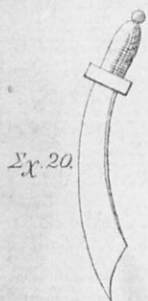
Σχ 29

Σχ 30

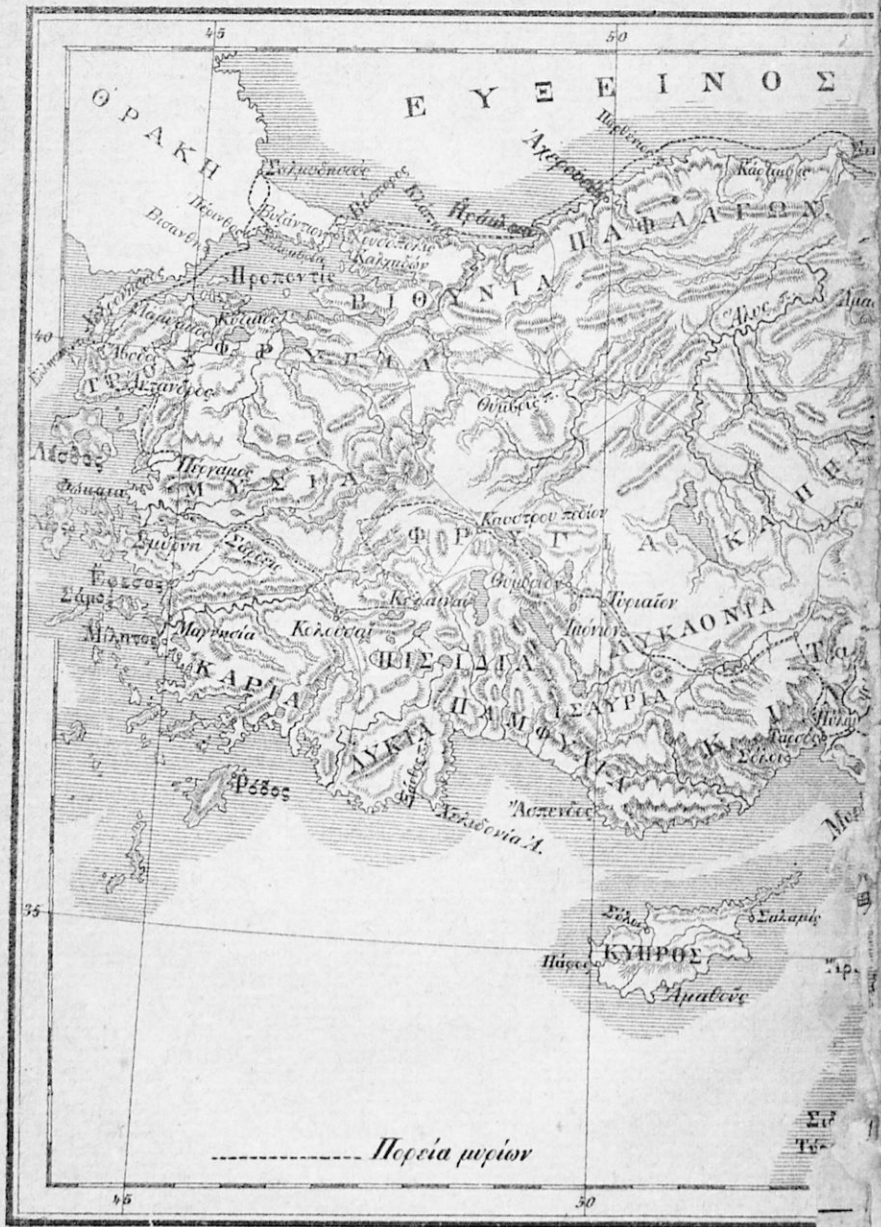

Χάρτης
. Τῆς πόρειας τῶν μεγάλων Ἑλληνικῶν

~~Σωάνης Ν. Γουλιανίου~~
1.8.90.

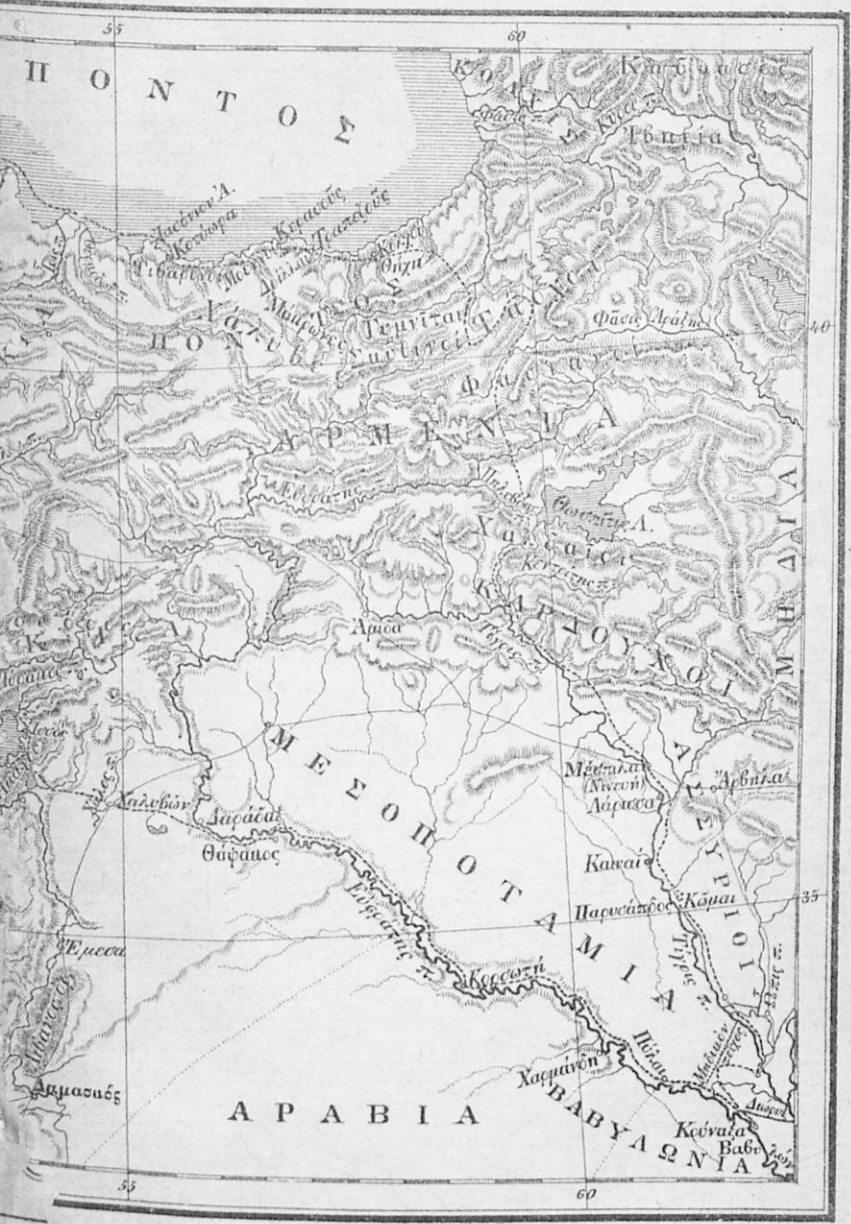
ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ

Δ. Κ. Γεωργίου Αθήναι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

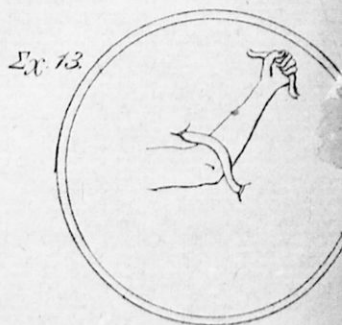
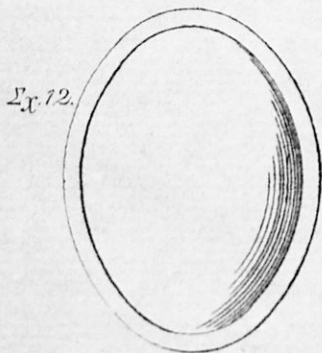
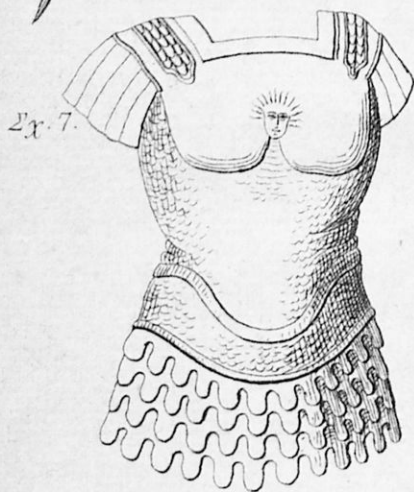
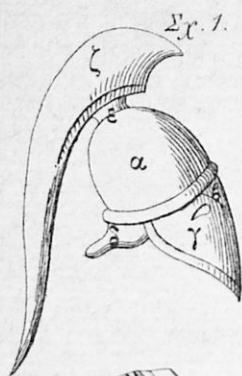
ΤΩΝ ΜΥΡΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

2. Πέννες.

Μαυμαρού

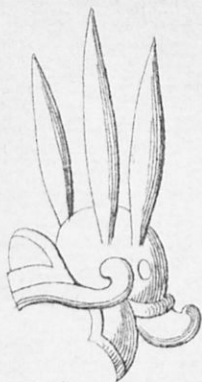

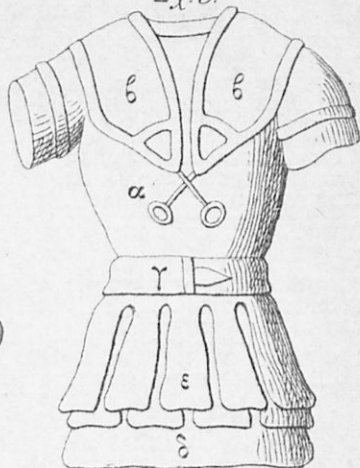
Σχ. 4.

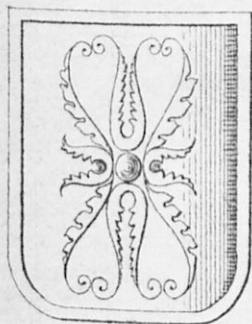
Σχ. 5.

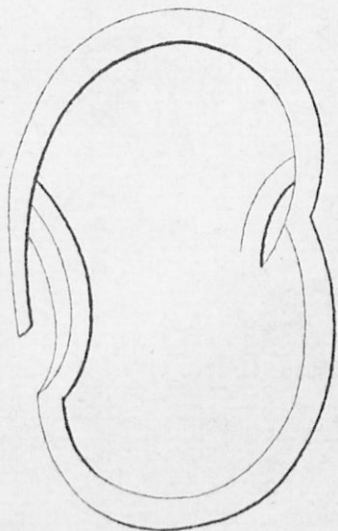
Σχ. 6.

Σχ. 10.

Σχ. 11.

Σχ. 14.

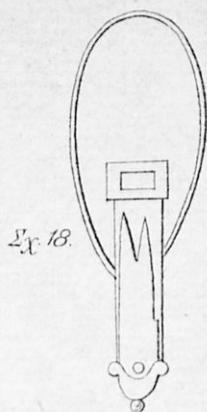
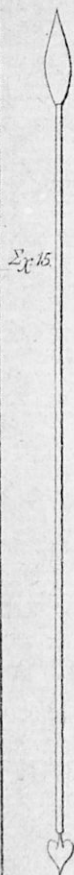

Fig. 19

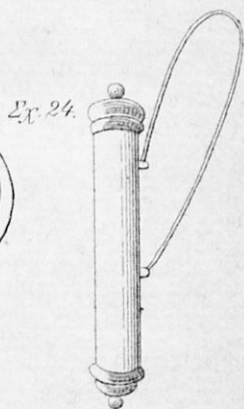
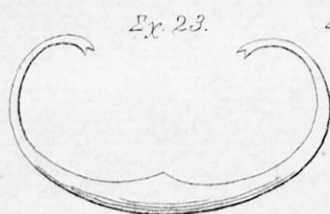

Fig. 28

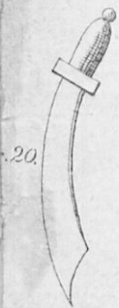

Fig. 29

Fig. 30

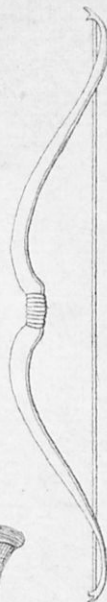

Σχ. 21.

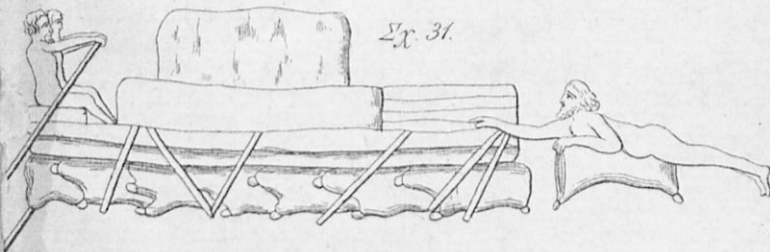
Σχ. 22.

Σχ. 26.

Σχ. 27.

1890
W. J. ...

WEDNESDAY : D
 Beirut a. 06.05 >>> I
 16.50 >>> SK 866 (D
 19.05, Dusseldorf a. 1
 in a. 20.40 Wednesd

WEDNESDAY : Dama
 18.40 >>> SK 844 (DC
 03.30, d. 04.15, Genev
 PA 680 (DC-4, T) d.

MONDAY : Dama
 a. 05.15, d. 06.00,
 >>> SR 250 (Metro
 BEG 99 (Visc., T)
 SUNDAY : Dama
 a. 06.05 >>> SK 832 (I
 Tuesday.
 TUESDAY : Dama
 to a. 02.25 >>> SK 874
 15.25, Monday.
 SUNDAY : Dama
 a. 09.35 >>> KL 864 (S
 Rome a. 04.15, d. 05.0
 a. 21.20, Sunday.
 SUNDAY : Dama
 a. 06.05 >>> SK 832 (I
 d. 10.15, Istanbul a. 1
 d. 10.15, Istanbul a. 1
 Saturday.
 SATURDAY : Dam
 Istanbul a. 11.20, d. 12
 d. 17.10, Dusseldorf
 THURSDAY : Dam
 Istanbul a. 11.20 >>> K
 a. 19.15, d. 20.15, A
 Amsterdam a. 21.20,
 16.05, Dusseldorf a.
 10.50 >>> SK 866 (I
 Beirut a. 06.05 >>> I
 WEDNESDAY : D
 20.20, Amsterdam
 >>> KL 226 (Conv
 a. 03.30, d. 04.15,
 18.45 >>> SK 844 (I
 TUESDAY : Dama
 KL 224 (Conv., T)
 d. 13.30, Vienna a.
 a. 02.25 >>> SK 97
 TUESDAY : Dama
 dam a. 21.20, Tr
 Dusseldorf a. 17.3
 d. 09.15, Istanbul
 to a. 02.25 >>> SK 8
 TUESDAY : Dam
 KL 242 (Conv., T
 >>> SR 250 (Metro
 a. 05.15, d. 06.00, I

00 000
 00 018
 00 017
 00 016
 00 013
 00 012
 00 000
 00 000
 00 007
 00 006
 00 005
 00 004
 00 003
 00 002

EFFECTIVE
 INDEX N° 1
 Dec. 4/1958
 DAM 7. 1.

EX

Damascus PA 115 (DC-6B, FT) d. 05.15, Beirut
 K 832 (DC-6B, FT) d. 07.40, Ankara a. 09.45, d.
 ul a. 11.30, d. 12.10, Vienna a. 15.35 >>> LH 301
 . 17.15, Munich a. 18.45, d. 19.10, Frankfurt a.
 I 081 (DC-3, T) d. 21.40, Cologne a. 22.45, Sun-

Damascus SR 311 (DC-6B, FT) d. 04.30, Beirut
 6.00, Istanbul a. 08.45, d. 09.30, Zurich a. 13.45
 DC-6B, FT) d. 17.00, Copenhagen a. 19.40, Mon-

PENHAGEN TO GOTHENBURG, MALMO,
 OSLO.
 burg : Monday : Copenhagen SK 458 (Metro,
 0, Gothenburg a. 21.30, Monday.
 : Monday : Copenhagen SK 438 (DC-3, T) d.
 no a. 20.40, Monday.
 Monday : Copenhagen SK 636 (DC-6, FT) d.
 a. 23.00, Monday.

Damascus LH 604 (S. Cons. FT) d. 00.35, Cai-
 >>> SK 874 (DC-6B, FT) d. 05.30, Ankara a. 08.45,
 nbul a. 10.30, d. 11.10, Vienna a. 14.35, d. 15.05,
 . 17.35, d. 18.05, Copenhagen a. 19.50, Tuesday.

PENHAGEN TO GOTHENBURG, MALMO,
 OSLO.
 burg : Tuesday : Copenhagen SK 458 (Metro,
 Gothenburg a. 21.30, Tuesday.
 : Tuesday : Copenhagen SK 440 (Metro, T) d.
 no a. 22.00, Tuesday.
 Tuesday : SK 636 (DC-6, FT) d. 21.30, Oslo a.
 sday.

Damascus LH 604 (S. Cons., FT) d. 03.35,
 25, >>> SK 979 (DC-6B, FT) d. 07.50, Rome a.
 10, Vienna a. 17.30, d. 17.50, Dusseldorf a. 19.30,
 enhagen a. 21.45, Tuesday.

Damascus KA 20 (Visc., T) d. 18.00, Beirut
 K 844 (DC-6B, FT) d. 22.15, Wednesday : Rome
 4.15, Geneva a. 06.40, d. 07.10, Stuttgart a. 08.25,
 enhagen a. 11.15, Wednesday.

ENHAGEN TO GOTHENBURG, MALMO, OSLO
 burg : Wednesday : Copenhagen SK 644 (Metro,
 Gothenburg a. 14.30, Wednesday.
 : Wednesday : Copenhagen SK 430 (Metro, T)
 lmo a. 13.45, Wednesday.
 Wednesday : Copenhagen SK 644 (Metro, T) d.
 nburg a. 14.30, d. 14.50, Oslo a. 15.45, Wed-

Y : Damascus PA 115 (DC-6B, FT) d. 05.15,
 .05 >>> PA 1 (DC-6B, FT) d. 08.00, Istanbul a.
 866 (DC-6B, FT) d. 12.10, Vienna a. 15.35, d.
 ldorf a. 18.35, d. 19.05, Copenhagen a. 20.50,

ENHAGEN TO MALMO AND OSLO
 : Wednesday : Copenhagen SK 440 (Metro, T) d.
 mo a. 22.00, Wednesday.
 : Wednesday : Copenhagen SK 636 (DC-6, FT) d.
 a. 23.00, Wednesday.

ay.
 To
 21.3

13.
 01

05,
 Vedn

